

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**KATILIM SİGORTACILIĞININ TÜRKİYE’DE
UYGULANMASI, GELENEKSEL SİGORTALARLA
KARŞILAŞTIRMALI DURUM ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Semih Damra YAVUZ

Danışman: Doç. Dr. Ergin TEMEL

TOKAT - 2024

ETİK SÖZLEŞMESİ

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Doç. Dr. Ergin TEMEL danışmanlığında hazırlamış olduğum "Katılım Sigortacılığının Türkiye’de Uygulanması, Geleneksel Sigortalarla Karşılaştırmalı Durum Analizi" adlı Yüksek Lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

30 / 04 / 2024

Semih Damra YAVUZ

**KATILIM SİGORTACILIĞININ TÜRKİYE’DE
UYGULANMASI, GELENEKSEL SİGORTALARLA
KARŞILAŞTIRMALI DURUM ANALİZİ**

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: /...../

Adı Soyadı

Başkan: Doç. Dr. Zekai ŞENOL

Üye: Doç. Dr. Ergin TEMEL

Üye: Dr. Öğr.Üyesi İbrahim ÇİDEM

İmza

.....

.....

.....

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2024

.....

Enstitü Müdürü

İTHAF

Zorlu ve emek isteyen süreçte her daim yanımda olan aileme, bilgi ve öngörüleriyle desteğim olan danışmanım Doç. Dr. Ergin TEMEL'e ithaf olunur.

TEŞEKKÜR

Tez konusunun belirlenmesinden tamamlanma aşamasına kadar bana her türlü desteğini esirgemeyen ve çalışmalarına rehberlik eden çok kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Ergin TEMEL'e, Değerli katkılarından dolayı Doç. Dr. Zekai ŞENOL ve Dr. Öğr. Üyesi İbrahim ÇİDEM ve eğitim hayatım süresinde tecrübelerinden faydalandığım bütün saygıdeğer hocalarıma,

Manevi katkılarından dolayı aileme teşekkürü borç bilirim.

ÖZET

KATILIM SİGORTACILIĞININ TÜRKİYE’DE UYGULANMASI, GELENEKSEL SİGORTALARLA KARŞILAŞTIRMALI DURUM ANALİZİ

Yavuz, Semih Damra

Yüksek Lisans, İşletme Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Öğrt. Ergin Temel

Mayıs, 2024+ 78 sayfa

Bu tez çalışmasının temel amacı katılım sigortacılığını açıklamak, Türkiye’deki mevcut durumunu incelemek ve geleneksel sigortalarla karşılaştırmalı olarak durumu analizi yapmaktır. Bu amaç kapsamında Türkiye Sigortalar Birliği tarafından yayınlanan katılım sigorta verileri kapsamında bir durum analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışmada sektördeki toplam prim üretimi verileri 2014-2023 yıllarını kapsarken, şirket bazında incelenen prim üretimleri ve pazar payı verileri 2018-2023 yıllarını kapsamaktadır.

Araştırma sonucunda 2014 yılından 2023 yılı sonuna kadar katılım sigortacılığı prim üretiminin yaklaşık 64 kat arttığı belirlenmiştir. Covid-19 dönemini kapsayan 2020 ve 2021 yıllarında katılım sigortacılığı prim üretimlerinin 2018 ve 2019 yıllarına göre neredeyse yarı yarıya bir düşüş yaşadığı, sonucuna ulaşılmıştır. 2022 yılında ise katılım sigortacılığı prim üretimlerinin 2021 yılına göre %120 oranında rekor bir artış gösterdiği belirlenmiştir. 2014-2023 yılları arasında 2020 yılında %5,20 ile sektördeki en yüksek pazar payına ulaşmıştır. Araştırmada 2018-2023 yılları arası dönemde katılım sigortacılığı sektöründe en fazla pazar payına ve prim üretimine sahip şirketin “Neova Katılım Sigorta A.Ş.” olduğu ve onu “Bereket Sigorta A.Ş.”nin takip ettiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Katılım Sigortacılığı, İslamî Hukuk, İslamî Finans, Türkiye’de Tekâfül Sistemi.

ABSTRACT

APPLICATION OF PARTICIPATION INSURANCE IN TURKEY, COMPARATIVE SITUATION ANALYSIS WITH TRADITIONAL INSURANCE

Yavuz, Semih Damra

Master's Thesis, Department of business

Advisor: Dr. Teach Member of Ergin Temel

May, 2024 +78 pages

The main purpose of this thesis is to examine the current situation of participation insurance in Turkey. For this purpose, a situation analysis was carried out within the scope of participation insurance data published by the Turkish Insurance Association. In the study, while the total premium production data in the sector covers the years 2014-2023, the premium production and market share data examined on a company basis covers the years 2018-2023.

As a result of the research, it was determined that participation insurance premium production increased approximately 64 times from 2014 to the end of 2023. It was concluded that participation insurance premium production in 2020 and 2021, covering the Covid-19 period, decreased by almost half compared to 2018 and 2019. It was determined that in 2022, participation insurance premium productions increased by a record 120% compared to 2021. It was concluded that within the scope of the 2014-2023 period, the highest share of participation insurance in the entire sector was realized in 2020 and 2021 with 5.20%. In the research, the company with the highest market share and premium production in the participation insurance sector in the period between 2018 and 2023 is "Neova Katılım Sigorta A.Ş." It was determined that it was followed by "Bereket Sigorta A.Ş."

Keywords: Participation Insurance, Islamic Law, Islamic Finance, Participation Insurance in Turkey.

İçindekiler

TEŞEKKÜR	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
TABLolar LİSTESİ	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
SİGORTA KAVRAMI VE GELENEKSEL SİGORTACILIK.....	4
1.1. Sigorta Kavramı ve Sigortacılığın Tarihsel Gelişimi.....	4
1.1.1. Sigorta Tanımı ve Sigortacılığın Önemi.....	4
1.1.2. Dünyada ve Türkiye’de Sigortacılığın Tarihsel Gelişimi.....	7
1.2. Sigortanın Temel Prensipleri	11
1.3. Sigortanın Temel Unsurları ve Branşları	13
1.4. Sigorta Aracıları.....	16
1.5. Sigortanın İşlevleri.....	17
1.6. Geleneksel Sigortacılık Kavramı ve İşleyişi.....	18
KATILIM SİGORTACILIĞI VE TÜRKİYE’DEKİ GENEL DURUMU	20
2.1. Katılım Sigortacılığı.....	20
2.1.1. Katılım Sigortacılığı Tanımı ve İşleyişi.....	20
2.1.2. Katılım Sigortacılığı Tarihsel Gelişimi	22
2.2. Katılım Sigortacılığı Modelleri	25
2.2.1. Mudâraba Modeli (Kâr Paylaşımı Modeli)	25
2.2.2. Vekâlet Modeli.....	26
2.2.3. Hibrit Modeli	27
2.3. İslam Hukukunda Katılım Sigortacılığının Yeri.....	29
2.4. Türkiye’de Katılım Sigortacılığı.....	30
2.4.1. Türkiye’de Katılım Sigortacılığının Başlangıcı ve Yasal Altyapısı....	30

2.4.2. Türkiye’de Katılım Sigortacılığının Genel Prim Üretimi	32
2.4.3. Türkiye’de Katılım Sigortacılığının Geleceği.....	34
2.5. Katılım Sigortacılığı ve Geleneksel Sigortacılık Sistemlerinin Karşılaştırılması.....	36
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	39
TÜRKİYE’DE KATILIM SİGORTALARI İLE GELENEKSEL SİGORTALARININ KARŞILAŞTIRMALI DURUM ANALİZ	39
3.1. Araştırmanın Amacı	39
3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları.....	39
3.3. Araştırmanın Yöntemi.....	39
3.4. Literatür Taraması	40
3.5. Bulgular.....	43
3.5.1. Katılım Sigorta Şirketlerinin Durum Analizi.....	43
3.5.1.1. Sektörde Faliyette Olan Katılım Sigorta Şirketleri	43
3.5.1.2.. Katılım Sigorta Şirketlerinin Sektördeki Yüzdesel Payı.....	43
3.5.1.3. Şirket Bazında Prim Üretimleri Karşılaştırılması.....	45
3.5.1.4. Şirket Bazında Katılım Sektörü Pazar Paylarının Karşılaştırılması	48
3.5.2. Katılım Sigorta Şirketleri İle Geleneksel Sigorta Şirketlerinin Karşılaştırılması	50
3.5.2.1. Şirket Sayıları Bazında Karşılaştırma	50
3.5.2.2. Prim Üretimine Göre Karşılaştırma	54
3.5.2.3. Prim Üretimlerinin Yüzdesel Değişimine Göre Karşılaştırma.....	59
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	65
KAYNAKLAR	68

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1. Sigorta Branşları	15
Tablo 1. 2. Sigortanın mikro ve makro işlevleri.....	17
Tablo 2.1. Katılım Sigortacılığının Dünyadaki Seyri ve Bu Alanda Yaşanan Gelişmeler.....	23
Tablo 2.2. Katılım Sigortacılığı 2016 ile 2023 Yılları Arası Prim Ödemeleri ...	32
Tablo 2.3. Geleneksel Sigortacılık ve Katılım Sigortacılık Sisteminin Karşılaştırılması	37
Tablo 3.1. Katılım Sigorta Şirketlerine İlişkin Bilgiler.....	43
Tablo 3.2. Sigorta Prim Üretiminin Sektörel Ve Katılım Sigorta Bazındaki Verileri	44
Tablo 3.3. Katılım Sigorta Şirketlerinin Yıllara Bağlı Prim Üretimleri.....	45
Tablo 3.4. Şirket Bazında Katılım Sektörü Pazar Paylarının Karşılaştırılması..	48
Tablo 3.5. Katılım Sigorta Şirketlerinin Yıllara Göre Şirket Sayıları.....	51
Tablo 3.6. Geleneksel Sigorta Şirket Sayıları	52
Tablo 3.7. Yıllara Göre Katılım Sigorta Şirketlerinin Prim Üretimi (TL)	55
Tablo 3.8. Geleneksel Sigorta Şirketlerin Yıllara Göre Prim Üretimi (TL).....	57
Tablo 3.9. Katılım Sigorta Şirketlerinin Prim Üretiminin Önceki Yıla Göre Yüzdesel Değişimi	60
Tablo 3.10. Geleneksel Sigortacılık Prim Üretiminin Önceki Yıla Göre Büyüme Oranı	62

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Sigortanın Temel Prensipleri	12
Şekil 1.2. Geleneksel Sigortacılık İşleyiş Modeli.....	18
Şekil 2.1. Katılım Sigortacılığı Genel İşleyiş Modeli.....	21
Şekil 2.2. Mudaraba (Kar Paylaşımı) Modeli	26
Şekil 2.3. Vekâlet Modeli	27
Şekil 2.4. Vekâlet-Vakıf Modeli.....	28
Şekil 2.5. Katılım Sigortacılığı 2016 -2023 Yılları Arası Prim Ödemeleri	33
Şekil 3.1. Katılım Sigorta Şirketlerinin Sektördeki Yüzdesel Payı	44
Şekil 3.2. Şirket Bazında Katılım Sigorta Prim Üretiminin Yıllara Göre Karşılaştırılması	46
Şekil 3.3. Katılım Sigorta Şirketlerinin Pazar Paylarının Yıllara Göre Karşılaştırılması	49
Şekil 3.4. Katılım Sigorta Şirketlerinin Yıllara Göre Dağılımı	52
Şekil 3.5. Geleneksel Sigorta Şirketlerinin Yıllara Göre Dağılımı	53
Şekil 3.6. Katılım Sigorta Ve Geleneksel Sigorta Şirketlerinin Sayıları Karşılaştırmalı Durum Grafiği.....	54
Şekil 3.7. Katılım Sigorta Şirketlerinin Yıllar İtibari İle Prim Üretimleri.....	56
Şekil 3.8. Geleneksel Sigorta Şirketlerinin Yıllar İtibari İle Prim Üretimleri	58
Şekil 3.9 Üretim Durumları	59
Şekil 3.10. Katılım Sigortacılığı Prim Üretiminin Önceki Yıla Göre Büyüme Oranı	61
Şekil 3.11. Geleneksel Sigortacılık Prim Üretiminin Önceki Yıla Göre Büyüme Oranı	63
Şekil 3.12. Katılım Sigortacılığı Ve Geleneksel Sigortacılık Prim Üretim Yüzdelерinin Yıllara Göre Değişimleri.....	64

KISALTMALAR

A.Ş.	: Anonim Şirketi
BES	: Bireysel Emeklilik Sistemi
DK	: Faizsiz Finans Danışma Kurulu
OKS	: Otomatik Katılım Sistemi
TSB	: Türkiye Sigortalar Birliği
TKBB	: Türkiye Katılım Bankaları Birliği
TTK	: Türk Ticaret Kanunu

GİRİŞ

İnsanlar, hayatlarında maruz kalabilecekleri zararları telafi etmek ve oluşabilecek riskleri ortadan kaldırmak için tarih boyunca pek çok arayış içine girmişlerdir. Bu arayış zamanla benzer zarara uğrayan insanlar arasında ortak hareket etme fikrini doğurmuştur. Sürekli gelişen toplumsal yaşam, risk ve tehlikeleri beraberinde getirmiş ve toplum içinde çözüm olabilecek faaliyetler gündeme gelmeye başlamıştır. Bütün bu arayışların neticesinde sigorta fikrinde toplumsal uzlaşma oluşmaya başlamıştır. Sigorta fikrinin temeli aynı ya da benzer zarara uğrayan insanların bir arada ve ortak hareket ederek zararı en aza indirme gayretidir. Uygarlığın gelişimi bireylerin ve toplumların kendi yaşamlarını riske sokacak tehlikeli durumları daha kolay bir şekilde görebilmesini sağlamıştır (Kubilay, 2010)

Tarihi çalışmalara bakıldığında sigortacılık geçmişinin Roma İmparatorluğu'na kadar uzandığı görülmektedir. Askeri malzemelerin düşman saldırıları ya da gemilerde taşınırken gerçekleşebilecek fırtına gibi doğal afetler sonucunda kaybedilmesi gibi risklerin göz önünde bulundurulması gerekliliği ile birlikte Roma Hükûmeti'nden bu kayıpların karşılanması talebiyle birlikte sigorta kavramının temellerinin atıldığı bilinmektedir (Fisher, 2009). İnsanların olası muhtemel kayıplar için hazırlık yapması gerekliliği tarih boyunca varlığını sürdürmüştür. Günümüz sigortanın kökeni İngiliz tüccarların ve gemi sahiplerinin Londra'da bulunan Lombard Caddesi yakınlarında Lloyd'un kahve evi olarak bilinen bir mekânda deniz seferlerinin kar ve zararlarını karşılıklı olarak paylaşmak için yaptıkları anlaşma dikkat çekmektedir (Lim v.d., 2010). Modern sigortacılık yöntemlerinin İslam dini kurallarına göre uygun kabul edilmemesi sonucunda Müslümanların kendi sigortacılık yöntemlerini oluşturmaları gerekliliği ortaya çıkmıştır (Arifin v.d., 2013). Böylelikle İslami Sigortacılık (diğer ismiyle Tekafül), 1979 yılında Sudan'da doğmuştur (Abdul Rahman, 2009).

Katılım sistemi İslami yargıların öncelikli olduğu bir sistemde kendine has ahlaki ve adaletli bir düzeni vardır. Temelinde dayanışma varolan bu model ile kâr edilebilmesi durumunda katılımcılarına kâr payı dağıtımı yaparak bu adaletli, etik ve uygulanabilir bir sigortacılık sistemidir. Bunun için sadece İslam toplumlarında değil bütün dünyada geleneksel sigortacılığa alternatif olabilecek bir sistemdir (Swartz & Coetzer, 2010, s. 33). Katılım sisteminin esas çıkış noktası İslami önceliklerin

karşılığıdır. Bu sistemin savunucuları bu öncelikleri iyi analiz edip ortak paydada değerlendirmelidir. Bununla birlikte katılım sigorta şirketleri talep gelmesi durumunda finansmana ulaşmak ve fon bulmak amaçlı katılım bankalarından destek alabilirler (Coolen & Maturi, 2013, s. 96-97). Katılım sistemi talebinin yüksek çoğunluğu İslami hassasiyeti olan kesim tarafından oluşmaktadır. Ancak katılım sigortacılığındaki ürün ve hizmetler geleneksel sigortacılıktaki gibi geniş ürün yelpazesine sahip değildir. Katılım sisteminin ihtiyaç duyduğu ürün çeşitliliği, İslami pazar payına önemli ölçüde katkı sağlayacaktır. Ayrıca dinî hassasiyete önem veren insanlar sermayelerini, faizli sisteme katmak istemedikleri için fonları atıl bir şekilde beklemektedir. Katılım sistemi, onların bu atıl vaziyetteki sermayelerini sistemin içine alarak sermayelerini atıl vaziyetten kurtaran bir sistem olabilir. (Altıntaş, 2016, s. 117). Katılım sistemi Türkiye’de daha çok yeni ve dünya piyasası içerisinde de henüz büyük pazar payına sahip olmayan bir finansal araçtır. Katılım ürünlerinin pazarlanması, reklamı, markalaşması yapılmadan önce, sigortacılık kimi İslam fıkıh alimlerine göre helal görülmemektedir. Bu konu üzerinde çeşitli iddialar ile karşıt görüşler bulunmaktadır. Katılım sistemine olan ilgiyi artırmak için toplumun bilinçlendirmesi çok önemlidir (Coolen & Maturi, 2013).

Geleneksel sigortacılığın risk merkezini oluşturan faiz, kumar ve belirsizlik gibi faktörleri ortadan kaldıran katılım sigortacılığının yasal bir zemine oturması uzun yılları almış, yasal bir zemine oturması 2009 yılında ülkemizde İslamî ilkelere uygun ilk sigortacılık şirketinin kurulmasıyla mevzubahis olmuştur.

Sudan ve Malezya gibi ülkelerin teorik açıdan öncülüğünü yaptığı katılım sistemi, günümüzde dünyada ve Türkiye’de fazlaca rağbet gören bir finans modeline dönüşmüştür.

Çalışmanın temel amacı katılım sigortacılığının Türkiye’deki mevcut durumunu ve geleneksel sigortalarla karşılaştırmalı durum analizi yapmaktır. Söz konusu çalışma giriş bölümünden sonra üç temel bölümden oluşmaktadır. Ayrıca yöntem, bulgular, sonuç ve tartışma ve kaynakça kısımları da mevcuttur. Birinci bölümde, geleneksel sigortacılığının tanımı tarihçesi ve türlerine; ikinci bölümde, katılım sigortacılığının tanımı, türleri dünyada ve Türkiye’de gelişimine; son olarak üçüncü bölümde ise geleneksel sigorta ile katılım sigortacılığının prim üretim durumları, sektörteki sigorta

şirketlerinin pazar payları ve şirket sayıları açısından 2014-2023 yılları arasındaki değişimleri karşılaştırmalı olarak analiz yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SİGORTA KAVRAMI ve GELENEKSEL SİGORTACILIK

1.1. Sigorta Kavramı ve Sigortacılığın Tarihsel Gelişimi

Bu başlığa ilişkin alt başlıklarda sigorta kavramına ilişkin tanımlar sunulmuş, sigortacılığın önemi açıklanmış ve sigortacılığın dünyada ve Türkiye’deki tarihsel gelişimi açıklanmıştır.

1.1.1. Sigorta Tanımı ve Sigortacılığın Önemi

Sigorta kelimesi Latince kökenli bir kelimedir. Türk Dil Kurumu tarafından sigorta kavramının İtalyanca “sicurta” kelimesinden türediği ve kişinin bir sigorta şirketiyle sözleşme imzalayarak zararlarını telafi etmesi ve karşılaşılabileceği riskler için prim tahsil etmesi anlamına geldiği ifade edilmiştir. Bu kelime Türkçede “emniyet” ve “güven” anlamlarını taşımaktadır. Sözlük anlamı ile sigorta,

“Aynı türden tehlikeyle karşı karşıya olan kişilerin, belirli bir miktar para ödemesi yoluyla toplanan tutarın, sadece o tehlikenin gerçekleşmesi sonucu fiilen zarara uğrayanların zararını karşılamada kullanıldığı, bir risk transfer sistemidir. Bu sistem sayesinde kişiler, karşı karşıya bulundukları tehlikelerin neden olabileceği, parayla ölçülebilen zararlarını, nispeten küçük miktarlarda ödemiş oldukları primler yoluyla paylaşılmaktadırlar (Yankı, 2008).”

Türk Ticaret Kanunu’nun 1401. maddesine göre sigorta kavramı,

“Sigorta sözleşmesi, sigortacının bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, rizikonun, meydana gelmesi halinde bunu tanzim etmeyi ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar dolayısıyla bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı yükümlendiği sözleşmedir.”

şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere sigorta, sigorta şirketiyle sigortalılar arasında karşılıklı borç ilişkisine dayalı bir sözleşmedir.

Sigorta kavramı, ekonomik anlamda; öngörülemeyen, fakat toplu olarak tahmin edilebilen risklerin sebep olabileceği hasarların giderilmesi amacıyla ortaya çıkacak para ihtiyacına ilişkin bir karşılık ayrılması şeklinde tanımlanabilir. Hukuki açıdan ise; belirli bir olayın meydana gelmesi durumunda, bu olayın neden olacağı olumsuz sonuçları gidermeye yönelik bir hizmet sözü olarak açıklanabilir (Koch, 1996).

İnsanların karşı karşıya kaldığı riskler hayatlarına ve en değerli varlıklarına mal olabilir. Sigorta sayesinde bu tür riskler azalır (Malik ve Ullah, 2019, s. 2). Sigorta

işleminde bir yanda risklere karşı güvence arayan sigortalılar diğer yanda bu güvencenin sağlanması hizmetini veren sigortalayan vardır (Marşap, 2007: 4). Sigortalılar bir parasal prim karşılığında sigorta kapsamına girerler. Sigortalıların ödediği primlerden oluşan fonlar, tehlikenin gerçekleşmesi yüzünden maddi zarara uğrayanların zararlarının karşılanması için kullanılır. Bütün bu öğeleriyle sigortacılık ekonomik bir faaliyettir (Yayla, 2019, s. 113).

Sigortanın en önemli ve temel özelliği riski dağıtmasıdır. Sigorta sistemi aracılığıyla bireylerin karşı karşıya kaldıkları risk nedeniyle uğradıkları zarar, aynı riske maruz kalıp henüz zarara uğramamış bireylerin katılımıyla daha kolay hale gelmektedir. Bu durum bireyin geleceğe ilişkin bir endişe duymadan hayatını sürdürmesini sağlamaktadır. Bu nedenle sigorta sözleşmesinde riskin açık bir şekilde tanımlanması da gerekmektedir. Risk, zarara uğrama ihtimali veya hoş bir olayın gerçekleşmesi ihtimali olarak belirtilebilir (Pekiner, 1974). Farklı bilim dallarında çeşitli şekilde tanımlanabilen risk kavramı sigortacılık alanında; kaybetme olasılığı, kaybetme tehlikesinin varlığı, belirsizlik, beklenen sonuattan başka herhangi bir sonucun ortaya çıkması olasılığı olarak ifade edilir (Bickelhaupt, 1983). Risk belirsizdir. Risk olarak nitelendirilebilecek olayın gerçekleşip gerçekleşmeyeceği önceden bilinmemelidir.

Risk sigortanın temel unsurları arasında yer almaktadır. Risk temelde sigortanın var oluş nedenleri arasında sayılmakta ve sigorta işletmelerinde politikaların belirlenmesinde önemli bir gösterge olarak değerlendirilmektedir. Sigorta işletmelerinde yatırımlar açısından ele alındığında da, risk kavramının büyük önem taşıdığı ve bu kararları önemli ölçüde etkilediği göz ardı edilmemelidir (Başbuğoglu, 1988).

Risk, henüz gerçekleşmemiş ancak gelecekte meydana gelebilecek bir tehlikedir. Sigorta, risklerin gerçekleşmesi nedeniyle sigorta dayanışması içerisinde yer alan kişileri olası mali kayıpların olumsuz etkilerinden korumak amacıyla tasarlanmış bir risk yönetimi yöntemidir (Saka, 2010, s. 24). Prim, sigortalı tarafından sigortacıya ödenen risk bedelidir ve tutarı aktüeryal hesaplamalara göre belirlenir (Güler, 2010, s. 388).

Mal sigortasında riskin ana kısmı tehlike, hayat sigortasında ise riskin ana kısmı olaylardır. Gerçekleşme olasılığı aktüeryal hesaplamalara göre belirlenemeyen olaylar risk olarak değerlendirilemez. Sigortanın bir riski karşılayabilmesi için riskin tesadüfî, ölçülebilir, yasal, parasal açıdan değerlendirilebilir olması ve basit ihmâl sonucu ortaya

çıkması gerekir. Risk oluştuğunda ekonomik kayıpların telafi edilebilmesi ve hasarın mali değerinin belirlenebilmesi gerekmektedir. Sigortanın kapsadığı riskler mümkün olduğu kadar tekdüze olmalıdır. Kayıpların doğru tahmin edilebilmesi için riskin belirlenmesi ve benzer birimlerin bir araya konularak kaybın ciddiyetinin hesaplanması, kaybın değerinin belirlenmesini kolaylaştırır (Yayla, 2019, s. 114). İnsan hayatını etkileyen ve ekonomik kayıplara neden olan riskler sigorta ile korunabilir; risklerin tamamı sigorta kapsamındadır. Sigortalanabilir risk, birçok kişinin veya işletmenin karşılaştığı, olasılığı belirlenebilen ancak eş zamanlı olarak ortaya çıkma olasılığı düşük olan bir risktir (Karaman, 2017, s. 13).

Sigorta ihtiyacı, bugün gelecekte yaşanma ihtimali olan sigortalının fiziksel, mali ve beşeri varlığı ile sorumluluklarının, olası veya tesadüfi risklere karşı korunması nedeniyle ortaya çıkmıştır. Gelecekteki muhtemel risk, bir stres ve kaygı nedenidir. Bu riskin oluşması durumunda sigorta, kaybın yerine konmasını ve zararın karşılanmasını sağlayan bir sistemdir. Diğer bir ifadeyle sigorta bir tür güvencedir ve bu sektörün varlık nedeni can ve mal güvenliği nedeniyle ortaya çıkan risklerin maddi karşılığının alınmasında kolaylık sağlanmasıdır.

Günümüzde sigortacılık finans piyasasının önemli oyuncularından biridir. Finansal piyasalardaki bu likidite aynı zamanda ülke ekonomisine de değer katmaktadır. Bunun tasarruf yaratma, olumsuz ekonomik ve sosyal etkileri azaltma, ülkelere vergi geliri sağlama, sosyal refahı artırma ve uluslararası ekonomik işbirliğini geliştirme gibi faydaları vardır (Özüdoğru, 2018). Ulusal düzeyde ekonomik kalkınma ve uluslararası piyasalar ile entegrasyona ilişkin süreçler, finansal ve sosyal pek çok risk meydana getirmektedir. Konjonktürel dalgalanmalar, yüksek enflasyon, teknolojik gelişmeler gibi faktörlerle birlikte sahtekârlık, hırsızlık, dikkatsizlik gibi sosyal riskle ilgili faktörler ile doğal afetler, ulusal varlıklarda kayı ve zarara neden olabilmektedir. Bu yönüyle sigortacılık, hizmet sektöründe önemli bir yere sahip olmakla birlikte ulusal varlıkların karşılaşılabileceği veya karşılaştığı kayıpların en aza indirilmesi işlevine sahiptir (Şimşek, 2022).

Sigortacılık alanındaki faaliyetler, uluslararası ticaret ve ekonomik ilişkilerde genişletici bir etkiye sahiptir. Sigorta şirketleri yatırım aracı niteliğinde olup bu şirketlerde birçok birey istihdam edilmektedir. Bununla birlikte ulusal açıdan bakıldığında sigorta faaliyetlerine ilişkin işlemler tasarruflar için kaynak oluşturan

vergilere önemli düzeyde katkı sağlaması bakımından oldukça önemlidir. Sigortacılık faaliyetleri ile finansal aktörlerin girişimcilik gücü artmaktadır. Yüksek risk girişimcileri ürünlerin fiyatlarını yüksek tutmalarına neden olurken, riskin azaltılması da tam aksi bir etki yaratmaktadır. Risklerin azaltılması hususunda önemli bir role sahip olan sigortacılık sayesinde ürünlerin fiyatları da düşmektedir (Yayla, 2019, s. 115).

1.1.2. Dünyada ve Türkiye’de Sigortacılığın Tarihsel Gelişimi

İnsanoğlunun varoluşundan bu yana kendini koruma arzusu var olmuştur. Bu tehlikelere karşı korunma zamana, mekana ve olaya göre değişmektedir. Tarihsel olarak insanların ve işletmelerin kendilerini tehlikelerden korumaları fikrinin ilk örnekleri MÖ 4500 civarında Mısır’da ortaya çıkmıştır. Mısırlı iş adamlarının aralarında kurdukları yardım fonları aracılığıyla ölen iş adamlarının ailelerine yardım sağladığına dair örnekler bulunmaktadır (Özbolet, 2017: 34). MÖ 4000’li yıllarda Babil İmparatorluğu döneminde kapitalistler ekonomik güçlerini bu tüccarları eşkıya ve fidye ödemeye zorlanma gibi tehlikelerden korumak için kullanmışlardır. Bu uygulama daha sonra Hammurabi Kanunlarıyla birlikte kanunlaşmıştır. Daha sonraki dönemde deniz ticaretinin ve uygarlığının yaygınlaşmasıyla birlikte sigortacılık da yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Dünya genelinde sigortacılığın tarihi günümüzden 4000 yıl öncesine kadar uzanmaktadır (Karaman, 2018:29-37).

Her ne kadar geçmişi çok eskilere dayansa da sigortacılığın bugünkü anlamıyla nispeten yeni bir gelişme olduğuna şüphe yoktur. Modern sigortacılığın gelişimi 1250’li yıllara kadar uzanmaktadır. İlk prime dayalı sigorta kuzey İtalya şehirlerinde ortaya çıkmıştır. Bunlar arasında Venedik, Floransa ve Cenova gibi şehirler yer almıştır. 1250’lerin ortalarında Venedikliler, korsanların ve denizdeki kargoların zarar görmesine karşı sigortaya başvurmuşlardır. Bilinen ilk sigorta sözleşmesi, İtalya’nın Cenova limanı ile Mallorca adası arasındaki transit sırasında Santa Clara gemisindeki yükün güvenliği için 1347 yılında düzenlenmiştir. Bu anlamda ilk modern sigorta şirketi de 1424 yılında İtalya’nın Cenova şehrinde kurulmuştur (Yaslıdağ, 2017, s. 15-16).

İlk sigorta kanunu 1435 Barselona kararnamesi olarak bilinmektedir (Orhaner, 2013: 51-52). Deniz yollarının keşfi aynı zamanda ticaretin hızla gelişmesine de zemin hazırlamıştır. Ticaret alanlarının, türlerinin ve miktarlarının genişlemesi sigorta

sektörünün gelişmesine katkıda bulunmuştur. Sigorta iki ana kola ayrılmıştır: deniz sigortası ve arazi sigortası. İlk anonim sigorta şirketi 1663 yılında Paris'te kurulmuştur. İngiltere'de ilk sigorta kanunu 1601'de çıkarıldı. Mülk ve yük sigortası 1710'da İngiltere'de, yangın sigortası 1786'da Fransa'da, ilk hayat sigortası ise 1807'de İtalya'da ortaya çıkmıştır (Yayla, 2019, s. 109).

Otomobilin icadı sigortaya yeni ve geniş bir alan açmıştır. Araba sigortası 1880'lerde başlamış ve başlangıçta yavaş gelişmiş, ancak 20. yüzyılın başlarında otomobil miktarındaki artışa paralel olarak hızla yayılmıştır. Ev ve işyeri sigortası 1900'lü yıllarda Britanya'da yaygınlaşmıştır. Bunun sonucunda sigorta türleri artarak hayatın her alanına yayılmaya başlamıştır (Orhaner, 2013, s. 52).

Benzer sigorta uygulamaları Osmanlı'dan önce Anadolu Selçuklu devletlerinde de görülmüştür. Yağmalanan kervanların kayıpları devlet tarafından tazmin edilip tazminatlar hazineden ve ganimetlerden ödenmiştir (Yayla, 2019, s.110). Osmanlı Devleti'nde toplum içindeki küçük yerel dayanışma ve yardım sandıkları artan ihtiyaçları karşılayamamış ve sigorta ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Yabancı sermaye ve yabancı işletmelerin Osmanlı pazarına girişi, sigorta sektörünün doğuşunu ve gelişmesini hızlandırmıştır. Osmanlı Devleti'nin artan dış borç sorunları sigorta sektörünü de belli ölçüde kaygılandırmış ve etkilemiştir (Kahya, 2010, s. 57).

Zamanla İngiltere, Fransa, İtalya ve Almanya Osmanlı Devleti'nde sigortacılık faaliyetlerine başlamıştır. Batılı yaşam tarzı, Batılı tüketim ve giyim alışkanlıkları Osmanlı topraklarına getirildikçe, İstanbul'da, özellikle Beyoğlu ve çevresinde lüks eşya satan mağazalar, restoranlar ve tiyatrolar ortaya çıktı. Batı tarzı eğitim kurumlarının yaygınlaşması bu yaşam tarzını teşvik etmiştir. Ülkeye yabancı sermaye akışı Beyoğlu çevresinde de oldukça görünür hale gelmiştir (Yayla, 2019, s. 110). Bu genel gelişmeler sigorta sektörünün temelini oluştururken veya mevcut tabanını genişletirken, bazı olaylar da sektöre ek teşvikler yaratmıştır. 1870 yılında Beyoğlu'nda çıkan yangın toplumun varlıklı kesimlerini derinden etkilemiştir. Bu da yangın sigortasına olan talebi artırmıştır. 500'den fazla büyük binanın tamamen yanması, 3.000'e yakın konut ve işyerinin yıkılması, çok sayıda kişinin hayatını kaybetmesi sigortanın önemini ortaya koymuştur. Bu nedenle bazı yazarlar Pella yangını Osmanlı'da sigorta şirketlerinin faaliyetinin başlangıcı olarak değerlendirmektedir. (Baştürk vd, 2017, s. 71).

1892 yılında Osmanlı Sigorta Şirketi kurulmuştur. Osmanlı kanun ve nizamlarına uymak zorunda olmasına rağmen şirket, halkın çıkarlarından çok kendi çıkarlarını düşünmüştür. Şirketin franchise süresi 30 yıl iken, 1910 yılında bu süre 99 yıla çıkarılmıştır. 1912 yılında kurulan Áhtiyat-ı Milli Hayat Sigorta Osmanlı Şirketi'dir. Denizcilik sektöründe faaliyet gösteren bir diğer şirket ise Merakib-i Sayire-i Bahriye-i Osmanlı Sigorta Şirketi'dir. Milli Sigorta Anonim Şirketi-i Umumiyesi her türlü sigortacılık işlemlerinde uzmanlaşmış bir şirkettir. 1916 yılında Viyana merkezli Phoenix Sigorta Şirketi'nin ortaklığıyla Türk Devlet Sigorta Şirketi kurulmuştur. (Kahya, 2010, s. 90-92).

Cumhuriyetin kuruluşundan sonra sigorta sektörü önemli bir gelişme kaydetmiştir. Bu gelişmeler yalnızca sigorta sektörünün genişlemesi şeklinde gerçekleşmemiştir. Sigorta mevzuatı da gelişmeye başlamıştır. En önemli gelişmelerden biri sigorta sözleşmelerinde Türkçe kullanma zorunluluğunun getirilmesi olmuştur. 1924'ten itibaren politikada İngilizce veya Fransızca yerine Türkçe kullanılmaya başlanmıştır. Bu da doğal olarak sigorta sektörünün ulaşabileceği sosyal tabanı genişletmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında yeni sigorta şirketleri kurularak sigorta mevzuatında iyileştirmeler yapılarak sigorta mevzuatındaki eksiklikler giderilmiştir (Yayla, 2019, s. 111). 1924 yılında Milli Sigorta Şirketi, 1925 yılında ise Güneş Sigorta, Anadolu Sigorta ve Bozkurt Türkiye Umum sigorta şirketleri kurulmuştur (Yayla, 2019, s. 5).

Hukuk alanındaki batılılaşma sigorta sektörünü de etkilemiştir. 1926 yılında Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesiyle sigorta alanında yeni hükümler uygulanmaya başlanmıştır. Ertesi yıl sigorta şirketlerini doğrudan etkileyen bir yasa çıkarılmıştır (Güler, 2010, s. 387). 1932 yılında sigorta şirketlerinin sayısı artarak 40'a yaklaşmış, bu şirketler 1939 yılında Ticaret Bakanlığı'na bağlanmıştır. Ancak bu şirketlerin hiçbiri özel sermaye tarafından kurulmuş şirketler değildir (Yayla, 2019, s. 111). İlk özel sermayeli sigorta şirketi 1942 yılında faaliyete geçen Doğan Sigorta'dır. 1950 yılında tek parti yönetiminden çok partili yönetime (yani demokrasiye) geçiş, özel sigorta şirketlerinin ortaya çıkmasını kolaylaştırdı. Bu dönemde pek çok şirket ortaya çıktı, bunların bir kısmı halen varlığını sürdürüyor, bir kısmı ise kısa ömürlü olmuştur (Orhaner, 2013, s. 90-92).

1959 yılında sigorta şirketlerinin denetimine ilişkin yeni bir kanun çıkarılmıştır. 7397 sayılı Sigorta Şirketleri Denetleme Kanunu. Bu yasa 1927 Denetim Yasasını yürürlükten kaldırmıştır. 1950'den sonra ekonominin tamamında yaşanan hızlı ve kapsamlı büyüme sigorta sektöründe de yaşanmıştır. 1961 yılında Anayasa'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte planlı bir kalkınma dönemi başlamıştır. 2000 öncesinde ekonomiye beş yıllık planlarla yön verilmeye çalışılmıştır. Bu dönemde gerek bankacılık gerekse sigortacılık sektörlerinde yeni pazar girişlerine izin verilmemiştir. Sektördeki gelişmeler, mevzuattaki gelişmeler ve güncellemeler şeklinde gerçekleşmektedir. Bu yenilikler esas olarak düzenleyici düzeyde ortaya çıkmıştır: 1965 yılında Sigorta Denetleme Kurulu ve Tasfiye Kurulu Yönetmeliği, 1968 yılında Sigorta Eksperleri Yönetmeliği ve 1973 yılında Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Motorlu Taşıtlar Müdürlüğü Yönetmeliğidir (Engin, 2020, s. 173-189).

1982 Anayasası'nın yayımlanmasından sonra sigorta sektörü büyümeye devam etmiştir. Ekonomik büyümeye paralel olarak sektör genişlemeye devam etmiş ve şirketler geliştikçe mevzuat alanında da yeni tedbirler devreye girmiştir. 1987 yılında 3379 sayılı Sigorta Denetleme ve İdaresi Kanunu yayımlandı. Sigorta ve reasürans şirketlerinin kuruluş ve faaliyetlerine ilişkin yönetmelikler 1988 ve 1989 yıllarında yayımlanmıştır. 1987 yılında sigorta şirketleri Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığına bağlanmıştır (Yayla, 2019, s. 112).

AB'ye katılım yolunda kaydedilen ilerleme, sigorta sektörünün AB mevzuatına uyumlaştırılmasında ve kısmen serbestleştirilmesinde ilerlemeye yol açmıştır. Sigortalı ile sigortacı arasındaki ilişkinin, her iki tarafın isteğine göre daha ihtiyari bir karara tabi olduğu dönem başladı. Birçok sigorta kuruluşu primsiz bir sistem uygulamaktadır. Genel Sigorta Acentası, Maliye Bakan Yardımcısının 1994 tarih ve 4059 sayılı Kanunla kurulmuştur. Genel Müdürlük, sigorta mevzuatının ve sigortacılığın geliştirilmesi ve sigortalıların korunmasına yönelik tedbirlerin alınması ve bu tedbirlerin uygulanmasından sorumludur (Orhaner, 2013, s. 159).

Sigorta sektörü 2000'li yıllarda da büyümeye devam etti. Bunların başında doğal afetler ve emeklilikle ilgili konular gelmiştir. 1999 Marmara depremi, başta deprem olmak üzere doğal afetlerden kaynaklanan zararlardan korunmak için sigortanın ne kadar önemli olduğunu gösterdi. 2000 yılında deprem sigortası zorunlu hale getirildi ve Doğal Afet Sigortalı Kurumu (DASK) kuruldu (DASK, 2014). Dünyanın her yerinde

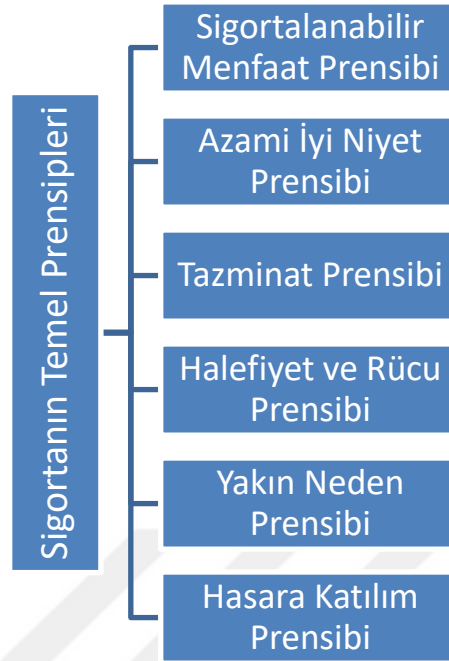
olduğu gibi Türkiye'de de emeklilik sisteminin çöküşü, ilk olarak Şili ve ABD'de hayata geçirilen bireysel emeklilik sistemlerini (BES) gündeme getirdi. Bu nedenle 7 Nisan 2001 tarihinde “Bireysel Emeklilik Tasarruf Yatırım Sistemi Kanunu” yayımlanmıştır. Tarım sektöründe Tasarruf Sigortası Kanunu 14 Haziran 2005 tarihinde yayımlanmıştır (Yayla, 2019: 112).

2000'li yıllarda sigorta sektörü kurumsallaşma ve mevzuat alanında yeni adımlar attı. 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu 3 Haziran 2007 tarihinde yayımlandı. Bu noktada 1959 tarihli 7397 sayılı Sigorta Denetleme ve İdare Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır. 2008 yılında Sigorta Bilgi Merkezi, Sigorta Tahkim Komisyonu, Sigorta Eğitim Merkezi ve Teminat Hesabı devreye alınmıştır (Kaya ve Kaya, 2017, s. 44). Sonraki yıllarda Türk sigortacılık mevzuatı ve düzenlemeleri alanında kapsamlı ilerlemeler kaydedildi. 14 Temmuz 2007'den 15 Mayıs 2019'a kadar sigorta sektörüne ilişkin toplam 39 düzenleme yayımlanmıştır (Güvel ve Güvel, 2018, s. 306-309).

Genel anlamda günümüz sigorta faaliyetleri ile eski model sigorta faaliyetleri arasında teoride ve uygulamada pek çok farklılık bulunmaktadır. Sigortacılık alanında yapılan araştırmalar bu ekonomik kolun tarihinin M.Ö. 2000'li yıllarda Babil İmparatorluğu'na değin uzandığını göstermektedir (Altıntaş, 2016). Modern anlamdaki sigortacılık faaliyetlerinin kökeni ise 14. ve 15. yüzyıllarda denizcilik alanında yapılan sigortacılık faaliyetlerine uzanmaktadır (Öner, 2018, s. 62-63).

1.2. Sigortanın Temel Prensipleri

Hizmet arz eden sigorta şirketi ile hizmet talebinde bulunan sigortalı arasında yapılacak olan hizmet akdinde uluslararası literatürde genel kabul görmüş altı temel prensip bulunmaktadır (Uralcan, 2006, s. 38). Bu prensipler Şekil 1.1'de verilmiştir.

Şekil 1.1. Sigortanın Temel Prensipleri

Sigortalanabilir menfaat, sigortanın temel varsayımlarından yola çıkarak sigortalanmak istenen varlıkların parasal olarak ifade edilebilir çıkarların, riskin gerçekleşmesiyle ortaya çıkan hasar durumunda sigortalının kayıplarının karşılanmasıdır. Bu menfaat hayat sigortası kapsamında can, kaza sigortaları kapsamında mal, sunuluna hizmet kapsamında sorumluluk şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Azami iyi niyet prensibine göre; tarafların her birinin diğerine sözleşmeyi kabul edip-etmemesinde etkili olabilecek bütün bilgileri, talep edilmemiş olsa bile vermesini, tarafların hile yapmaktan kaçınmalarını gerektirmektedir. Sigorta sözleşmeleri güven üzerine kurulu olduğu için her iki taraf da sorumluluk çerçevesinde bu güveni sarsmamalıdır. Tazminat prensibine göre, sigortalı malın hasardan hemen bir gün önceki değerine getirecek meblağın hesaplanarak ödenmesi söz konusudur. Bu anlamda sigorta sözleşmesinin amacı, zarar görenin ekonomik durumunu zarardan önceki düzeyine getirmektir (Uralcan, 2006, s. 39).

Halefiyet ve rücu prensibine göre; sigortacı ödediği tazminat kadar belirli bir meblağ için sigortalının yerine geçmekte ve böylece sigortacı ödediği tazminat kadar meblağı hasarı neden olanlara rücu ederek geri istemektedir. Eğer sigorta ettiren kimse sigortacıya devredilen haklarını ihlal edici bir hal içinde olursa sigortacıya sorumlu olur.

Sigortacı kaybı kısmen tazmin ettiyse, sigortalı tazmin edilen miktarın dışında kalan kısmından dolayı üçüncü şahıslara karşı haiz olduğu hakları gizli tutmaktadır (Eser, 2019, s. 10).

Prim hangi teminatın karşılığında alındıysa tazminatın da o rizikonun gerçekleşmesi halinde ödeneceği tutar yakın neden prensibi ile ifade edilmektedir. Bu prensibi diğer prensiplerden ayıran en temel özellik; bir hasarın oluşumuna etki etmesi ya da tek başına belirleyici olmasıdır. Yakın nedende yeterli zaman içinde ortadan kaldırılamayan hasarda, hasara neden olan durum uzak neden prensibine dahil olmaktadır (Eser, 2019, s. 11).

Hasara katılım prensibi, müşterek ve kısmi sigortalarda uygulanmaktadır. Poliçe şartlarına göre hasarı ödemiş olan sigortacının, aynı hasardan ötürü herhangi bir şekilde sorumlu olan diğer sigortacılarla hasarı paylaşması hasara katılım prensibidir (Uğurlu-Keskin, 2023, s. 11).

1.3. Sigortanın Temel Unsurları ve Branşları

Sigortacılıkta temel unsurlar; sigortalı, sigorta sözleşmesi ve sigortacıdır. Sigortacı; “Karşılaşılması olası risklere karşı sigorta yaptırmak isteyen kişi ve işletmelere teminat veren, prim karşılığında sözleşme süresi boyunca rizikoyu üstlenen sigortacılık konusunda ruhsat sahibi olan şirketlerdir.” şeklinde tanımlanmıştır (Kılıçkaplan, 2004: 1-14). Sigortalı; “sigortacı ile sigorta sözleşmesi yapan, sigortalananacak unsuru güvence altına alınan kişi veya kurumdur.” olarak tanımlanmıştır. Sigorta sözleşmesi ise, “Sigortalı ve sigortacının karşılıklı olarak yaptığı anlaşmadır.” şeklinde tanımlanmıştır. Sigorta sözleşmesi poliçe olarak da adlandırılmaktadır (Kılıçkaplan, 2004, s 1-14).

Bu temel unsurlar dışında prim, aşkın sigorta, eksik sigorta, reasürans, reasürör, sedan şirket, retrosesyon, hasar gibi sigortacılık alanında sıkça kullanılan kavramlar da bulunmaktadır. Prim, sigortalı tarafından sigortacıya ödenen risk bedelidir ve tutarı aktüeryal hesaplamalara göre belirlenir (Güler, 2010, s. 388). Aşkın sigorta, sigorta bedelinin sigorta değerinin üstüne çıkması durumudur. Eksik sigorta, sigorta bedelinin sigorta değerinin altında kalması durumudur. Reasürans, sigortalının karşılaşılabileceği

zararlara karşı korumak olan sigorta şirketlerinin korunma ihtiyacı kapsamında şirketlerin başka sigorta şirketlerine kendilerini sigortalatmalarıdır. Reasürör kavramı ise, reasürans sözleşmesinde bulunan sigortacıdır. Yine reasürans sözleşmesinde yer alan sigortalı şirkete ise sedan şirket denilmektedir. Retrosesyon kavramı ise, reasürörün üstlendiği riski farklı bir şirkete devretmesi anlamına gelmektedir. Hasar ise, sigorta poliçesi kapsamında güvence altına alınan riskin ortaya çıkması ile meydana gelen kayıpların tazmin edilmesidir (Uğurlu-Keskin, 2023, s. 8). Hasar değerlendirmesi yapılırken sigortalının sigorta konusu üzerinde menfaatinin bulunup bulunmadığı, hasar anında poliçenin yürürlükte olup olmadığı, gerçekleşen hasarın poliçe teminat kapsamına girip girmediği, prim ödemelerinin sözleşme şartlarına uygun yapıp yapılmadığı ve sigorta sözleşmesindeki koşulların sigortalı tarafından yerine getirilip getirilmediği durumları incelenmelidir (Türkiye Sigorta Temel Sigortacılık Eğitimi, 2021):

Süreç hasarın büyüklüğüne göre şekillenmektedir. Ödenecek tazminat tutarına göre uygulanacak prosedürler detaylandırılabilir.

Sigorta branşları Hayat Dışı ve Hayat olmak üzere 2 gruba ayrılmaktadır. Hayat grubu sigortalar; kişilerin bireysel boyutta engel olmakta güçlük yaşadıkları ve yetersiz kaldıkları ölüm, maluliyet, yaşlılık gibi durumlar karşısında sigorta sonunda sigortalıya veya yakınlarına, sigorta primlerinin belirli bir süre içinde ödenmesi koşuluyla tazminat veya gelir sağlama amacıyla kurulmuş özel sigorta türlerindendir. Hayat dışı grubu sigortaları ise kısa vadeli ve genellikle kısa süreli riskleri kapsamaktadır. Bu tür sigortalarda öncelikle bir kaybın olma ihtimali, uygun tekniklerle belirlenir ve buna göre alınacak prim hesaplanır (Özuren, 2010, s. 29). Hayat ve hayat dışı grubu sigorta branşları Tablo 1.1’de verilmiştir.

Tablo 1.1. Sigorta Branşları

Hayat Dışı Branşlar	Hayat Branşları
• Kaza • Hastalık/Sağlık • Kara Araçları • Su Araçları • Raylı Araçlar • Hava Araçları • Nakliyat • Yangın ve Doğal Afetler • Genel Zararlar • Kara Araçları Sorumluluk • Su Araçları Sorumluluk • Raylı Araçlar Sorumluluk • Hava Araçları Sorumluluk • Genel Sorumluluk • Kredi • Kefalet • Finansal Kayıplar • Hukuksal Koruma • Destek	• Hayat • Evlilik sigortası • Doğum sigortası • Yatırım Fonlu Sigortalar • Sermaye İtfa Sigortası • Fonların Yönetimi İşlemi • Kaza • Hastalık/Sağlık

Kaynak: SEDDK, 2024; Uğurlu-Keskin, 2023, s. 8

Sigortacılık faaliyetleri konusuna göre mal (ticari) ve can (hayat) sigortaları olmak üzere iki grupta da incelenebilmektedir. Mal (ticari) sigortaları; yangın, kaza, nakliyat, mühendislik sigortaları gibi mal kaybı, kâr kaybı, ticari eşya veya sorumluluklardan kaynaklanan mali zararlara karşı piyasa ve para esasısın dayalı işlemleri rizikolarına teminat sağlayan sigortalardır. Can (hayat) sigortaları ise; can kaybı, malullük, kaza, hastane gibi insan bedeninin çeşitli risklere karşı teminat sağlayan sigortalardır (Akgül, 2010, s. 8).

1.4. Sigorta Aracıları

Sigorta şirketleri sigorta prim üretimlerini artırmak için bireylerden ve işletmelerden yararlanmaktadır. Bu amaçla çalışan birimlere sigorta aracıları denilmektedir. Sigortacılık Kanununda sigorta aracıları acenteler ve brokerler olarak belirlenmiştir.

Türk Ticaret Kanunu ve Sigortacılık Kanununda acente,

“Ticari mümessil, ticari vekil, satış memuru veya müstahdem gibi bir sıfatı olmaksızın, bir sözleşmeye dayanarak, belirli bir yer veya bölge içinde daimi bir surette sigorta şirketlerinin nam ve hesabına, sigorta sözleşmesine aracılık etmeyi veya bunları sigorta şirketleri adına yapmayı meslek edinen, sözleşmenin akdinden önce çalışmalarını yürüten ve sözleşmenin uygulanması ile tazminatın ödenmesinde yardımcı olan gerçek veya tüzel kişilere sigorta acentesi denir”

şeklinde tanımlanmıştır.

Broker, sigorta veya reasürans sözleşmesi yaptırmak isteyenleri temsil eden bireylerdir. Bu gerçek veya tüzel kişiler, sözleşme yapılacak şirketlerin seçiminde tamamen tarafsız ve bağımsız hareket eden, sözleşmelerin akdedilmesinden önce hak ve talepleri dikkate alarak hazırlık çalışmalarını yürüten kişilerdir (Özbolet, 2007, s. 150).

Sigortacılık Kanununda ve 2 Ağustos 1995 tarih 22362 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Sigorta Prodüktör Yönetmeliğinde prodüktör kavramı,

“Sigorta ettiren ve sigortacıya bağlı olmaksızın çeşitli sigorta dallarında sigorta olmak isteyenlere bilgi vererek, sigorta sözleşmesinin şartlarını, müzakere ve tehlikenin konusunu ve özelliklerine göre sigorta teklifnamesi hazırlamada yardımcı olan, çalışmalarının karşılığı olarak komisyon alan gerçek veya tüzel kişilere prodüktör denir.” şeklinde tanımlanmıştır. Ancak yeni Sigortacılık Kanununda bu yönetmelik uygulamada kaldırılmıştır. AB mevzuatında da prodüktör uygulaması bulunmamaktadır.

Ek olarak doğrudan şirketin prim üretimiyle ilgili olan acente ve brokerler dışında şirket işlerinin sağlıklı sürdürülebilmesi için sigorta eksperleri ve aktüer gibi yardımcı birimler de bulunmaktadır. Sigorta eksperinin özellikleri, çalışma koşulları ve şekilleri ile tabi olacakları denetim sistemlerinin tespit edilmesine ilişkin yönetmelik 11 Mayıs 1992 tarihli 21225 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Sigortalanan risklerin ortaya çıkması durumunda yaşanan kayıp ve hasarların miktarını, sebeplerini ve niteliklerini belirleyen ve mutabakatlı kıymet tespiti, ön ekspertiz ve hasar gözetimi gibi

işleri meslek olarak yapan tarafsız ve bağımsız kişilere sigorta hasar eksperleri denir (Özbolat,2007, s. 159). Aktüer ise,

“Aktüerya, yatırım, istatistik, matematik, finansman ve demografi konularında çeşitli bilimsel teorileri kullanarak prim, karşılık ve yatırım getirilerini hesaplayan,her türlü tarife, tablo ve teknik esasları hazırlayan, geleceğe yönelik teknik ve finansal tahminler yapan, olası riskleri belirleyen, bunların olumsuz etkilerini önleyici tedbirlere ilişkin tavsiyelerde bulunan ve müsteşarlık nezdinde aktüerler için tutulan sicile kayıtlı kişiler”

olarak tanımlanmıştır (Ayhan, 2017: 48).

1.5. Sigortanın İşlevleri

Sigortanın işlevleri makro ve mikro düzeyde olmak üzere iki grupta toplanabilmektedir. Mikro düzeydeki işlevler, risk yönetimi ve girişimciler açısından işlevlerini kapsamaktadır. Makro düzeydeki işlevler ise, ekonomik işlevlerdir (Koçyiğit ve Dağdaş, 2016: 3). Tablo 1.2’de bu iki işlevlere ilişkin alt işlevler verilmiştir.

Tablo 1. 2. Sigortanın mikro ve makro işlevleri

Mikro İşlevler	Makro işlevler
- Güçlü dayanışma organizasyonları işlevi - Girişimcilerin kararlarını etkileme işlevi, - Girişimcinin yatırım sermayesini ucuza bulmasını sağlama işlevi - Girişimcinin, risk karşılığı tuttuğu sermaye miktarını en aza indirme işlevi	- Ekonominin önemli bir tasarruf kaynağı olma işlevi - Sosyo-ekonomik kayıpların önleyicisi olma işlevi - Sosyal refah düzeyini yükletme işlevi - Uluslararası ekonomik ilişkileri ve ticareti geliştirme işlevi - Önemli bir vergi kaynağı olma işlevi

Kaynak: Koçyiğit ve Dağdaş, 2016: 4

Sigortacılık sektörü, ülkelerin gelişmişlik düzeylerini yansıtan bir sektör olması nedeniyle taşıdığı mikro ve makro işlevleri oldukça önemlidir. Bu nedenle hem ekonomik hem de sosyo-kültürel açıdan önemli olan bu işlevler bir ülkenin sigorta kültürünün oluşmasında ve gelişmesinde etkili işlevler olduğu söylenebilmektedir.

Müslüman yatırımcıları rahatsız eden bir belirsizlik sistemi ve faize dayalı para kazanma/mevcut yatırımları garanti altına alma anlayışı bulunmaktadır.

Geleneksel sigortacılıkta belirsizlik büyük ölçüde prim havuzunda toplanan fonlardan artanın hangi alanda yatırım aracına dönüştürölüp kullanıldığına dair tam bir aydınlatmanın olmamasıdır. Bu durum İslamiyet'in temelinde yer alan karşılıklı güven ilişkisini de büyük ölçüde zedelemektedir. Geleneksel sigortacılıkta fon sahibi şirket olmakla beraber olası riskler de yine şirketin tekelindedir (Aslan ve Durmuş, 2015, s. 18).

İKİNCİ BÖLÜM

KATILIM SİGORTACILIĞI VE TÜRKİYE’DEKİ GENEL DURUMU

2.1. Katılım Sigortacılığı

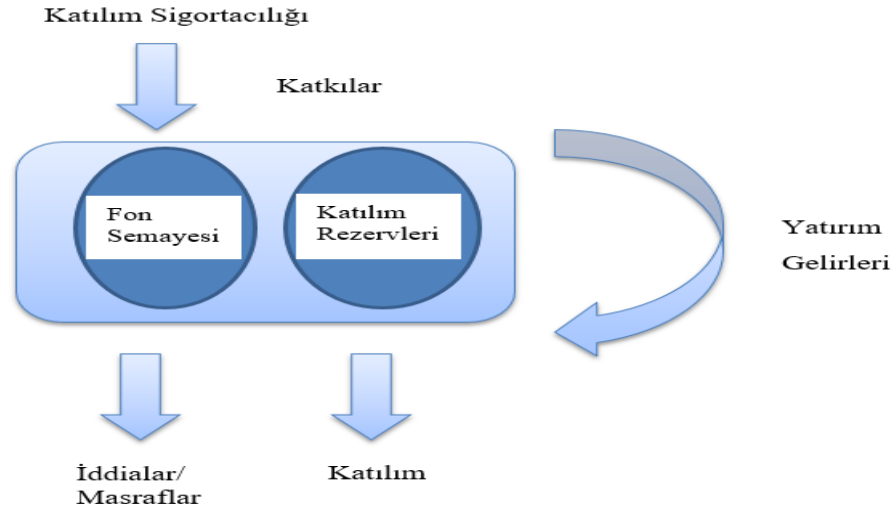
Bu başlıkta katılım sigortacılığının tanımı ve katılım sigortacılığı modelleriyle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1.1. Katılım Sigortacılığı Tanımı ve İşleyişi

İslam dini, temelinde yardımlaşmanın, dayanışmanın olduğu bir dindir. Bu bağlamda temelinde yardımlaşmanın yattığı katılım sigortacılığı (tekâfül), İslami sigorta modeli olarak kabul görmektedir. Zira şahısların veya şirketlerin mal ve canlarını tehdit altına alan risklerin açığa çıkması neticesinde oluşabilecek zararların ödenmesini hedefleyen sigortacılık işlemleri içerisinde barındırdığı garar¹ ve faiz gibi unsurlar sebebiyle İslami açıdan öteden beri tartışılmalıdır. Bu da alternatif bir yol olan katılım sigortacılığı sisteminin doğmasına zemin hazırlamıştır.

Katılım sigortacılığı, Arapça “kafal” kelimesinden türetilmiştir. Yani birbirlerinin varlığını garanti altına almayı ifade etmektedir. Bu garanti odaklı yaklaşım bir kâr/zarar ortaklığıdır. Katılım sigortacılığı, yasal olarak tüm katılımcılar için bağlayıcıdır. Ortak fona katılanlar, katılımcılardan biri zarara uğradığı takdirde bu zararı ortaklaşa karşılamayı kabul etmektedirler. Kur’an-ı Kerim adaletli paylaşım konusunda şöyle buyurmaktadır: “Doğruluk ve takva konusunda yardımlaşım, birbirinize bolca yardım edin. Hiçbir zorlukta birbirinize karşı kin ve nefret içinde olmayın, birbirinize karşı günah işlemeyin (Ali İmrân, 1954).” Şekil 2.1’deki katılım sigortacılığı şeması, İslâm’ın öğretilerinden yararlanılarak oluşturulmuştur (Swartz ve Coetzer, 2010, s. 335).

¹ Garar: İslam Hukuku’nda belirsizlik, tehlike, şans veya risk anlamlarına gelen bir kavramdır.

Şekil 2.1. Katılım Sigortacılığı Genel İşleyiş Modeli

Kaynak: Khan, 2008: 7

Temelinde paylaşma, yardımlaşma, kâr/zarar paylaşımı, bağış (teberru) usullerine dayanan katılım sigortacılığı, İslami usullere son derece uygun bir sistem olarak çalışmaktadır (Kısacık, 2021, s. 268). Katılım sigortacılığında ortak bir fon vardır ve havuzdaki yatırımcılardan birinin zarar görmesi neticesinde havuz içindeki bireyler birleşir ve söz konusu şahsın mevcut zararı ortak fon üzerinden karşılanır, mevzubahis olan dayanışma, İslami toplum yapısının da temelini oluşturmaktadır. Bu sistemde; ortak fondaki getirilerin her biri katılım sigortacılığı prensiplerine bağlı olarak değerlendirilir ve tüm işlemler hem alanındaki uzmanlar hem de uluslararası denetim kuruluşları tarafından takip edilir ve denetlemelerin neticesi detaylı şekilde raporlanır. Katılım sigortacılığında ortak fondan yararlanan şahıslar her biri İslam Hukuku alanında uzmanlaşmış ve yetkinliğe sahip kişilerden hizmet alırlar.

İslamî Hukuk'ta faiz ve garar haram, birey ve bireyin içinde bulunduğu toplum yapısı içinde tehlike arz etmektedir. İslamî hukukçulara göre sigortacılık nispeten bir kumar niteliğindedir, bu kavrama tabi kişiler için de bir yarış ve müşterek bahis olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca belirsiz nitelik taşıdığı için bir risk faktörü olarak da kabul edilmektedir (Karaman, 2018). Sigortacılık kavramıyla ilgili İslamî alandaki ilk ve mutlak değerlendirmeyi İbn-i Abidin² yapmıştır. İbn-i Abidin ve onu takip eden

² İbn-i Abidin: Osmanlı Dönemi Hanefi, fıkıh âlimidir.

fıkıhçılar, sigortacılık sistemini fasid³ olarak değerlendirmişlerdir. İslam'ın temelinde karşılıklı paylaşım, yardımlaşma ve iş birliği yatmaktadır. İslamî hukukçular sigortacılık kavramını bu temel öğelerin dışında kaldığı gerekçesiyle kabul etmemiş olsa da zaman içerisinde bu durum birtakım değişiklikler arz etmiştir (Hacak, 2006: 21-50).

Bireyleri paylaşım ve yardımlaşma ilkeleri altında bir araya getirerek doğabilecek riskleri sistemin katılımcıları arasında pay etmek, ortaya çıkacak tehlikeleri en aza indirmek ve kâr amacı gütmemek katılım sigortacılığının birincil amacıdır. Katılım sigortacılığı alanında hizmet veren hiçbir şirket, İslamî Hukuk ve Finans alanında belirtilen ilkelere aykırı hareket etmemelidir. Katılım sigortacılığında, sigorta katılımcıları ve sermayedarlar tarafından toplanan katkı primlerinin hiçbirisi faiz temelli işlemlerle değerlendirilmemelidir (Başoğlu, 2020, s. 1045-1047). Zaman içinde zarara maruz kalan kullanıcıların zararlarını karşılamak amacıyla değişik bireylerin bir araya gelerek oluşturdukları katılım sigortacılığının en temel ilkesi, yardımlaşmaktır. Katılım sisteminde katılımcılardan toplanan katkı tamamen katılımcı şahıslara ait kabul edilmektedir. Fonların bir kısmı yatırımlara ayrılmakta ve bu yatırımlar tamamen İslamî usullere uygun alanlara yönlendirilmelidir (Başoğlu, 2020, s. 1049).

2.1.2. Katılım Sigortacılığı Tarihsel Gelişimi

1970'li yıllara gelindiğinde dünya ekonomi ve sermaye piyasasında İslamî finansa duyulan ihtiyaçtan ötürü zamanla bu alandaki faaliyetlerin niteliği ve niceliği artmış, neticede de katılım bankaları ve katılım sigortacılığı doğmuştur. 1970'lerde Sudan'da kurulan "İslamî Sigorta A. Ş." ve Birleşik Arap Emirliklerinde kurulan "İslamî Arap Sigorta A. Ş." katılım sigortacılığının dünya üzerindeki ilk oluşumlarını temsil etmektedir. İslamî esaslara göre düzenlenen sigortacılık modeli 1980'li yıllardan itibaren de adını katılım sigortacılığına yaygın bir biçimde bırakmıştır (Yıldırım, 2014, s. 50). Katılım sistemin altyapısı başta Malezya olmak üzere büyük ölçüde Körfez ülkelerinde oluşmuş, Güneydoğu Asya ülkelerinin de devreye girmesiyle beraber dünya üzerinde büyük bir gelişim ve katılım göstermiştir (Öner, 2018, s. 69). Katılım sigortacılığında temel prensip faizsizliğe dayalı yatırım anlayışı, belirsizliği ortadan kaldırmak ve dayanışma içinde ortaklaşa ve gönüllülük esasına göre hareket etmektir.

3 Fasid: Bir ibadetin veya hukuki işlemin, vasıf ve şartlarındaki eksiklik ve bozukluk sebebiyle İslam'a göre hükümsüz kabul edilmesidir.

Katılım sigortacılığı, 1976 yılında gerçekleştirilen Uluslararası İslamî İktisat Kongresi'nde ilk kez ortaya atılmıştır. Ardından 1979 yılında Sudan'da İlk İslamî Sigorta Şirketi kurulmuştur (Ashraf, 2014, s. 149).

Genel olarak Şer'i hükümler, bu hükümlere uygun olarak verilen ürünler ve yine bu hükümlere uygun olarak yapılan düzenleme ve ortaya konan yönetim anlayışı katılım sigortacılığının üç ana ilkesini ve işleyiş biçimini göstermektedir. İslamî Finansal Hizmetler Kurulu (IFSB) ve İslamî Finans Kuruluşları Muhasebe ve Denetim Kuruluşu (AAOIFI) dünya genelinde katılım sigortacılığının hangi ülkeler doğrultusunda ve nasıl yönetileceğini düzenleyen iki temel kuruluştur (Taha, 2001, s. 25-26).

Dünyada katılım sigortacılığına dair değişiklikler ve düzenlemeler tarihsel olarak Tablo 2.1'deki gibi gösterilmiştir:

Tablo 2.1. Katılım Sigortacılığının Dünyadaki Seyri ve Bu Alanda Yaşanan Gelişmeler

Yıllar	Yıllara Bazlı Katılım Sigortacılığında Yaşanan Gelişmeler
1970-1979	➤ Suudi Arabistan'ın Mekke şehrinde ilk Uluslararası İslam Ekonomisi Konferansı 1976'da gerçekleştirilmiştir. ➤ İslamî sigortacılıkla ilgili ilk resmî fetva, tekâfül sigortacılığının İslamî geleneklere uygun ve caiz olduğuna dair, 1977'de Yüksek Kurul tarafından verilmiştir. ➤ Geleneksel sigortacılığa karşılık kooperatifçiliği esas alan İslamî sigortanın caizliğine dair ilk uluslararası fetva 1977'de verilmiştir. ➤ İlk İslamî sigorta şirketi 1979'da Sudan'da kurulmuştur.
1980-1989	➤ İlk İslamî Arap Sigorta şirketleri 1980'de önce Suudi Arabistan'da ardından da Birleşik Arap Emirliklerinde kurulmuştur. ➤ "Dar Al Maal Al İslamiya" İsviçre'de İslamî bankaları ve tekâfül şirketlerini kurup geliştirebilmek adına 1981 yılında oluşturulmuştur. ➤ 1983'te Lüksemburg şehrinde ilk tekâfül sigortacılığı şirketi kurulmuştur. ➤ 1984'te Malezya'da tekâfül sigortacılığına ilişkin ilk yasa çıkartılmıştır. ➤ 1985'te çıkartılan 9 Numaralı Yasa Tasarısı tekâfül sigortacılığına izin vererek bu sigortacılığın önünü büyük ölçüde açmıştır. ➤ "Saudi Tekâfül Limited" 1985'te Suudi Arabistan'da tekâfül sigortacılığıyla ilgili işlemlerin daha hızlı yürütmesi adına kurulmuştur. ➤ 1989'da ise Bahreyn'de ilk tekâfül sigortacılığı şirketi kurulmuştur.
1990-1999	➤ AAOIFI 1991'de Bahreyn'de "muhasebe, denetim, yönetim ve Şariat satandarlarına" uygun tekâfül sigortacılığının ilerletilmesi adına kurulmuştur. ➤ 1994'de Endonezya'da ilk tekâfül sigortacılığı şirketi kurulmuştur. ➤ 1995'de Katar'da ilk tekâfül sigortacılığı şirketi kurulmuştur. ➤ 1995'de Singapur'da ilk tekâfül sigortacılığı şirketi kurulmuştur. ➤ 1997'de Dubai'da ilk tekâfül sigortacılığı şirketi kurulmuştur. ➤ 1999'da ise Sri Lanka'da ilk tekâfül sigortacılığı şirketi kurulmuştur.
2000-2009	➤ 2000'de Kuveyt'te, 2002'de ise Lübnan'da ilk tekâfül sigortacılığı şirketi kurulmuştur.

	➤ 2002’de Malezya’da tekâfûl sigortacılığının belirli bir sisteme ve standarta oturtulması adına bir bildiri hazırlanıp yayımlanmıştır. ➤ 2003’te Pakistan’da ilk tekâfûl sigortacılığı şirketi kurulmuştur, aynı yıl Kuveyt’te Kuveyt Uluslararası Tekâfûl Sigortacılığı Şirketi faaliyete geçmiştir ve Birleşik Arap Emirliklerinde yeni bir tekâfûl sigortacılığı şirketi kurulmuştur. ➤ 2005’te Tekâfûl sigortacılığı çalışmalarını denetlemek adına Suudi Arabistan Para Otoritesi yönetmelikleri uygulanmaya başlamıştır, aynı yıl Bahreyn Para Otoritesi tekâfûl şirketleri için belli kurallar ortaya koymaya başlamıştır. Pakistan’da Menkul Kıymetler Borsası tarafından tekâfûl sigortacılığıyla ilgili ulusal kurallar yayımlanmıştır. ➤ 2006’da Kuveyt’te üç yeni tekâfûl şirketi kurularak aktif olarak çalışmaya başlamıştır. ➤ 2008’de İngiltere’de ilk tekâfûl şirketi kurulmuş, Birleşik Arap Emirliklerinde uluslararası lisanslı yeni bir tekâfûl şirketi kurulmuştur. ➤ 2009’da IFSB tarafından tekâfûl sigortacılığına ilişkin şerri hükümler yayımlanmıştır, aynı yıl Neova Sigorta Türkiye’de kurulan ilk tekâfûl sigorta şirketi olmuştur.
2010-2019	➤ 2010’da IFSB tarafından tekâfûl sigortacılığının gelişimiyle ilgili çözüm önerileri yayımlanmıştır, aynı yıl Birleşik Arap Emirliklerinde tekâfûl düzenlemesi yürürlüğe girmiştir ve Brunei’de ilk tekâfûl sigortacılığı şirketi kurulmuştur. ➤ 2011’de Umman’da ilk tekâfûl sigortacılığı şirketi İslamî Finans Piyasası’na girmiştir, Kenya’da aynı yıl ilk tekâfûl sigortacılığı şirketi sonra da Filistin’de ilk tekâfûl sigortacılığı şirketi kurulmuştur. ➤ 2012’de Tekâfûl sigortacılığının uluslararası finans piyasasında büyümesini teşvik etmek amacıyla Londra merkezli Kobalt Şirketi Karma bir Model kullanarak şerri hükümlere uyumlu sigorta platformlarının geliştirildiğini ve önünün açıldığını açıklamıştır. ➤ 2013’te Malezya Merkez Bankası tarafından “hayat sigortası ve aile için tekâfûl sigortacılığı” hakkında resmî bir belge yayımlanmıştır, aynı yıl Türkiye’de Katılım Emeklilik ve Hayat adı altında aile için ilk tekâfûl operatörü faaliyetlerine başlamıştır. ➤ 2014’te Umman Tekâfûl Sigortacılığı Şirketine piyasadaki mevcut faaliyetlerine devam etmesi adına ruhsat verilmiştir. ➤ 2016’da Nijerya’da iki tekâfûl şirketine Nijerya Uluslararası Finans Komisyonu tarafından ruhsat verilmiştir. ➤ 2017’de Türkiye’de iki tekâfûl şirketi daha kurulmuştur. ➤ 2019’da Nijerya’da iki tekâfûl şirketine daha ruhsat verilmiştir.

Kaynak: Kelleroğlu, 2017: 157-172

Dünyada tarihi ve uygulamaları daha eski olan katılım sigortacılığının Türkiye’deki ilk uygulamaları 2009 yılına rastlamaktadır. Özellikle de 2017 Eylül tarihli Resmî Gazete’de “Katılım Sigortacılığı ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik”in çıkmasıyla beraber katılım sigortacılığı Türkiye’de de resmî olarak daha işlevsel ve tanınır hâle gelmiştir (Öner, 2018, s. 59-60). Resmî Gazete’de sözü edilen yönetmeliğe kadar Türkiye’de katılım sigortacılığı yasal olmayan bir mevzuat zemininde uygulanmaya devam etmiştir. Türkiye gibi ağırlığı Müslüman olan bir ülkede de bahsi geçen yönetmelik sayesinde gönüllülük, ortaklaşa kâr/zarar paylaşımını ve faizsiz yatırımcılığı esas alan katılım sigortacılığı daha sistemli ve düzenli bir hâle

gelmiştir. Faizli ekonomik ve faize dayalı finansal uygulamalar ile iddia, belirsizlik (garar), kumarhanelere yatırım gibi İslamî ilkelere ters düşen uygulamalardan uzak duran bir sigortacılık sistemi yani katılım sigortacılığı Türkiye’de de büyük ölçüde tanınmıştır.

2.2. Katılım Sigortacılığı Modelleri

Genel anlamda katılım sigortacılığında uygulanan birbirinden farklı modeller bulunmakta ve modellerin hemen hepsinin temelinde ise risk paylaşımı yer almaktadır. Katılım sigortacılığında bir ortak havuz oluşturulmakta ve süreç içerisinde gerçekleşecek veya gerçekleşen her risk bu havuz tarafından karşılanmaktadır (Terzioğlu, 2019, s. 15). Katılım sigortacılığı modellerini Mudâraba Modeli, Hibrit Modeli, Vekâlet Modeli ve Vekâlet-Vakıf Modeli olarak açıklayabiliriz.

2.2.1. Mudâraba Modeli (Kâr Paylaşımı Modeli)

Bu modelde emek ve sermaye ilişkisi söz konusudur. Taraflardan biri emeğini, diğeri ise mevcut sermayesini ortaya koymaktadır. Emeği sistem için ortaya koyan, mevcut katılım sigorta şirketi iken yatırdıkları mevcut primler ile sermayelerini ortaya koyanlar ise sigortalı şahıslardır. Başlangıçta imzalanan sözleşme ile üzerinde anlaşılan oranlar üzerinden kârlar emek-sermaye ilişkisi çerçevesinde dağıtılır. Risk neticesinde ortaya çıkan veya çıkacak olan zararlardan ise büyük ölçüde sermayedarlar sorumlu olmaktadır (Yavuz ve Özdemir, 2016, s. 425). Mudâraba modeli kapsamında ortak fonda toplananların tamamı İslamî usullere uygun yatırımlarda kullanılmaktadır. Bugün Türkiye de dâhil pek çok ülkede uygulanan bu modelde kâr paylaşım ilişkisi söz konusudur.

Mudaraba modeli Şekil 2.2’de gösterilmiştir.

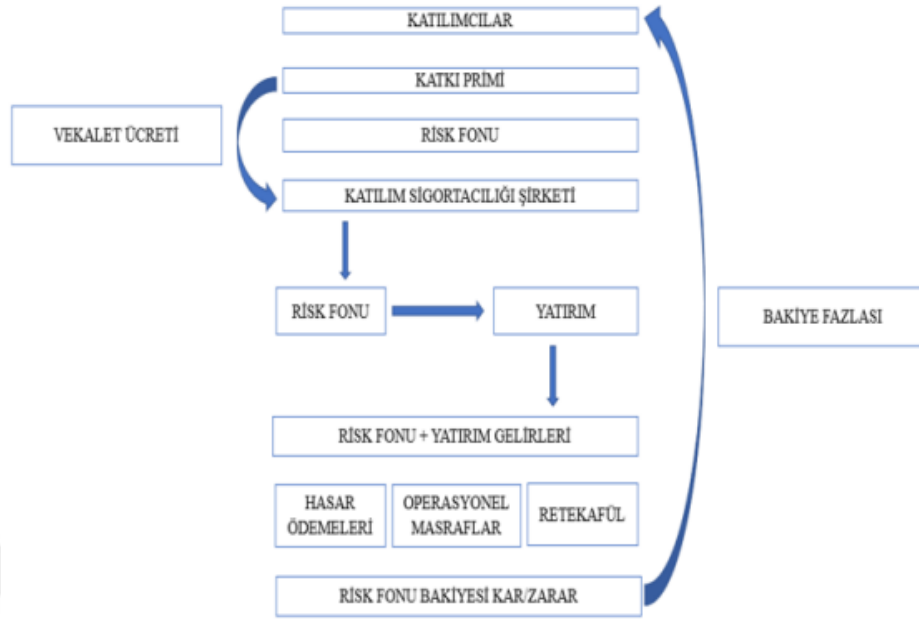
Şekil 2.2. Mudaraba (Kar Paylaşımı) Modeli

Kaynak: İren, 2018, s. 14

Şekil 2.2 incelendiğinde, mudaraba modelinde bir vekalet durumu olmadığı için vekalet ücretinin de bulunmadığı görülmüştür. Katılımcılardan alınan katkı primleri “risk fonu” olarak adlandırılan fonda toplanmaktadır. Katılım sigorta şirketi risk fonunda toplanan primleri İslami finans kurallarına uygun olan yatırım araçlarında değerlendirmektedir. Şekil 2’de görüldüğü üzere katılım sigorta şirketi kâra ortak ancak zarara ortak değildir. Bu yönüyle bu model tartışmalara neden olan bir modeldir.

2.2.2. Vekâlet Modeli

Vekâlet modelinde mevcut katılım sigortası şirketi âdeta bir acente mantığıyla hareket etmektedir ve katılımcıdan tüm hizmetleri karşılığında bir vekâlet ücreti almaktadır, olası tüm çalışmalar da bu vekâlet ücreti karşılığında yürütülmektedir (Başoğlu, 2020, s. 1052-1053). Vekâlet modelinde esasen fon toplayan şirket diğer modellere nazaran daha kârlı bir yaklaşım sergilemektedir. Sigortacılık işlemlerinin en başında belli bir vekâlet ücreti, katılımcıdan kesilmektedir (Alparsalan, 2019, s. 14).

Şekil 2.3. Vekâlet Modeli

Kaynak: İren, 2018, S. 12

Şekil 2.3 incelendiğinde vekalat modelinin mudaraba modeline benzediği ancak temelde bir farkın olduğu görülmektedir. Bu modelde katılım sigorta şirketi risk fonundan elde edilen kârdan pay almamakta yalnızca katılımcılardan vekalet ücreti almaktadır. Bu yönüyle bu model Öner (2021)'e göre, faizsiz sigortacılığın temelini oluşturmaktadır.

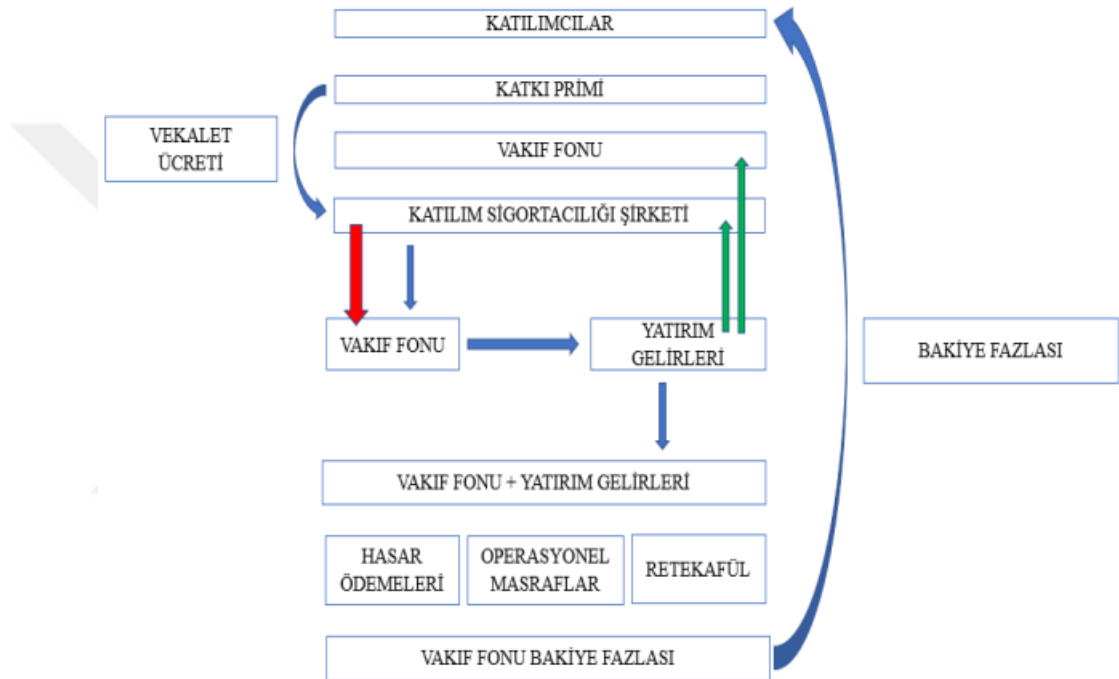
2.2.3. Hibrit Modeli

Katılım sigortacılığı kapsamında sigortayı uygulayacak olan şirketin, vekâlet ve mudarâba karması bir modeli tercih etmesidir (Yıldırım, 2022, s. 100-105). Hibrit modelde mevcut katılım sigortası şirketi, tüm sigortacılık işlemleri karşılığında sigortalılardan önceden belirlenmiş bir vekâlet ücreti almaktadır aynı zamanda da sigortacılık işlemleri neticesinde yani İslamî usuller çerçevesinde elde edilen yatırımlar çerçevesinde önceden üzerinde uzlaşmış oranlardan belli bir miktarda kâr elde etmektedir (Yavuz ve Özdemir, 2016, s. 50).

2.2.4. Vekâlet- Vakıf Modeli

Vekâlet-vakıf modelinde, mevcut katılım sigortası şirketi, işlemlerinde başlamadan önce bir vakıf kurmakta ve elindeki fonları da kurduğu vakfa

aktarmaktadır. Zaman içerisinde vakfa aktarılan sermaye de katılımcıların da başlıları yer alır ve mevcut sigorta işlemleri bu paylaşım modeli aracılığıyla yürütülmektedir. Kurulan vakıf da tüm işlemler karşılığında önceden belirlenen ücretleri alarak faaliyetlerine devam etmektedir. Vakfın bir danışma kurulu vardır ve sigortacılık işlemleri neticesinde ortak fonda birikenler danışma kurulunun uygun gördüğü biçimde ve İslamî usuller çerçevesinde değerlendirilmektedir (Yazıcı, 2015, s. 50).

Şekil 2.4. Vekâlet-Vakıf Modeli

Kaynak: İren, 2018, s. 18

Şekil 2.4 incelendiğinde katılım sigorta şirketi tarafından kurulan vakıf adına vakıf fonu açıldığı görülmüştür. Şirket bu fona başlangıç olarak bir yatırım yapar ve daha sonra bu fonda katılımcıların primleri birikmeye başlar. Sermayedar şirket ile katılımcıların riski bu modelde eşittir. Fon bakiyesi yetersiz kaldığında fon için faizsiz kredi kullanımı vekâlet-vakıf modelinde mümkündür (Çelik, 2023, s.26). Bu yönüyle bu model İslami finans kurallarına en uygun model olduğu söylenebilmektedir.

2.3. İslam Hukukunda Katılım Sigortacılığının Yeri

İslam Hukuku'nda sigortacılık sisteminden bahseden ilk âlim “Reddü'l-Muhtar” adlı kitabıyla İbn Âbidîn olmuştur. Ancak bu kitaptaki sigortacılık faaliyeti daha ziyade Müslüman olmayan tüccarların denizaşırı ticari işlerini ve bu işlerdeki mallarının güvencesini ifade etmektedir. Zaman içerisinde ise katılım sigortacılığı İslamî literatürde büyük ölçüde tekâfül sistemi adıyla anılmaya başlamıştır (Öner, 2018, s. 63).

İslami Hukuk'ta olası risklere karşı önlem almak son derece önemlidir. Riskler karşısında tedbirli olmayı öğütleyen ayetlerin ve hadislerin Kur'an-ı Kerim içindeki yeri bir hayli fazladır. Âkile yani kasti olmayan yaralanma ve ölüm gibi olaylar karşısında doğabilecek zararları ortaklaşa oluşturulan fondan temin etme anlayışı katılım sigortacılığı ile büyük bir benzerlik taşımaktadır (Hacak, 2006, s. 31-33).

Nimet-külfet paylaşımı İslamî sigortacılığın temelini oluşturmaktadır. Bu usule göre tüm katılımcılar bir araya gelerek ortak fonda belli bir meblağ toplar, toplanan meblağ herhangi bir zarara uğranıldığında bu zararın söz konusu fondan tazmin edilmesini sağlamaktadır. Mevcut sigorta şirketi tarafından toplanan fonda biriken meblağdan olası zararların karşılanması neticesinde artanı tamamen İslami Hukuk ve ilkelere uygun, faizsiz yatırım alanlarında değerlendirilmektedir.

İslamî anlayışa göre katılım sigortacılığının temelini bağış oluşturmaktadır. Şerri hükümlere göre bağış bir nevi karşı tarafa verilen sadaka veya hediyedir. Bu sadaka veya hediye alıcının elinden bir kez çıktıktan sonra tekrar alıcı için geri çağırılamaz. Katılım sigortacılığı, faizi ticaretin dışına iten şerri hükümlere göre düzenlenmiştir (Dikko, 2014, s. 3). Katılım sigortacılığı mudaraba modelinde teberru yani bağış aynı zamanda bir mudaraba sermayesi olarak kabul edilemez. Ortak fonda toplanan meblağ kâr elde etme aracından ziyade bir paylaşım aracı olarak kullanılmaktadır. Olası rizikolar karşısındaki kayıp bu meblağ üzerinden karşılanmaktadır. Sonuç olarak teminat fazlası tekâfül sahipleri arasında karşılıklı bir ticari girişime, paylaşım ve yardımlaşma anlaşmasına dönüşmektedir (Dikko, 2014, s. 3).

Katılım sigortacılığı günümüz ekonomik piyasasında sadece Müslümanlar için değil gayrimüslimler için de büyük önem arz etmektedir. Katılım sigortacılığı hem Müslümanlar için hem de gayrimüslimler için etik bir yapıyı temsil etmektedir. Özellikle 1930 yılında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki “Büyük Buhran”ın ardından

durgun olan ekonomik piyasayı yeniden canlandırma ilk hedeflerden biri hâline gelmiş, bu noktada atılan adımlardan biri de Müslümanların “faizin haram, çalışmanın, çalışarak kazanmanın helâl” kabul edildiği İslamî sistemde atıl vaziyette duran birikimlerini ekonomiye kazandırmak olmuştur (Swartz ve Coetzer, 2010, s. 333). Katılım sigortacılığında yatırım belirsizliği yoktur, mevcut yatırımlar garantili alanlara yönlendirilir; minimum yatırım getirisi olan ve İslamiyet’te haram kılınan kumar ve kumarhane tarzı işletmeler üzerine herhangi bir yatırım uygulanmaz; faize dayalı bir yatırım yaklaşımı sergilenmez (Swartz ve Coetzer, 2010, s. 333).

Kur’an-ı Kerim buyurur ki:

“Faiz yiyenler ancak şeytanın çarparak sersemlettiği kimse gibi yerlerinden kalkarlar. Bunun sebebi onların ‘alım ve satım da neticesinde faiz gibidir.’ diyerek kendilerini kandırmalarıdır; oysa Allah faizi haram, çalışmayı helâl kılmıştır. Artık o kimseler ki doğru yolu bulup, Allah’ın öğütlerine kulak asıp dönerlerse bu durumun takdiri yine Allah’a ait olacaktır. Ancak faizde kazançta ısrarcıların Allah onları devamlı cehennemlik kılacaktır.” (Bakara Suresi: 275).

İslamiyette ekonomik ve finansal hayattaki her türlü işlemin ve yatırımın İslamî kurallara uygun olup olmadığını muamelat fıkıh adı verilen ilim dalı incelemektedir. Bu ilim dalı ticari faaliyetlerde özellikle belirsizlik ve faizin haram olduğunu ifade etmektedir. Yine mümkün olduğunca risklerden de uzak durulmalıdır. Neticede Allah insana irade ve akıl yetisi vermiştir. İnsan sosyal, toplumsal, ekonomik hayatını bu akıl ve irade sayesinde ahlaki kurallara uygun olarak biçimlendirmelidir.

2.4. Türkiye’de Katılım Sigortacılığı

2.4.1. Türkiye’de Katılım Sigortacılığının Başlangıcı ve Yasal Altyapısı

İslami finans sistemi dünyada 1970’li yıllarda gelişmeye başlamış, 1985 yılında da ülkemizde şekillenmeye başlamıştır. 1985 yılında kurulan Albaraka Katılım Bankası A.Ş. ile birlikte Türkiye’de islami finansın temelleri atılmıştır. Ardından 1989 yılında Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. diğer katılım bankalarının sayılarının artmasıyla birlikte katılım sigortacılığı da Türkiye sigorta sektöründe yer edinmeye başlamış ve ilk katılımcı sigorta şirketi 2009 yılında Neova Sigorta A.Ş. adıyla kurulmuştur. Katılım Emeklilik ve Hayat Anonim Şirketi, 2013 yılında Kuveyt Türk ve Albaraka Türk ortaklığıyla kuruldu. Daha sonra Bereket Sigorta ve Emeklilik, katılım sigortacılığında dünya çapında örnek uygulamalarla öne çıkan iki katılımcı sigorta şirketini kurdu.

Katılım sigortacılığı ülkemizde uzun süredir herhangi bir yasal düzenleme olmaksızın faaliyet göstermektedir. Ancak katılım sigortacılığı uygulamasını kısıtlayan herhangi bir hukuki durum bulunmamaktadır.

Türkiye’de genel ve katılımcı sigortacılığının dayandığı kanunlar; “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu”, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu” ve “5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu”dur (TSB, 2024). “5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu”, katılım sigortacılığının işleyiş şeklinin belirlenmesinde ve faaliyetlerinin yürütülmesinde yeterli bir kanun olmadığı için katılım sigortacılığının yasal bir altyapıya ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda “5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu”na dayalı olarak Hazine Müsteşarlığı 20 Eylül 2017 tarihli 30186 Sayılı Resmi Gazete’de “Katılım Sigortacılığı Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” yayımlanmıştır (Öner, 2018, s.60). Böylece ülkemizde katılım sigortacılığı alanındaki ilk yasal düzenleme hayat geçirilmiştir. Bu yönetmeliğin amacı; “katılım sigortacılığının işleyişi, gelişimi, sağlıklı takibi ve sistemin güvenilirliğinin sağlanması ile katılımcıların hak ve menfaatlerinin gözetilmesi açısından katılım sigortacılığı faaliyetine ilişkin usul ve esasları düzenlemek” olarak belirlenmiştir. 19 Aralık 2020 tarihinde “Katılım Esasları Çerçevesinde Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelik” yayımlanmıştır. Bu yönetmelikle risk fonu kurma zorunluluğu ortadan kaldırılmıştır.

Yönetmeliğin yayımlanmasıyla beraber katılım sigortacılığına yönelik çalışmalar ivme kazanmış ve katılım sigortacılığı alanında sektöre yeni şirketler girmiştir. 2024 yılında Türkiye’de 8 adet katılım sigortacılığı şirketi aktif olarak faaliyet göstermektedir. Bu şirketler: Neova Sigorta A.Ş., Bereket Sigorta A.Ş., Türkiye Sigorta A.Ş., HDI Sigorta A.Ş., Doğa Sigorta A.Ş., Türkiye Hayat ve Emeklilik A.Ş., Katılım Emeklilik Hayat A.Ş., Bereket Katılım Hayat A.Ş., olarak İslami finans piyasasında hizmet vermektedir (TSB, 2024).

Sektörün gelişmesi ve piyasada faaliyet gösteren katılım sigorta şirketlerinin sayıca artması bu şirketlerin tek çatı altında toplanmasını sağlayan “Katılım Sigortacılığı Derneği”nin kurulmasında etkili olmuştur (Söyler, 2018, s. 38). 2016 yılında kurulan “Katılım Sigortacılığı Derneği”nin tüzüğünde derneğin temel amacı,

“Dernek, ülkemizde faaliyet gösteren katılım sigortacılığı kapsamındaki sigorta şirketlerinin, uluslararası faizsiz sigortacılık esasları olarak bilinen katılım sigortacılığı prensipleriyle faaliyetlerinin geliştirilmesi ve etkinleştirilmesini sağlamak ve bu konuda çalışmalar yapan kişi ve kuruluşlara destek vermek amacı ile tesis edilmiştir.”

şeklinde ifade edilmiştir.

2.4.2. Türkiye’de Katılım Sigortacılığının Genel Prim Üretimi

Türkiye’de katılım sigortacılığı katılım bankacılığına nazaran daha sonraları bir uygulama alanına dönüşmüştür. Katılım sigortacılığı ülkemizde 2009 yılından 2023 yılına kadar finans sektöründe belli bir tanınırlık ve ivme kazanmıştır. Özellikle de 2017 yılında yayınlanan yönetmelikle beraber katılım sigortacılığı işlemleri yasal bir zemine oturunca yabancıların da Türkiye’de katılım sigortacılığına dair yatırım işlemleri artış göstermeye başlamıştır.. Türkiye sigortalar birliği internet sitesinde 2016 yılı itibari ile yayınlanan sektör raporları incelendiğinde 2016-2023 arası katılım sigortacılığı verilerinin de bunu destekler nitelikte olduğu görülmüştür. 2016’da 1,052 milyar TL olan prim, 2023’da 24,466 milyar TL olarak açıklanmıştır.

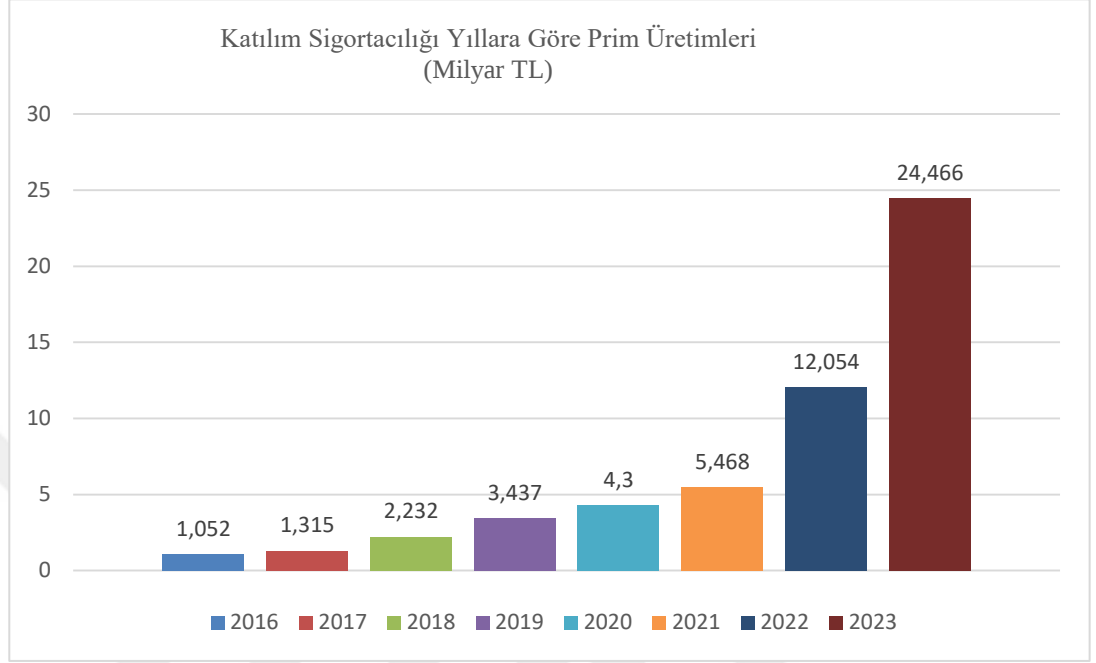
Tablo 2.2. Katılım Sigortacılığı 2016 ile 2023 Yılları Arası Prim Ödemeleri

Yıllar	Prim Üretimleri (Milyar TL)
2016	1,052
2017	1,315
2018	2,232
2019	3,400
2020	4,300
2021	5,468
2022	12,054
2023	24,466

Kaynak:Türkiye Sigortalar Birliği(tsb.org.tr)

Tablo 2.2’de görüldüğü üzere 2016 yılında 1 milyar TL üzerinde prim üretilen katılım sigortacılığında istikrarlı artış 2017 yılı ve takip eden yıllarda devam etmiştir. 2022 yılına geldiğimizde 2021 yılına göre %120 ile son 10 yılın en yüksek yüzdesel artışı gerçekleşmiştir. 2023 yılında ise %100’ün üzerinde artışla prim üretimlerindeki yukarı yönlü ivme devam etmektedir.

Katılım sigorta şirketleri prim üretimleri Şekil 2.5'te grafik olarak gösterilmiştir.

Şekil 2.5. Katılım Sigortacılığı 2016 -2023 Yılları Arası Prim Ödemeleri

Kaynak:Türkiye Sigortalar Birliği(tsb.org.tr)

2016 yılında başlayan sektörel rapolarda 1 milyar TL'nin üzerinde prim üretimleriyle sektörde yer edinen katılım sigortacılığı her yıl bir önceki yıla göre gözle görülür şekilde prim üretimlerini artırmış ve 2023 yılında 24 milyar TL barajını aşmıştır. 2019 yılı sonunda ortaya çıkan Kovid-19 salgını hayatın her kesimini olumsuz etkilemiş, katılım sigortaları bu dönemde genel olarak olumlu bir gelişme trendi göstermiştir.

Kovid-19 salgının ardından katılım sigorta şirketlerinin prim üretimleri istikrarlı bir şekilde büyümeye devam etmiştir. Bu süre zarfındaki katılım sigorta şirketleri toplam prim üretim sayıları TL bazında Şekil 2.5'de gösterilmiştir.

Sosyal hayattaki kısıtlamaların azalması ile birlikte insanların normal hayatlarına dönmesi sigortaya olan ilgiyi önceki yıllara nazaran katlanarak artırmıştır. Faiz hassasiyeti nedeniyle daha önce sigorta sistemine dahil edilmemiş bir kesim bulunduğundan katılım sigortacılığı alanına yönelik araştırmalar yoğunlaştırılmış ve bu çalışmaların sonuçları alınmaya başlanmıştır. Prime üretim, 2020 yılının ilk iki ayında 813 milyon lira ile 2021 yılının aynı dönemindeki 917,2 milyon liradan milyar sınırına

yaklaştı. Prim üretimi 2020 yılına göre %12 değişmiştir (KPMG Türkiye, 2021, s. 22). 2009 yılından itibaren faaliyetlerini genişleten ve 2017 yılından itibaren bireysel emeklilik sigortası (BES) sistemine entegre olan katılım sigortacılığının da bu kaynaktan fon almaya başlaması prim tutarını artırdı. Katılım sigortacılığına özel bir başlık oluşturan ve büyüme beklentileri bağlamında detaylandırılan Yeni Ekonomi Planı (2021-2023) çerçevesinde yurt içi ve yurt dışı tasarrufların artırılması temel önceliklerden biri olmuştur.

2.4.3. Türkiye’de Katılım Sigortacılığının Geleceği

Finans sektörüne katılan bankaların gelişimi, faizsiz sigorta sistemi pazarına girmek için önemli bir fırsattır. Kamu bankalarının İslami finans sektörüne katılmaya başlamasıyla birlikte faizsiz finans sektörü de gelişmeye başladı.

Türkiye'nin İslami finans ve katılım sektörü için de önemli bir potansiyel pazarı var. Çünkü Türkiye en büyük sekizinci Müslüman nüfusa sahip ülkedir. Neova Sigorta'nın başlattığı katılımlı sigortacılık faaliyetini Doğa Katılım Sigorta ve Kuveyt Türk Bankası da hayata geçirmiş, giderek daha fazla yabancı katılımlı sigorta şirketinin Türkiye'de faaliyet göstermeye başlamasıyla birlikte sistemde de önemli gelişmeler yaşanmıştır.

Ülkemizin piyasaya katılımının geliştirilmesi hem ekonomik kalkınma hem de toplumsal katılım açısından büyük önem taşımaktadır. Ülkemizde belirsizlik, faiz ve kumar endişesi taşıyan ve bu nedenle sigortası olmayan kişilerin büyük bir kısmı için bu sistem önemli bir seçenek haline gelmiştir. Bu sayede batmanın sağlanması, tüketimin ve öngörülemeyen risklerin yumuşatılması için önemli bir yönetim katmanı oluşturuluyor (Dalkılıç ve Ada, 2014, s. 52).

Katılımcı sigorta sistemi, Türkiye'ye yeni finansal araçların ortaya çıkmasını sağlayarak sigorta pazarının çeşitlenmesinde ve derinleşmesinde önemli rol oynamakta, Türk vatandaşlarına dayanışma ve ortak risk paylaşımı çerçevesinde önemli bir sigorta faaliyeti seçeneği sunmaktadır. Katılım sigortacılığı temettü ilkesi ve faiz duyarlılığı nedeniyle geleneksel sigortacılıktan uzaktır (Sezal, 2017, s. 1164).

Türkiye'de halihazırda katılım sigortacılığı yapan ve bu alanda faaliyet gösteren çok sayıda şirket bulunmaktadır. Katılımcı sigortacılık sektörüne katılan şirketlerin, katılım ilkeleri çerçevesinde hareket etme ve vatandaşların çıkarlarını koruma

konusunda oldukça önemli bir konuma sahip olduğu söylenebilir. Geleneksel sigortanın aksine, sigorta poliçesindeki katılımcılar kendilerinin ve diğer katılımcıların tazminat taleplerinin karşılanmasını sağlamak için bir risk fonuna para yatırırlar (Sezal, 2017, s. 1165).

2005 yılında ülkemdeki 5411 sayılı Bankacılık Kanunu çerçevesinde özel finans kuruluşlarının anonim banka olarak yeniden yapılandırılmasının ardından 2007 yılında yeni bir kanun çıkarıldı ve Sigortacılık Kanunu da yürürlüğe girdi. Katılımcı sigorta sistemi ile geleneksel sigortacılık arasında önemli kavramsal farklılıklar olmasına rağmen, mevcut sigortacılık kanunları çerçevesinde faaliyet göstermesi de başlangıçta sistemin gelişimini engelleyen bir faktör olmuştur. Öte yandan faizsiz bir sigorta danışma kurulu kurumunun olmayışı, dini hassasiyeti yüksek grupların katılımcı sigortacılık sektöründeki bilgi ve gelişmelerden uzak kalmasına ve dolayısıyla sigorta işlemlerine dahil olarak sektöre katılamamasına neden olmuştur (Altıntaş, 2016, s. 134).

Faizsiz sigortaya ihtiyaç duyan potansiyel müşterilere bu konuda tavsiye ve bilgi veren bir acentenin varlığı, sistemin uygulanabilirliğini genişletecek ve kitlelerin sistemi kabul etmesini kolaylaştıracaktır. Sermaye piyasası, finans ve bankacılık gibi alanlarda uzman ve akademisyenlerin, din işlerine hakim din alimlerinin, profesyonel yöneticilerin desteklediği bir sistem kurarak daha etkin bir sistem kurmak mümkündür. Faizsiz sigorta sistemi. Bahsedilen ve planlanan danışma kurulu, dünyadaki diğer düzenleyici kuruluşların ve fetva kuruluşlarının katkılarıyla İslam hukuku kurallarının yorumlanması, standartlaştırılması ve dünyadaki çeşitli ülkelerin uygulamalarıyla ortak uygulama alanlarının oluşturulmasında önemli bir rol oynayacaktır (Altıntaş, 2016, s. 135).

Öte yandan henüz sisteme dahil olmayan ancak sisteme dahil olma potansiyeli bulunan müşterilerin faizsiz sigorta konusunda bilinçlendirilmesi de önem taşıyor. Katılım sigortacılığı yaklaşık 35 yıldır kullanılmakta olup, tecrübelerine bakılırsa tüketicilere çok fazla bilgi verilmemiş ve kamuoyunun anlayışı yeterince kapsamlı değildir; diğer bir ifadeyle katılım bankacılığının başlangıcından günümüze kadar katılım sigortacılığı yaygınlaşmıştır. Bankacılık sektörünün tamamında geleneksel bankacılık sektörünün payı oldukça düşük düzeyde kalmıştır. Bu durum tüketicilerin bankacılık hizmetlerine katılım konusunda henüz farkındalık ve yeterli bilgiye sahip olmadıklarını göstermektedir. Dolayısıyla bankacılığa katılım açısından mevcut sigorta

sistemine alternatif bir sigorta ve emeklilik sisteminin var olup olmadığı yükseköğretim kurumlarının da ele alması gereken önemli bir husustur.

Yükseköğretim kurumlarında İslam ekonomisi ve finansı konusunda ele alınacak olan katılımlı sigorta sistemini anlamaya ve öğrenmeye yönelik derslerin artırılması, daha nitelikli insan kaynağı yaratacağı gibi toplumsal farkındalığın artmasına da yardımcı olacaktır. Ayrıca, Türkiye Katılım Bankalar Birliği başta olmak üzere mesleki kuruluşlar ve medya kanalları teknik ve mali açıdan desteklenmeli, tanıtım ve bilgi yayma amacıyla halka yönelik çalışmalar yapılmalı, grup, kongre, konferans gibi faaliyetlere de yer verilmelidir. desteklendi. Ayrıca katılım sigortacılığının daha yaygın uygulanması için gerekli teşviklerin artırılması gerekmektedir. Geleneksel sigorta seçenekleri için cazip veya en azından piyasada mevcut olanlarla karşılaştırıldığında eşit koşulların yaratılması, katılımcı sigortacılığın geliştirilmesinde önemli bir adım olacaktır (Aslan, 2015, s. 111).

Poliçenin uygulamaya alınmasıyla birlikte katılımlı sigortacılık faaliyetleri hızla büyümüş ve olumlu ilerleme kaydetmiştir. Katılım sigortacılığı son yıllarda sigorta sektörüne göre daha hızlı prim üretmektedir. Katılım sigortacılığı, yıllık primlerle 4 trilyon dolarlık küresel sigorta sektörünün çok küçük bir payını oluşturmakta ve bu da sektörü gelecekte ilgi odağı haline getirecektir. Ülkemizde potansiyeli büyük olan bu sektörün büyüme trendi göz önüne alındığında gelecekte bu sektörün daha da aktif hale gelmesi beklenmektedir. Yasal altyapı oluştuğça halkın ve yabancıların katılım sigortacılığına daha fazla yatırım yapması beklenmektedir. Bunun yanı sıra Türkiye'de aktif katılım firmalarının bulunmaması da bu alanda bir boşluk oluşturmaktadır. Bu boşluğun doldurulması çok önemli çünkü katılım şirketlerinin en çok ihtiyacı olan şey devletin bu konuda destek vermesi ve boşluğu doldurması gerekmektedir (Aslan, 2015, s. 111).

2.5. Katılım Sigortacılığı ve Geleneksel Sigortacılık Sistemlerinin Karşılaştırılması

Ortak risk paylaşımının olmadığı ve yatırımların değerlendirilmesinde faizin esas alındığı ve yatırımların hangi sektörlerde değerlendirildiğinin tam olarak bilinmediği geleneksel sigortacılık İslamî ilkeler nedeniyle bu dine ters düşmektedir. Geleneksel ve katılım sigortacılığı arasındaki farklar Tablo 2.3'te verilmiştir.

Tablo 2.3. Geleneksel Sigortacılık ve Katılım Sigortacılık Sisteminin Karşılaştırılması

	Geleneksel Sigortacılık	Katılım Sigortacılığı
Amaç	Belli oranlarda hissedarlara kâr sağlamaktır.	Katılımcıların yardımlaşma ve dayanışma yoluyla pay almalarını sağlamaktır.
Sözleşme	Sigortalıların poliçelerin alıcısı olduğu bir alma sözleşmesidir.	Bağış/acente veya kar/zarar sözleşmesinin birleşiminden oluşan karma bir yapıya sahiptir
Şirket	Sigortalılar ve sigorta şirketi arasında birebir bir ilişki mevcuttur.	Pay sahipleri katılımcıların adına bir acente gibi hareket eder ve sigortacı yerine operatör/işletmen olarak adlandırılır.
Underwriting zararı	Sigorta şirketi underwriting riskini üstlenir.	Katılımcılar tekafül fonunun da sahibi olduğu için underwriting riskini de onlar üstlenmektedir.
Katkı/Prim	Sigortalıların sigorta şirketine ödedikleri meblağa prim denilmektedir.	Katılım sigortacılığı gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bu nedenle alınan katkılar teberru (bağış) olarak adlandırılır
Katkı/Prim ödenme şekli	Sigortalıların ödenmiş olduğu primlerin sahibi sigorta şirkettir.	Dönemsel ya da tek seferde gerçekleştirilebilen katkılar tekafül fonuna aktarılır.
Katkı/Prim sahipliği	Ödenen primlerin sahipliği sigorta şirketine aittir.	Toplanan katkılar katılımcıların ortak sahipliğinin olduğu tekafül fonuna aktarılmakta ve operatör tarafından yönetilmektedir.
Katkı/Prim ödemesinin gecikmesi	Primlerin geç ödenmesi durumunda faiz işletilir.	Gecikme durumunda katılım sigorta şirketi faiz işletemez.
Sigorta rizikosu	Sigortalıların rizikosu sigortalılara kaydırılır.	Katılımcıların rizikosu tekafül havuzuna aktarılır.
Prim fazlası ve rezervler	Sigortacı, rezerv ve prim fazlasının sahibidir.	Underwriting fazlası üzerinde katılımcıların ortak sahipliği vardır.
Yatırım	Yasal düzenlemelerde belirlenen kurallar dışında herhangi bir sınırlama mevcut değildir.	Tekafül fonundaki ve pay sahiplerinin fonundaki varlıklar İslami usullere uygun yatırım araçlarına yönlendirilir.
Yasal düzenleme	Belirlenen (seküler) yasal düzenlemelere tabidir.	Yasal düzenlemeler ülkeden ülkeye farklılık gösterebilmektedir.
Muhasebe	Şirketin birer bilançosu ve gelir tablosu mevcuttur.	Bir bilanço ve iki gelir tablosu mevcuttur. Şirketin ve katılımcıların gelirleri ayrı hesaplanır.
Reasürans/Retekafül	Primler (ve risk) reasürans şirketine devredilir.	Katkıların retekafül şirketine devredilmesi gerekmektedir. Ancak retekafül şirketinin yokluğu durumunda İslam hukukçuları belli şartlarla geleneksel reasürans şirketleriyle çalışılmasına izin vermiştir.

Kaynak: Sümer, 2015: 296-308

Tablo 2.3'te görüldüğü üzere katılım sigortacılığının geleneksel sigortacılıktan en önemli farkı, süreç içerisindeki olası riskleri, katılımcıları bir araya getirerek onlar arasında pay etmek böylece olası hasarların bireylerin sosyal ve ekonomik hayatına verebileceği zararı en aza indirmeye çalışmaktır (Karayazgan, 2008: 39). Esas amaç, İslamiyet'in de temelini oluşturan sosyal güvenlik ve yardımlaşma mekanizmasını

sağlamlaştırarak devam ettirmektir. Katılım sisteminde sigorta edilen riski ortak havuzdaki tüm üyeler arasında pay edilir ayrıca ortak havuza yatırılan primler de bir bağış (teberru) olarak kabul görmekte ve uzun vadeli bir dayanışmanın köklerini sağlamlaştırmaktadır (Hussain ve Pasha, 2011; Khan vd., 2020).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE KATILIM SİGORTALARI İLE GELENEKSEL SİGORTALARININ KARŞILAŞTIRMALI DURUM ANALİZ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın amacı, kapsamı ve yöntemi açıklanmış ve Türkiye’de katılım sigortacılığının gelişimi ve bu alanda faaliyet gösteren şirketlerin yıllar itibariyle elde edilen primleri, pazar payları, şube-personel sayıları açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın temel amacı, katılım sigortacılığının tanıtılması, Türkiye’deki mevcut durumu ve geleneksel sigortalarla olan durumunu karşılaştırmalı olarak analiz etmektir. Bu amaç kapsamında tezde katılım sigortacılığı Türkiye’deki gelişimi açıklanmış ve Türkiye Sigortalar Birliği tarafından yayınlanan katılım sigorta verileri ve sektördeki sigorta şirketlerinin verileri kullanılarak bir durum analizi yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları

Çalışmada sektördeki toplam prim üretimi verileri 2014-2023 yıllarını kapsarken, şirket bazında incelenen prim üretimleri ve pazar payı verileri 2018-2023 yıllarını kapsamaktadır. Tüm sektör açısından 2014 yılı öncesi, şirket bazında 2018 yılı öncesi veriler inceleme dışı tutulmuştur.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada Türkiye’nin katılım sigortacılığına ilişkin mevcut durumunun incelenmesi amacıyla durum analizi yönteminden yararlanılmıştır. Durum analiz çalışması kavramı Chmilliar (2010) tarafından “sınırlı bir sisteminin nasıl işlediği ve çalıştığı hakkında sistematik bilgi toplamak için çoklu veri toplama kullanılarak o sistemin incelenmesini içeren bir araştırma yöntemidir” şeklinde tanımlanmıştır. Durum çalışması, bir durumun derinlemesine incelendiği, verilerin sistematik bir şekilde elde edilip değerlendirildiği bir yaklaşımdır. Durum çalışmaları amaçlarına göre betimleyici, yorumlayıcı ve değerlendirme şeklinde sınıflandırılabilir. Durum çalışmalarından standart bir veri toplama süreci olmadığı için verilerin toplanmasında

araştırmacının rolü oldukça önemlidir. Yin (1984) tarafından durum çalışmasında veri toplama aracı olarak 6 kaynak sunulmuştur. Bunlar; dokümanlar, arşiv kayıtları, görüşmeler, direkt gözlem, katılımcı gözlem ve fiziksel yapılarıdır. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak dokümanlar, arşiv kayıtları ve raporlar kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırmada kullanılacak veriler Türkiye Sigortalar Birliği tarafından düzenli olarak yayınlanan veriler ve raporlar ile Türkiye’de katılım sigortacılığı alanında faaliyet gösteren şirketler tarafından yayınlanan veriler ve raporlardan elde edilmiştir.

3.4. Literatür Taraması

Katılım sigortacılığı ile ilgili olarak literatürde yer alan çok fazla sayıda akademik çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalardan bazıları şöyledir;

Özüdoğru (2017) tarafından yapılan araştırmada Türkiye’de katılım sigortacılığının gelişimi ve gelecekte sektördeki durumunun SWOT analizi yöntemiyle incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda Türkiye’de katılım sigortacılığının güçlü yönleri; gelişmekte olan bir sektör olması, nüfus açısından yüksek potansiye sahip olması, katılım sigorta piyasasının ilgi görmesi, gerekli yasal düzenlemelerin olması ve BES’in devlet tarafından desteklenmesi şeklinde belirlenmiştir. Türkiye’de katılım sigortacılığının zayıf yönleri; kamuoyunda yeterince bilinmemesi, tanıtım ve reklam eksikliği, ürün çeşitliliğinin kısıtlı olması, katılım sigortacılığı esaslarına hakim olan eğitilmiş işgücüne olan ihtiyaç, retekafül şirketinin olmaması şeklinde belirlenmiştir. Türkiye’de katılım sigortacılığının geleceğine ilişkin fırsatlar; güçlü büyüme, geleneksel sigorta ürünlerine alternatif olarak katılım sigorta ürünlerinin varlığı, katılım bankalarındaki artış, teknolojik gelişmeler şeklinde belirlenmiştir. Son olarak Türkiye’de katılım sigortacılığına yönelik tehditler; geleneksel sigorta ile rekabet, global ekonomik zayıflıklar, politik sebepler neticesinde ortaya çıkan ekonomik kırılganlık, retekafülle ilgili sorunlar şeklinde tespit edilmiştir.

Dilek (2019) tarafından yapılan çalışmada Türkiye’de katılım sigortacılığının uygulanabilirliğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında sigorta sektöründe çalışan yetkilerle derinlemesine görüşme yapılarak veriler elde edilmiştir. Elde edilen verilere içerik analiz uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, katılım sigortacılığı tanımının netlik kazanması gerektiği, Türkiye’de potansiyelin olmasına karşın katılım sigortacılığında mevcut durumun yeterli olmadığı, tekafül konusunda

verilen ortak bir fetvanın olmadığı ve bu hususta bir otoritenin olmadığı gibi durumların katılım sigortacılığının Türkiye’de uygulanabilirliğine ilişkin zorluklar olduğu tespit edilmiştir.

Başıoğlu (2020) tarafından yapılan çalışmada Türkiye’de katılım sigortacılığının sigorta sektörüne katkısının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda çalışmada Türkiye Sigortalar Birliği tarafından 2014-2018 yılları arasında yayınlanan katılım sigortacılığı prim üretimi ve genel sigorta prim üretimi verileri oransal analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, katılım sigortacılığının 2018 yılının sonu itibarıyla genel sigorta sektöründeki prim üretimine %4,08 oranında katkısı olduğu belirlenmiştir. Araştırmada incelenen 5 yıllık süreçte genel sigorta prim üretiminin %110,29 oranında artış gösterdiği belirlenirken, bu süreçte katılım sigortacılığının %110,19 oranında artış gösterdiği tespit edilmiştir. Sonuç itibarıyla katılım sigortacılığının genel sigorta sektörüne önemli bir katkısının olduğu ortay konmuştur.

Öner (2021) tarafından yapılan çalışmada Türkiye’de katılım sigortacılığının gelişimini incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada Türkiye Sigortalar Birliği tarafından düzenli olarak yayınlanan veriler kullanılarak durum değerlendirmesi yapılmıştır. Araştırma sonucunda; prim üretiminde katılım sigortacılığının sigortacılık sektörüne kıyasla son yıllarda daha hızlı büyüme gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmada katılım sigortacılığında bulunan şirket sayısının da son yıllarda artış gösterdiği belirlenmiştir.

Dede, Er ve Özden (2021) tarafından yapılan çalışmada Covid-19 öncesi dönemde ve devam eden süreçte katılım sigortacılığı alanında faaliyet gösteren şirketlerin verileri incelemek ve salgının sigortacılık sektörü üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada Türkiye Sigortalar Birliği’nden elde edilen veriler, 2018-2021 yılını kapsamaktadır. Araştırmada ulaşılan verilere betimsel analiz yöntemi ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda, kaza ve kara arçları branşında pandemi sürecinde katılım sigorta şirketlerinin pazar paylarında azalış olduğu, hastalık-sağlık branşında ise artış olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmada pandemi nedeniyle satış kanalına göre acentelerin olumsuz yönde etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Taşçı ve Aydın-Ünal (2022) tarafından yapılan araştırmada Türkiye’de katılım sigortacılığının 2021 yılı 4 çeyrek dönemdeki performanslarının karma çok kriterli karar verme yöntemi ile incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda katılım sigorta şirketlerinin performansının tespit edilmesinde en önemli kriterin kısa vadeli borçlar/toplam aktifler kriteri olduğu belirlenmiştir. İncelenen 4 çeyrek dönemde Bereket Katılım Hayat A.Ş.’nin finansal performans sıralamasında birinci sırada yer aldığı belirlenmiştir.

Tanilyan-Sürer ve Çatıkkaş (2023) tarafından yapılan çalışmada veri zarflama analizi kullanılarak katılım sigortacılığı şirketlerinin 2019-2021 yılları arasındaki etkinliklerinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda Türkiye’de katılım sigortacılığı şirketlerinin ortalama etkinlik skorlarının 2019 yılında 2021 yılına kadar olan süreçte artış gösterdiği tespit edilmiştir.

Ersoy ve Meral (2024) tarafından yapılan çalışmada Türkiye’de faaliyet gösteren katılım sigorta şirketleri ile geleneksel sigorta şirketlerinin pazarlama yöntemlerinin karşılaştırmalı incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında sektörde en yüksek pazar payına sahip olan 4 katılım sigorta şirketi ve 4 geleneksel sigorta şirketinin web siteleri, tanıtım ve reklamları, üretim verileri, ürün ve dağıtım ağları içerik analizi yöntemiyle karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda Türkiye’de geleneksel sigorta ve katılım sigorta şirketlerinin iletişim ve ürün stratejilerinin yüksek oranda benzer olduğu, ürün ve dağıtım ağlarının ise farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Bilir ve Başaran (2024) tarafından yapılan araştırmada katılım sigortacılığı açısından Malezya ve Türkiye’nin mevcut durumlarının karşılaştırmalı incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, Malezye ve Türkiye arasında katılım sigortacılığı mevzuatı açısından önemli farklılıkların olduğu belirlenmiştir. Bu durumun nedenleri ise; Malezya’da İslam hukukunun resmi hukuka entegre edilmesi, Türkiye’de katılım sigortacılığı konusundaki yasal düzenlemelere geç başlanması ve mevcut düzenlemelerin ise yetersiz kalması şeklinde olduğu belirtilmiştir.

3.5. Bulgular

3.5.1. Katılım Sigorta Şirketlerinin Durum Analizi

3.5.1.1. Sektörde Faliyette Olan Katılım Sigorta Şirketleri

Türkiye’de faaliyet gösteren ve bu çalışmada incelenen katılım sigorta şirketlerinin kuruluş yılı ve acente sayılarına ilişkin bilgiler Tablo 3.1.’de verilmiştir.

Tablo 3.1. Katılım Sigorta Şirketlerine İlişkin Bilgiler

ŞİRKETLER	KURULUŞ YILI	ACENTE SAYILARI
Türkiye Hayat ve Emeklilik A.Ş.	1991	4519
Bereket Sigorta A.Ş.	1995	584
HDI Sigorta A.Ş.	2003	3500
Neova Sigorta A.Ş.	2009	3156
Bereket Emeklilik ve Hayat A.Ş.	2011	584
Katılım Emeklilik ve Hayat A.Ş.	2013	762
Doğa Sigorta A.Ş.	2013	2000
Türkiye Sigorta A.Ş.	2022	3651

Kaynak: Türkiye Sigortalar Birliği (tsb.org.tr)

Tablo 3.1’de görüldüğü üzere ülkemizde ilk kurulan katılım sigortası Türkiye Hayat ve Emeklilik A.Ş.’dir. Daha sonra Bereket Sigorta A.Ş. ve son olarak 2022 yılında kamu teşvikiyle Türkiye Sigorta A.Ş. faaliyete başlamıştır.

3.5.1.2.. Katılım Sigorta Şirketlerinin Sektördeki Yüzdesel Payı

Sigorta prim üretiminin sektörel ve katılım sigorta bazındaki verileri Tablo 3.2’de gösterilmiştir.

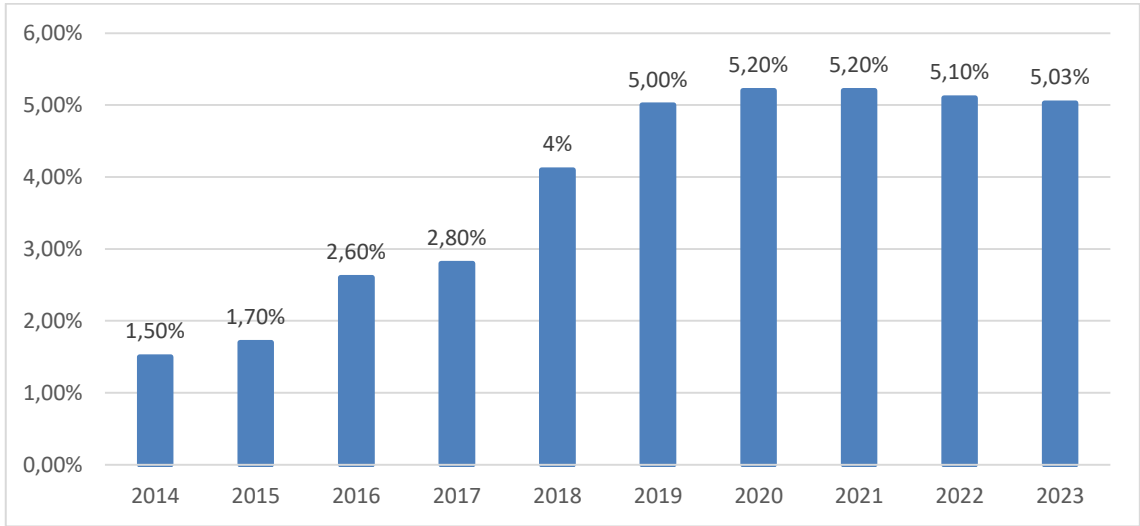
Tablo 3.2. Sigorta Prim Üretiminin Sektörel Ve Katılım Sigorta Bazındaki Verileri

Yıllar	Tüm Sektör Prim Üretimi (TL)	Katılım Sigortacılığı Prim Üretimi (TL)
2014	25.776.851.269	383.722.042
2015	30.773.775.736	533.253.025
2016	40.191.374.542	1.045.611.280
2017	46.181.816.693	1.315.855.322
2018	54.653.580.369	2.231.560.711
2019	69.242.168.593	3.436.819.840
2020	82.575.846.005	4.267.313.631
2021	105.307.008.083	5.468.861.839
2022	234.998.627.313	12.054.074.214
2023	485.994.311.409	24.466.647.389

Kaynak: Türkiye Sigortalar Birliği Sektör Raporları

Tablo 3.2’de görüldüğü üzere sektördeki prim üretimi her yıl artarak devam etmiş, 2021 yılından itibaren %100’ün üzerinde artışla devam etmiştir.

Katılım sigorta şirketlerinin 2014 yılından itibaren sektördeki payı şekil 3.1’da gösterilmiştir.

Şekil 3.1. Katılım Sigorta Şirketlerinin Sektördeki Yüzdesel Payı

Kaynak:Türkiye Sigortalar Birliği(tsb.org.tr)

Şekil 3.1 incelendiğinde 2014 yılında katılım sigortacılığının tüm sigorta sektöründeki payı %1,5 iken bu oran 2020 yılına kadar artış göstererek %5,20'ye ulaşmıştır. 2021 yılında da aynı payını koruyan katılım sigortalığının 2022 yılında tüm sektördeki payı %5,10 ve 2023 yılında ise bu oranın %5,03 olduğu belirlenmiştir.

3.5.1.3. Şirket Bazında Prim Üretimleri Karşılaştırılması

Katılım sigorta şirketlerinin yıllara bağlı prim üretimleri Tablo 3.3'de gösterilmiştir.

Tablo 3.3. Katılım Sigorta Şirketlerinin Yıllara Bağlı Prim Üretimleri

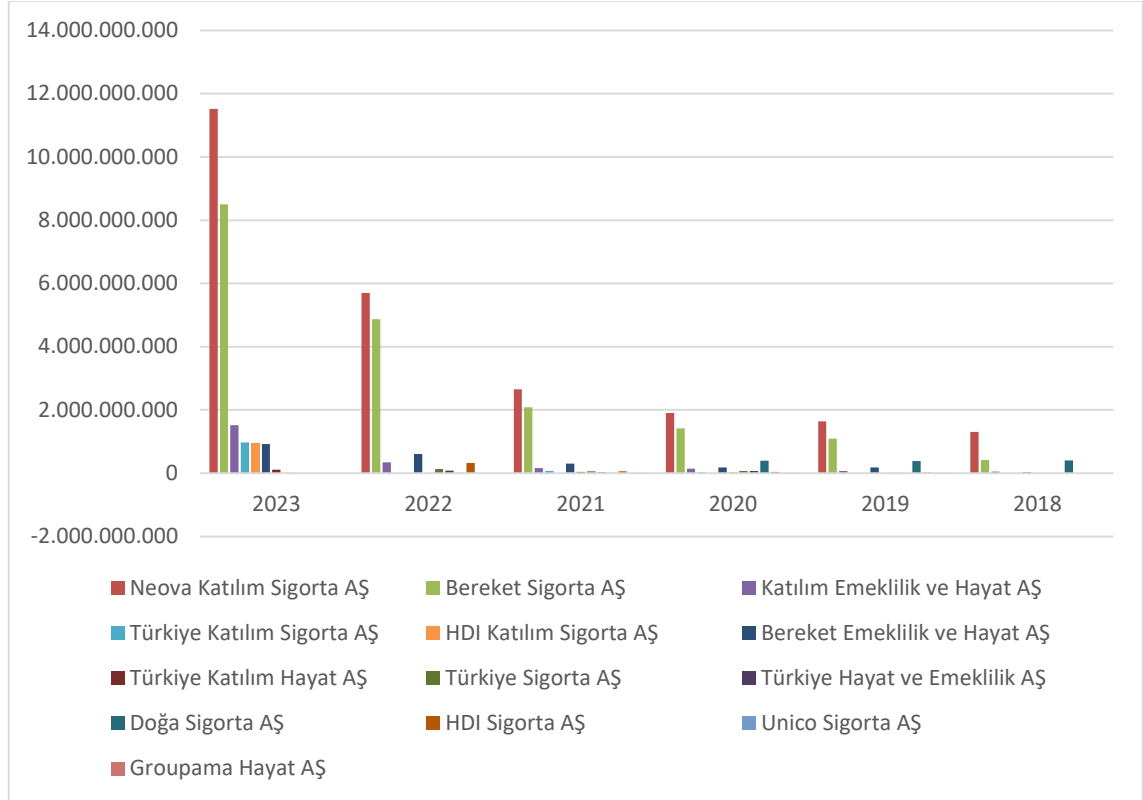
SİGORTA ŞİRKETLERİ	YILLAR			
	2020	2021	2022	2023
Neova Sigorta AŞ	1.899.270.816	2.648.372.639	5.693.771.168	11.517.253.524
Bereket Sigorta AŞ	1.419.236.646	2.080.840.319	4.868.781.650	8.501.088.233
Katılım Emeklilik ve Hayat AŞ	44.500.866	82.719.774	340.462.233	1.514.292.927
HDI Sigorta AŞ	37.593.020	63.780.733	319.835.313	931.562.184
Türkiye Sigorta AŞ	67.131.611	63.243.477	135.045.952	111.754.895
Bereket Emeklilik ve Hayat AŞ	42.429.255	44.498.443	604.216.131	926.584.532
Doğa Sigorta AŞ	394.403.936	2.448.802	12.847.513	265.905
Türkiye Hayat ve Emeklilik AŞ	4.006.028	1.614.124	79.271.338	
Unico Sigorta AŞ	3.601.701	193.418		

Kaynak: Türkiye Sigortalar Birliği (tsb.org.tr)

Tablo 3.3'te incelendiğinde 4 yıllık dönemde Neova Sigorta A.Ş.'nin en yüksek prim tutarlarına sahip katılım sigorta şirketi olduğu görülmektedir. Onu Bereket Sigorta

A.Ş. takip etmektedir. Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş. ve Kuveyttürk Katılım Bankası A.Ş.’nin ortak iştiraki olan Katılım Emeklilik ve Hayat A.Ş. ise prim üretimlerinde 3. sıradadır.

Araştırmada katılım sigorta prim üretimi rakamları şirket bazında karşılaştırılmış ve ilgili bulgular Şekil 3.2’te verilmiştir.

Şekil 3.2. Şirket Bazında Katılım Sigorta Prim Üretiminin Yıllara Göre Karşılaştırılması

Kaynak:Türkiye Sigortalar Birliği(tsb.org.tr)

Şekil 3.2 incelendiğinde incelenen 2018-2023 yılları arası dönemde katılım sigortacılığında toplam prim üretimi en fazla olan şirketin “Neova Katılım Sigorta A.Ş.” olduğu ve onu “Berekat Sigorta A.Ş.”nin takip ettiği görülmüştür. 2023 yılında incelenen katılım sigorta şirketlerinden toplam prim üretimi en az olan şirket “Türkiye Sigorta A.Ş.” ve hiç prim üretimi olmayan şirket ise “Türkiye Hayat ve Emeklilik A.Ş.” olmuştur. 2023 yılında “Doğa Sigorta A.Ş.” ve “HDI Sigorta A.Ş.”nin ise prim üretimleri ise negatif yönlü olmuştur.

2022 yılı incelendiğinde katılım sigortacılığında toplam prim üretimi en fazla olan şirketin “Neova Katılım Sigorta A.Ş.” olduğu ve onu sırasıyla “Bereket Sigorta A.Ş.”, “Bereket Emeklilik ve Hayat A.Ş.” ve “Katılım Emeklilik A.Ş.”nin takip ettiği görülmüştür. 2022 yılında toplam prim üretimi en az olan şirketin “Doğa Sigorta A.Ş.” olduğu ve onu “Türkiye Hayat ve Emeklilik A. Ş.”nin takip ettiği görülmüştür. 2022 yılında hiç prim üretimi olmayan şirketlerin ise “Türkiye Katılım Sigorta A.Ş.”, “HDI Katılım Sigorta A.Ş.” ve “Türkiye Katılım Hayat A.Ş.” olduğu görülmüştür.

2021 yılı incelendiğinde katılım sigortacılığında toplam prim üretimi en fazla olan şirketin “Neova Katılım Sigorta A.Ş.” olduğu ve onu sırasıyla “Bereket Sigorta A.Ş.”, “Bereket Emeklilik ve Hayat A.Ş.” ve “Katılım Emeklilik A.Ş.”nin takip ettiği görülmüştür. 2021 yılında toplam prim üretimi en az olan şirketin “Groupama Hayat A.Ş.” olduğu ve onu sırasıyla “Unico Sigorta A.Ş.” ve “Doğa Sigorta A.Ş.”nin izlediği belirlenmiştir.

2020 yılı incelendiğinde katılım sigortacılığında toplam prim üretimi en fazla olan şirketin “Neova Katılım Sigorta A.Ş.” olduğu ve onu sırasıyla “Bereket Sigorta A.Ş.”, “Doğa Sigorta A.Ş.”, “Bereket Emeklilik ve Hayat A.Ş.” ve “Katılım Emeklilik ve Hayat A.Ş.”nin izlediği tespit edilmiştir. 2020 yılında toplam prim üretimi en az olan şirketin “Groupama Hayat A.Ş.” olduğu ve onu sırasıyla “Unico Sigorta A.Ş.” ve “Türkiye Katılım Hayat A.Ş.”nin takip ettiği görülmüştür.

2019 yılı incelendiğinde katılım sigortacılığında toplam prim üretimi en fazla olan şirketin “Neova Katılım Sigorta A.Ş.” olduğu ve onu sırasıyla “Bereket Sigorta A.Ş.”, “Doğa Sigorta A.Ş.”, “Bereket Emeklilik ve Hayat A.Ş.” ve “Katılım Emeklilik ve Hayat A.Ş.”nin izlediği tespit edilmiştir. 2019 yılında toplam prim üretimi en az olan şirketin “Groupama Hayat A.Ş.” olduğu ve onu sırasıyla “Türkiye Sigorta A.Ş.” ve “Unico Sigorta A.Ş.”nin izlediği görülmüştür.

2018 yılı incelendiğinde katılım sigortacılığında toplam prim üretimi en fazla olan şirketin “Neova Katılım Sigorta A.Ş.” olduğu ve onu sırasıyla “Bereket Sigorta A.Ş.”, “Doğa Sigorta A.Ş.” ve “Katılım Emeklilik ve Hayat A.Ş.”nin izlediği tespit edilmiştir. 2018 yılında toplam prim üretimi en az olan şirketin ise “Bereket Emeklilik ve Hayat A.Ş.”nin olduğu belirlenmiştir. 2018 yılında katılım sigortacılığında hiç prim

üretmeyen şirketlerin ise, “Türkiye Sigorta A.Ş.”, “HDI Sigorta A.Ş.”, “Unico Sigorta A.Ş.” ve “Groupama Sigorta A.Ş.” olduğu belirlenmiştir.

3.5.1.4. Şirket Bazında Katılım Sektörü Pazar Paylarının Karşılaştırılması

Katılım sigorta şirketlerinin katılım sigortacılığı içindeki pazar payı Tablo 3.4’te gösterilmiştir.

Tablo 3.4. Şirket Bazında Katılım Sektörü Pazar Paylarının Karşılaştırılması

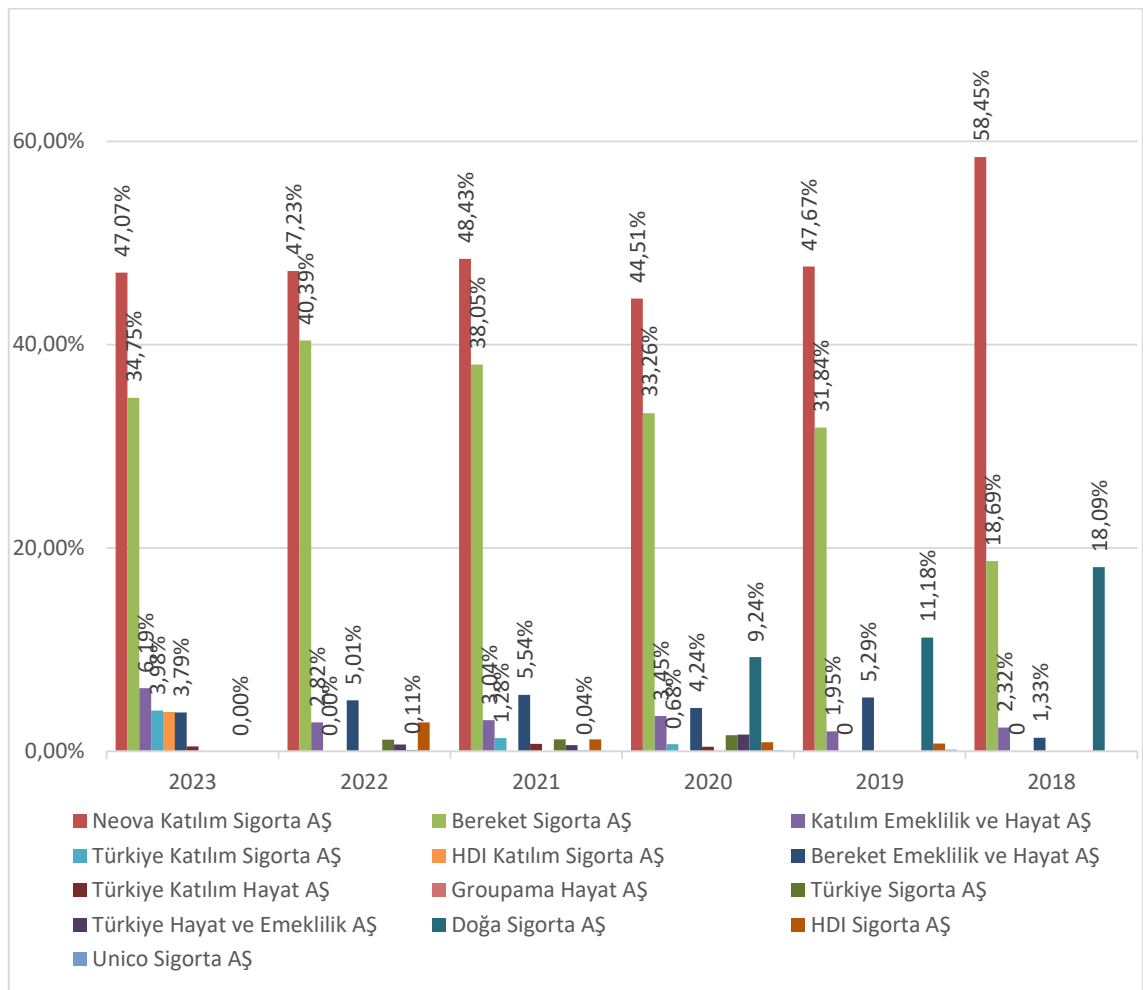
SİGORTA ŞİRKETLERİ	YILLAR			
	2020	2021	2022	2023
Neova Sigorta AŞ	44,51%	48,43%	47,23%	47,07%
Bereket Sigorta AŞ	33,26%	38,05%	40,39%	34,75%
Katılım Emeklilik ve Hayat AŞ	3,45%	3,04%	2,82%	6,19%
HDI Sigorta AŞ	0,88%	1,17%	2,65%	3,81%
Türkiye Sigorta AŞ	1,57%	1,16%	1,12%	3,98%
Bereket Emeklilik ve Hayat AŞ	0,43%	5,54%	5,01%	3,79%
Doğa Sigorta AŞ	9,24%	0,04%	0,11%	
Türkiye Hayat ve Emeklilik AŞ	1,63%	0,59%	0,66%	
Unico Sigorta AŞ	0,08%			

Kaynak: Türkiye Sigortalar Birliği (tsb.org.tr)

Tablo 3.4 incelendiğinde katılım sigorta sektörünün Neova Sigorta A.Ş.’nin pazarı elinde bulundurduğunu söyleyebiliriz. Bu durumu sağlayan en büyük etkinin

Kuveyttürk Katılım Bankası A.Ş.’nin tek yetkili sigorta şirketi olması ve bütün sigorta poliçelerinin Neova Sigorta A.Ş. aracılığı ile üretilmesi olduğunu söyleyebiliriz. 2. Sırada Tarım Kredi Kooperatifleri İştiraki olan Bereket Sigorta A.Ş.’nin geldiği görülmektedir. Diğer sigorta şirketleri yıllar içinde değişkenlik gösteren Pazar payları ile sektörde yer edinmektedirler.

Araştırmada katılım sigorta sektöründe şirketlerin pazar payları karşılaştırılmış ve ilgili bulgular Şekil 3.3’da verilmiştir.

Şekil 3.3. Katılım Sigorta Şirketlerinin Pazar Paylarının Yıllara Göre Karşılaştırılması

Kaynak: Türkiye Sigortalar Birliği (tsb.org.tr)

Şekil 3.3 incelendiğinde 2018-2023 yılları arası dönemde katılım sigortacılığı sektöründe en fazla pazar payına sahip şirketin “Neova Katılım Sigorta A.Ş.” olduğu ve

“Bereket Sigorta A.Ş.”nin takip ettiği görülmüştür. 2023 yılında katılım sigortacılığı sektöründe en az pazar payına sahip şirketlerin “HDI Sigorta A.Ş.”, “Doğa Sigorta A.Ş.” ve “Türkiye Sigorta A.Ş.”nin olduğu görülmüştür. 2022 yılında katılım sigortacılığı sektöründe en az pazar payına sahip şirketlerin “Doğa Sigorta A.Ş.”, “Türkiye Hayat ve Emeklilik A.Ş.” ve “Türkiye Sigorta A.Ş.”nin olduğu belirlenmiştir. 2021 yılında katılım sigortacılığı sektöründe en az pazar payına sahip şirketlerin “Groupama Hayat A.Ş.”, “Unico Sigorta A.Ş.”, “Doğa Sigorta A.Ş.”, “Türkiye Hayat ve Emeklilik A.Ş.” ve “Türkiye Katılım Hayat A.Ş.” olduğu tespit edilmiştir. Belirlenen bu şirketlerin sektördeki pazar payları %1’in altındadır. 2020 yılında katılım sigortacılığı sektöründe en az pazar payına sahip şirketlerin “Groupama Hayat A.Ş.”, “Unico Sigorta A.Ş.”, “Türkiye Katılım Hayat A.Ş.”, “Türkiye Katılım Sigorta A.Ş.”, “HDI Sigorta A.Ş.” olduğu ve bu şirketlerin pazar paylarının %1’in altında kaldığı tespit edilmiştir. 2019 yılında katılım sigortacılığı sektöründe en az pazar payına sahip şirketlerin “Groupama Hayat A.Ş.”, “Türkiye Sigorta A.Ş.”, “Unico Sigorta A.Ş.”, “HDI Sigorta A.Ş.” olduğu ve bu şirketlerin katılım sigortacılığı sektöründeki pazar paylarının %1’in altında kaldığı tespit edilmiştir. 2018 yılında katılım sigortacılığı sektöründe en az pazar payına sahip şirketlerin “Bereket Emeklilik ve Hayat A.Ş.” ve “Katılım Emeklilik A.Ş.” olduğu ve bu şirketlerin katılım sigortacılığı sektöründeki pazar paylarının %3’ün altında olduğu belirlenmiştir. 2018 yılında “Groupama Hayat A.Ş.”, “Türkiye Sigorta A.Ş.”, “Unico Sigorta A.Ş.” ve “HDI Sigorta A.Ş.” şirketlerinin katılım sigortacılığı sektöründe bir pazar payına sahip olmadıkları tespit edilmiştir.

3.5.2. Katılım Sigorta Şirketleri İle Geleneksel Sigorta Şirketlerinin Karşılaştırılması

3.5.2.1. Şirket Sayıları Bazında Karşılaştırma

Katılım sigorta şirketlerinin yıllara göre sigorta şirketi sayıları Tablo 3.4’te gösterilmiştir.

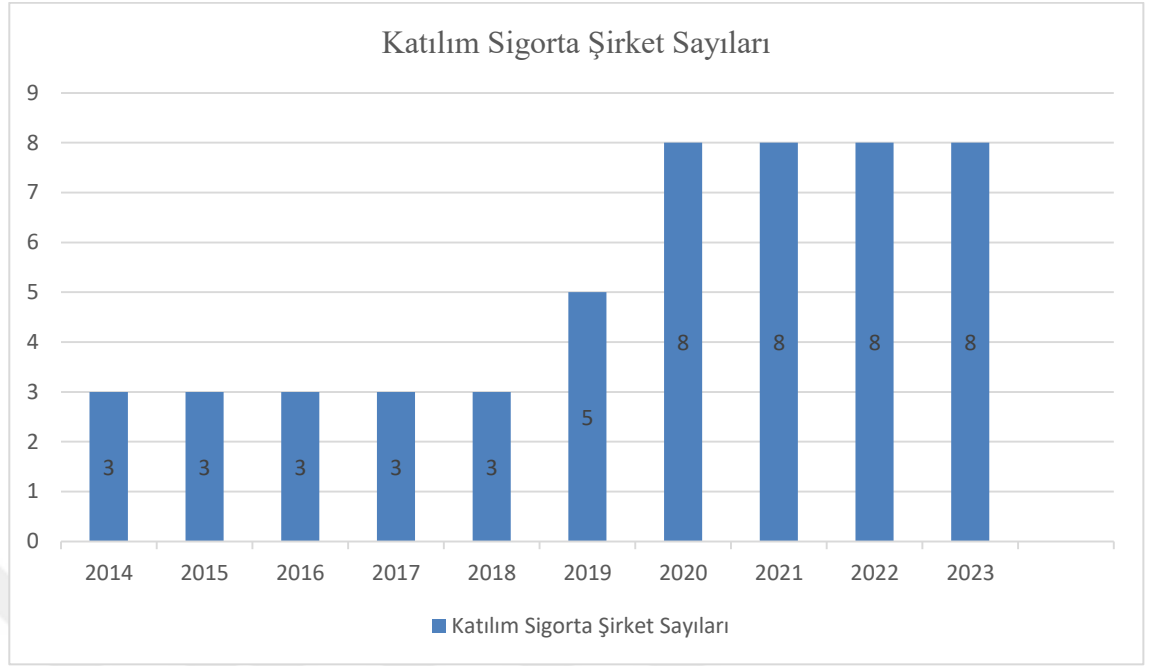
Tablo 3.5. Katılım Sigorta Şirketlerinin Yıllara Göre Şirket Sayıları

YILLAR	KATILIM SİGORTA ŞİRKET SAYILARI
2014	3
2015	3
2016	3
2017	3
2018	3
2019	5
2020	8
2021	8
2022	8
2023	8

Kaynak:Türkiye Sigortalar Birliği(tsb.org.tr)

Tablo 3.5 de görüldüğü üzere katılım sigorta şirketleri 2014 yılından 2018 yılına kadar 3 şirket, 2019 yılında 5 şirket ve 2020 yılından itibaren 8 şirket ile sektörde faaliyet göstermektedir.

Katılım sigorta şirketlerinin yıllar itibari ile kuruluş sayılarındaki gelişimi şekil 3.1’de gösterilmiştir.

Şekil 3.4. Katılım Sigorta Şirketlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: Türkiye Sigortalar Birliği (tsb.org.tr)

Geleneksel sigorta şirketlerinin yıllara göre faaliyet gösteren şirket sayıları Tablo 3.3'te verilmiştir.

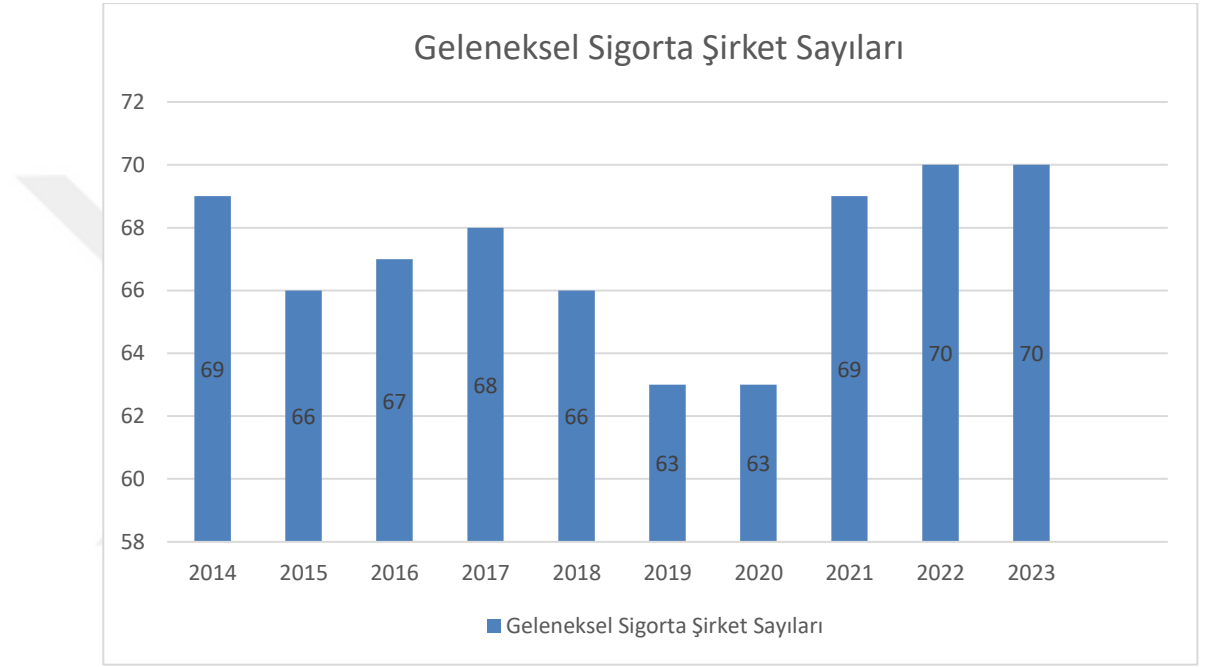
Tablo 3.6. Geleneksel Sigorta Şirket Sayıları

Yıllar	Geleneksel Sigorta Şirket Sayıları
2014	69
2015	66
2016	67
2017	68
2018	66
2019	63
2020	63
2021	69
2022	70
2023	70

Kaynak: Türkiye Sigortalar Birliği

Tablo 3.6’te görüldüğü üzere 2014 yılında 69 geleneksel sigorta şirketi faaliyet göstermekte iken devam eden yıllarda şirket sayılarında azalma yaşanmış, 2022 yılından itibaren şirket sayılarında yaşanan artış ile geleneksel sigorta şirketleri 70 şirket ile faaliyetlerine devam etmektedirler.

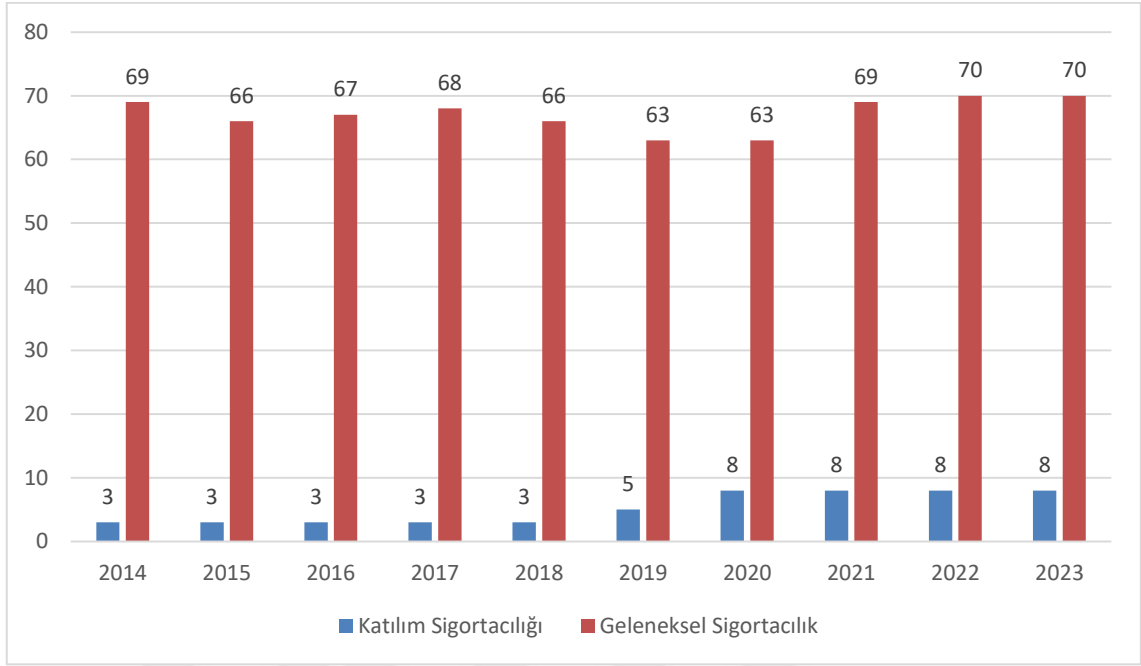
Geleneksel sigorta şirketlerinin yıllar itibari ile kuruluş sayılarındaki gelişimi Şekil 3.5’de gösterilmiştir.

Şekil 3.5. Geleneksel Sigorta Şirketlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak:Türkiye Sigortalar Birliği(tsb.org.tr)

Katılım sigorta ve geleneksel sigorta şirketlerinin sayıları son 10 yılın karşılaştırmalı durumları şekil 3.6’te gösterilmiştir.

Şekil 3.6. Katılım Sigorta Ve Geleneksel Sigorta Şirketlerinin Sayıları Karşılaştırmalı Durum Grafiği

Kaynak:Türkiye Sigortalar Birliği(tsb.org.tr)

Şekil 3.6’te görüldüğü üzere katılım sigorta şirket sayıları 2014 yılından 2019 yılına kadar 3 şirket ile sektörde faaliyet gösterirken geleneksel sigorta şirketleri 2014 yılında 69 şirket takip eden yıllarda şirket sayılarında düşüş yaşamıştır. Katılım sigorta şirketleri 2019 yılından itibaren artış göstermiş ve günümüzde 8 tam katılım sigorta şirketleriyle faaliyetine devam etmekte iken geleneksel sigorta şirketleri 2021 yılından itibaren artış göstermiş ve günümüzde 70 sigorta şirketi faaliyet göstermektedir.

2019 yılından sonra sigorta şirket sayılarında yaşanan artışın nedenleri arasında koronavirüs pandemi döneminin etkilerinin olduğunu söyleyebiliriz.

3.5.2.2. Prim Üretimine Göre Karşılaştırma

Türkiye’de faaliyet gösteren katılım sigorta şirketlerinin yıllara göre prim üretim verileri Tablo 3.4’de gösterilmiştir.

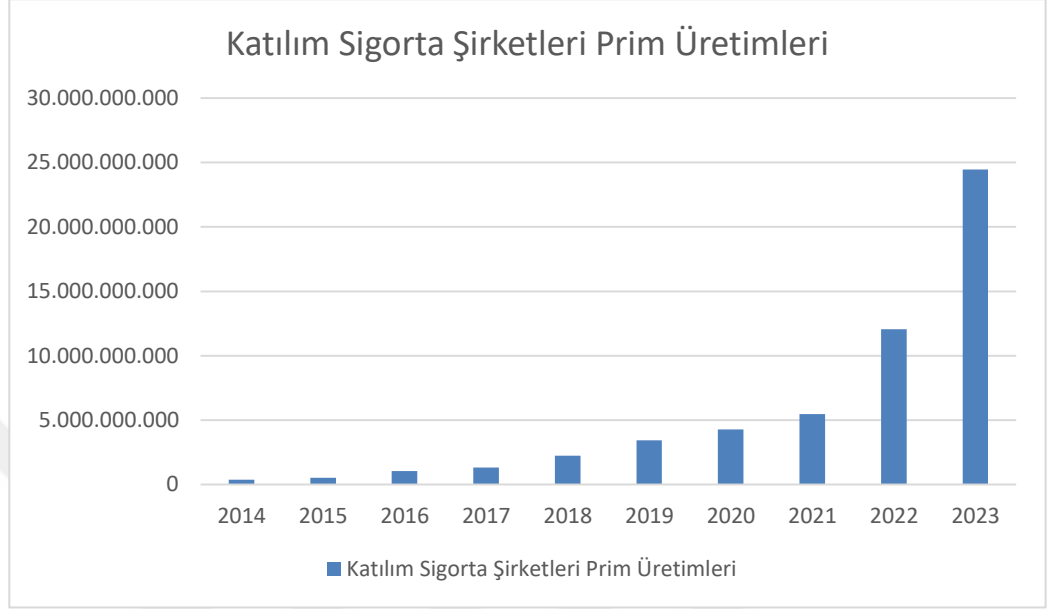
Tablo 3.7. Yıllara Göre Katılım Sigorta Şirketlerinin Prim Üretimi (TL)

Yıllar	Katılım Sigortacılığı Prim Üretimi (TL)
2014	383.722.042
2015	533.253.025
2016	1.052.611.280
2017	1.315.855.322
2018	2.231.560.711
2019	3.436.819.840
2020	4.267.313.631
2021	5.468.861.839
2022	12.054.074.214
2023	24.466.647.389

Kaynak: Türkiye Sigortalar Birliği (tsb.org.tr)

Tablo 3.7 incelendiğinde 2014 yılında yaklaşık 384 milyon TL olan katılım sigortacılığı prim üretiminin her yıl hızlı bir yükseliş göstermiştir. Katılım Sigortacılığı prim üretimi 2022 yılında yaklaşık 12,1 milyar TL'ye ulaştığı ve 2023 yılı sonunda 2 katını aşarak yaklaşık 24,5 milyar TL olduğu görülmektedir.

Katılım sigorta şirketlerinin yıllar itibari ile prim üretimlerindeki gelişimi Şekil 3.7'de gösterilmiştir.

Şekil 3.7. Katılım Sigorta Şirketlerinin Yıllar İtibari İle Prim Üretimleri

Kaynak: Türkiye Sigortalar Birliği (tsb.org.tr)

Şekil 3.7’te görüldüğü üzere katılım sigorta şirketlerinin prim üretimleri 2018 yılından sonra belirgin bir şekilde artış göstermekte 2021 yılından sonra bir önceki yıla göre %100’den daha fazla artış göstermektedir.

Türkiye’de faaliyet gösteren geleneksel sigorta şirketlerinin yıllara göre prim üretimleri Tablo 3.8’te gösterilmiştir.

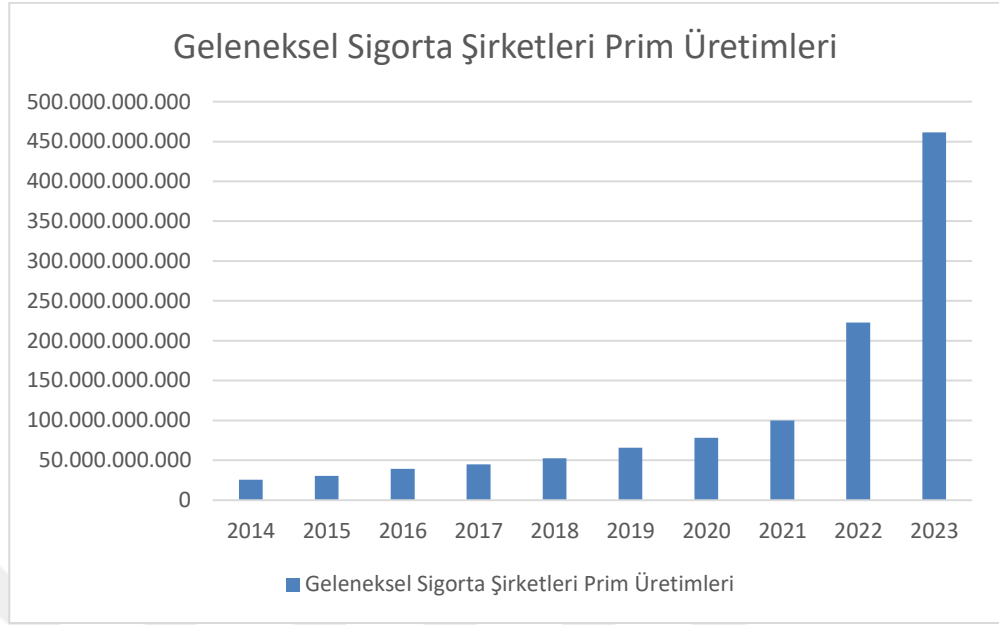
Tablo 3.8. Geleneksel Sigorta Şirketlerin Yıllara Göre Prim Üretimi (TL)

Yıllar	Geleneksel Sigorta Prim Üretimi (TL)
2014	25.393.129.227
2015	30.240.522.711
2016	39.145.763.262
2017	44.865.961.371
2018	52.422.019.658
2019	65.805.348.753
2020	78.308.532.374
2021	99.838.146.244
2022	222.944.553.099
2023	461.527.664.020

Kaynak: Türkiye Sigortalar Birliği (tsb.org.tr)

Tablo 3.8 incelendiğinde 2014 yılında yaklaşık 24 milyar TL olan geleneksel sigortacılığı prim üretiminin her yıl hızlı bir yükseliş göstermiştir. Geleneksel Sigortacılığı prim üretimi 2021 yılında yaklaşık 100 milyar TL'ye ulaştığı ve 2022 yılı sonunda 2 katını aşarak yaklaşık 223 milyar TL olduğu ve 2023 yılında yaklaşık 462 milyara ulaştığı görülmektedir.

Geleneksel sigorta şirketlerinin yıllar itibari ile prim üretimlerindeki gelişimi Şekil 3.8'de gösterilmiştir.

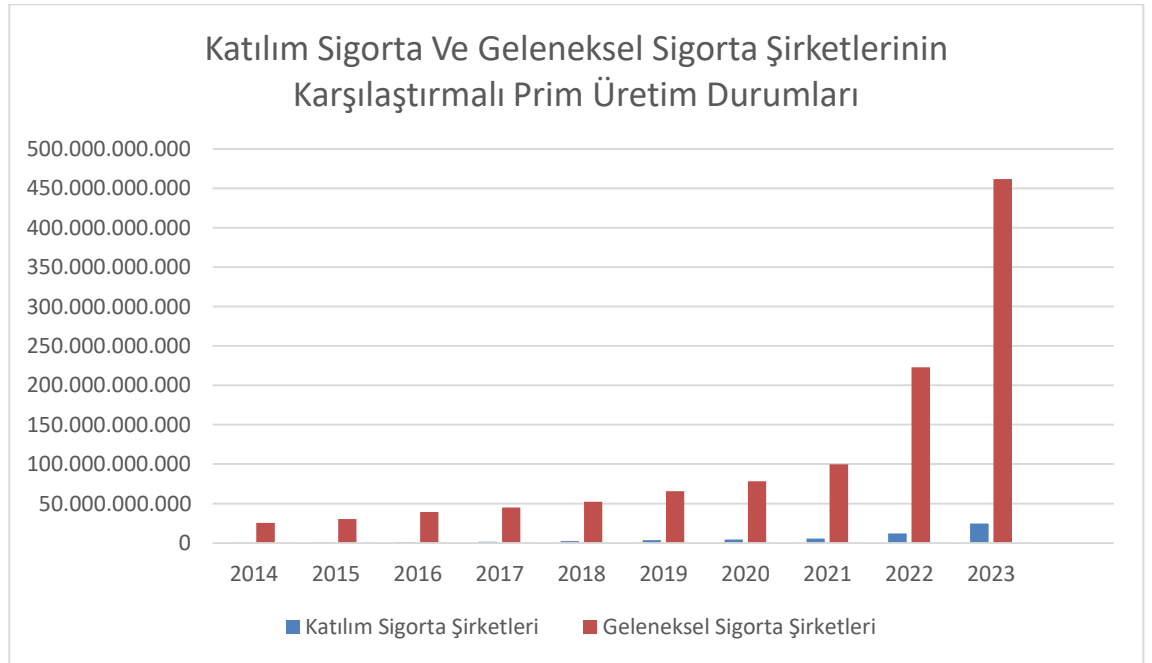

Şekil 3.8. Geleneksel Sigorta Şirketlerinin Yıllar İtibari İle Prim Üretimleri

Kaynak:Türkiye Sigortalar Birliği(tsb.org.tr)

Şekil 3.8’te görüldüğü üzere geleneksel sigorta şirketlerinin prim üretimleri her yıl belirgin bir şekilde artış göstermekte, 2021 yılından sonra bir önceki yıla göre %100’den daha fazla artış göstermektedir.

Katılım sigorta ve geleneksel sigorta şirketlerinin son 10 yılın karşılaştırmalı durumları Şekil 3.9’da gösterilmiştir.

Şekil 3.9. Katılım Sigorta Ve Geleneksel Sigorta Şirketlerinin Karşılaştırmalı Prim Üretim Durumları

Kaynak:Türkiye Sigortalar Birliği(tsb.org.tr)

Şekil 3.9’da görüldüğü üzere geleneksel sigorta şirketleri prim üretimi açısından sektörün büyük bir kısmını elinde bulundurmaktadır. Katılım sigorta şirketleri tek başına analiz edildiğinde büyük bir girişim göstermektedir ancak geleneksel sigorta prim üretimleri ile karşılaştırıldığında henüz istenen seviyede olmadığı görülmektedir.

3.5.2.3. Prim Üretimlerinin Yüzdesel Değişimine Göre Karşılaştırma

Türkiye’de faaliyet gösteren katılım sigorta şirketlerinin bir önceki yıla göre prim üretimlerinin yüzdesel değişimi Tablo 3.9’da gösterilmiştir.

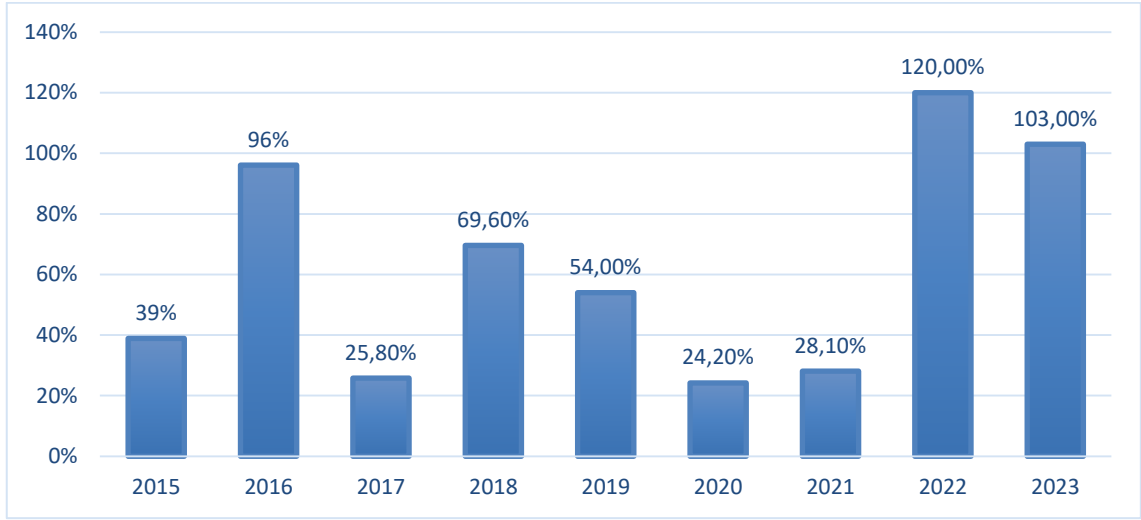
Tablo 3.9. Katılım Sigorta Şirketlerinin Prim Üretimini Önceki Yıla Göre Yüzdesel Değişimi

Yıllar	Katılım Sigortacılığı Prim Üretimini Önceki Yıla Göre Büyüme Oranı
2015	%39
2016	%96
2017	%25,8
2018	%69,6
2019	%54
2020	%24,20
2021	%28,10
2022	%120
2023	%103

Kaynak: Türkiye Sigortalar Birliği (tsb.org.tr)

Tablo 3.9’da görüldüğü üzere katılım sigortacılığı prim yüzdeleri 2022 yılına kadar yüzdesel olarak artışlar ve azalışlar yaşanmıştır. 2022 yılından itibaren bir önceki yıla göre %100’ün üzerinde artış göstermiştir. Bu artışın nedenleri arasında hem enflasyon odaklı artan prim tutarları, hem de pandemi döneminin bu yıllarda etkisinin tamamen yitirmiş olduğunu söyleyebiliriz.

Katılım sigorta şirketlerinin prim üretimini önceki yıla göre yüzdesel değişimi şekil 3.10’de grafiksel olarak gösterilmiştir.

Şekil 3.10. Katılım Sigortacılığı Prim Üretiminin Önceki Yıla Göre Büyüme Oranı

Kaynak:Türkiye Sigortalar Birliği(tsb.org.tr)

Şekil 3.10 incelendiğinde katılım sigortacılığı prim üretimi 2015 yılında bir önceki yıla göre %39 oranında artış gösterirken, 2016 yılında ise %96 oranında artış gösterdiği belirlenmiştir. 2017 yılında bir önceki yıla göre %25,8 oranında artış gösteren katılım sigortacılığı prim üretiminin 2018 yılında bir önceki yıla göre %69,6 oranında, 2019 yılında bir önceki yıla göre %54 oranında artış göstermiştir. 2020 yılında bir önceki yıla göre katılım sigortacılığı prim üretimi %24,2 oranında ve 2021 yıllarında bir önceki yıla göre ise katılım sigortacılığı prim üretimi %28,1 oranında artış gösterdiği tespit edilmiştir. 2022 yılında bir önceki yıla göre %120 artış gösteren katılım sigortacılığı prim üretimi, 2023 yılında ise bir önceki yıla göre %103 oranında artış göstermiştir.

2014 yılı sonrasında geleneksel sigorta şirketleri prim artış yüzdeleri tablo 3.10 gösterilmiştir.

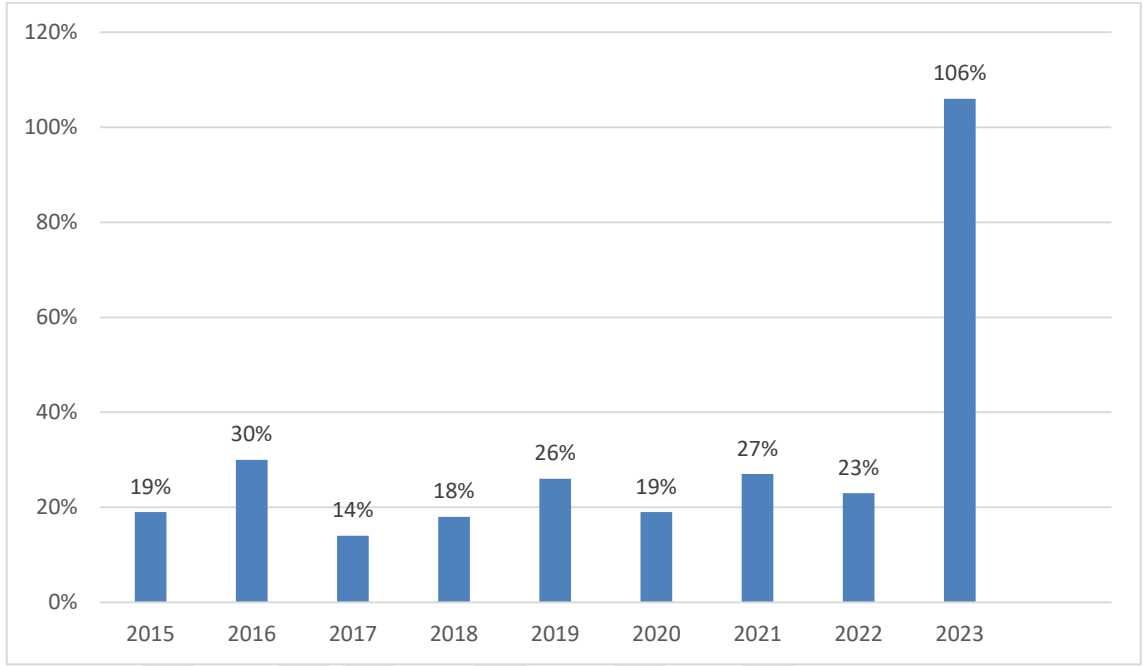
Tablo 3.10. Geleneksel Sigortacılık Prim Üretiminin Önceki Yıla Göre Büyüme Oranı

Yıllar	Geleneksel Sigortacılık Prim Üretiminin Önceki Yıla Göre Büyüme Oranı
2015	%19
2016	%30
2017	%14
2018	%18
2019	%26
2020	%19
2021	%27
2022	%23
2023	%106

Kaynak: Türkiye Sigortalar Birliği (tsb.org.tr)

Tablo 3.10’de görüldüğü üzere geleneksel sigortacılık prim üretim yüzdeleri 2023 yılına kadar yüzdesel olarak artış ve azalışlar yaşanmıştır. 2023 yılında ise büyük bir farkla %100’ün üzerinde artış göstermiştir.

Geleneksel sigorta şirketlerinin prim üretimini önceki yıla göre yüzdesel değişimi Şekil 3.11’de grafiksel olarak gösterilmiştir

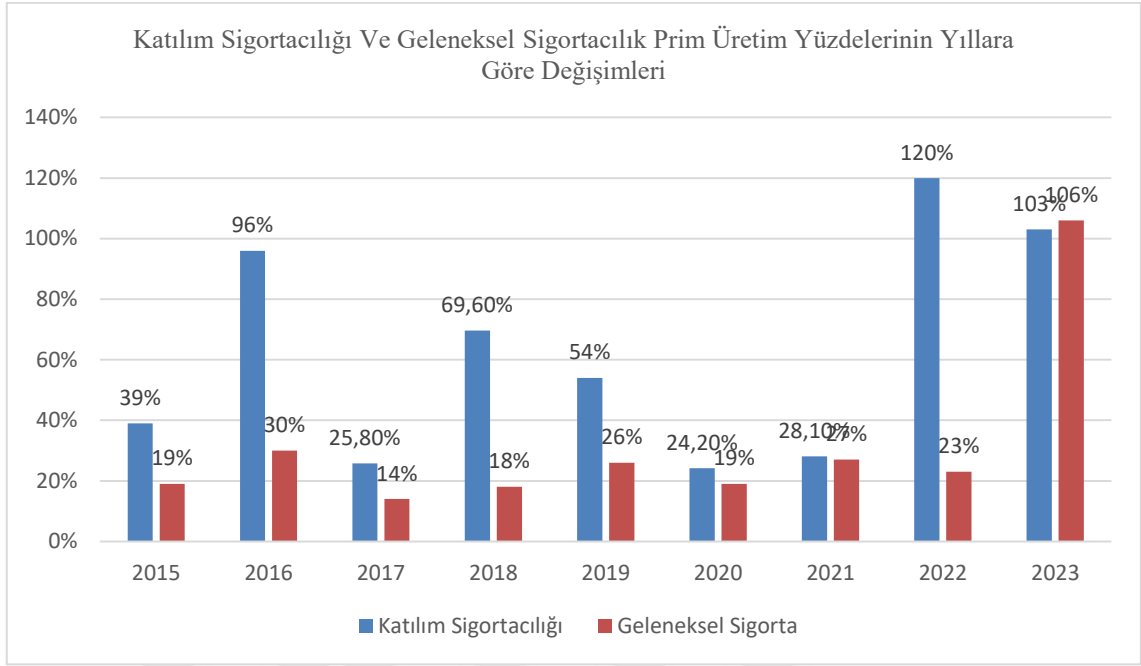

Şekil 3.11. Geleneksel Sigortacılık Prim Üretiminin Önceki Yıla Göre Büyüme Oranı

Kaynak:Türkiye Sigortalar Birliği(tsb.org.tr)

Şekil 3.11 incelendiğinde 2015 ve 2022 yılları arasında büyüme oranlarında yaklaşık ivmeli değişimler gözlemlenmektedir. Bu süreçte dikkat çeken büyüme oranının 2023 yılında yaşanmıştır. Bu değişimin en büyük sebebinin 2023 yılında yapılan sigorta primlerinin 2022 yılına göre çok daha yüksek prim tutarlı gerçekleşmesi, bununla birlikte 2023 yılı şubat ayında yaşanan deprem felaketinin de sigorta primlerinin artışında etkisi olduğunu söyleyebiliriz.

Katılım sigortacılığı ve geleneksel sigortacılık prim üretim yüzdelerinin yıllara göre değişimlerini gösteren karşılaştırmaları Şekil 3.12’de gösterilmiştir.

Şekil 3.12. Katılım Sigortacılığı Ve Geleneksel Sigortacılık Prim Üretim Yüzdelerinin Yıllara Göre Değişimleri

Kaynak:Türkiye Sigortalar Birliği(tsb.org.tr)

Şekil 3.12’da incelendiğinde geleneksel sigortanın 2015-2022 yılları arasındaki yüzdesel değişimleri birbirine yakın yüzdelere gerçekleşmiştir. Aynı yıllarda katılım sigortacılığı prim üretim yüzdeleri artış ve azalışlar yaşanmasına rağmen yüzdesel olarak daha büyük atılımlar yaşandığı görülmektedir. 2015-2023 yılları arasında en büyük yüzdesel artışın 2022 yılında katılım sigortacılığında gerçekleştiğini söyleyebiliriz. 2023 yılında ise her iki grup sigorta şirketleri de %100’ün üzerinde artış sağlayarak sektöre önemli katkılar sunmuşlardır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Dünyada 1970’li yıllarda gelişmeye başlayan katılım sigortacılığı ülkemizde 1985 yılında temelleri atılmıştır. Katılım sigortacılığı anlayışında yardımlaşma ve dayanışma vardır. Gelişmeye açık bir pazar sunan katılım sigortacılığı, sektördeki payını artırarak devam etmekte ve gelecek 10 yıl içerisinde pazar payını %20’ye yükseltmesi beklenmektedir.

Bu tez çalışmasının temel amacı katılım sigortacılığının Türkiye’deki mevcut durumunu ve geleneksel sigortalar karşısındaki durumunu incelemektir. Bu amaç kapsamında Türkiye Sigortalar Birliği tarafından yayınlanan katılım sigorta verileri kapsamında bir durum analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışmada sektördeki toplam prim üretimi verileri 2014-2023 yıllarını kapsarken, şirket bazında incelenen prim üretimleri ve pazar payı verileri 2018-2023 yıllarını kapsamaktadır.

Araştırma sonucunda 2014 yılında yaklaşık 384 milyon TL olan katılım sigortacılığı prim üretiminin 2023 yılı sonunda yaklaşık 24,5 milyar TL olduğu görülmüştür. Sonuç itibariyle katılım sigortacılığı prim üretiminin 9 yılda yaklaşık 64 kat arttığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte 2014 yılında yaklaşık 24 milyar TL olan geleneksel sigortacılık prim üretimleri her yıl hızlı bir artış göstermiştir. Geleneksel sigortacılık prim üretimi 2021 yılında yaklaşık 100 milyar TL’ye ulaştığı ve 2022 yılı sonunda 2 katını aşarak yaklaşık 223 milyar TL olduğu ve 2023 yılında yaklaşık 462 milyar TL’ye ulaştığı tespit edilmiştir.

Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç Covid-19 dönemini kapsayan 2020 ve 2021 yıllarında katılım sigortacılığı prim üretimlerinin 2018 ve 2019 yıllarına göre neredeyse yarı yarıya bir düşüş yaşadığıdır. Bu düşüşte koronavirüs salgının etkili olduğu söylenebilmektedir. 2022 yılında ise katılım sigortacılığı prim üretimlerinin 2021 yılına göre %120 oranında rekor bir artış gösterdiği belirlenmiştir. Geleneksel sigorta verilerine baktığımızda ise 2015 ve 2022 yılları arasında büyüme oranlarında değişiklikler gözlemlenmektedir. Bu süreçte dikkat çeken büyüme oranının 2023 yılında %106 ile yaşandığı tespit edilmiştir. Bu değişimin en büyük sebebinin 2023 yılında yapılan sigorta primlerinin 2022 yılına göre çok daha yüksek prim tutarlı

gerçekleşmesi, bununla birlikte 2023 yılı şubat ayında yaşanan deprem felaketinin de sigorta primlerinin artışında etkisi olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırmada ulaşılan diğer bir sonuç katılım sigorta şirketleri 2014 yılından 2018 yılına kadar 3 şirket, 2019 yılında 5 şirket ve 2020 yılından itibaren 8 şirket ile sektörde faaliyet gösterdiği tespit edilmiştir. Şirket sayılarındaki artış eğiliminin önümüzdeki yıllarda da devam etmesi beklenmektedir. Geleneksel sigortacılıkta ise 2014 yılında 69 şirket faaliyet göstermekte iken devam eden yıllarda şirket sayılarında azalma yaşanmış ve 2021 yılında şirket sayıları 63'e kadar gerilediği tespit edilmiştir. 2021 yılında yeniden artmaya başlayan şirket sayıları 2021 yıl sonunda 69'a ulaşmıştır. 2022 yılından itibaren şirket sayılarında yaşanan artışla beraber geleneksel sigorta şirket sayıları 70 şirket ile günümüzde faaliyetlerine devam etmektedirler.

Araştırmada ulaşılan sonuçlardan biri de katılım sigortacılığı prim üretiminin tüm sigorta sektörü prim üretimindeki payının 2014 yılında %1,5 iken bu payın 2023 yılında %5,03 olduğu sonucuna varılmıştır. İncelenen 2014-2023 dönemi kapsamında en yüksek payın ise %5,20 ile 2020 ve 2021 yıllarında gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada katılım sigorta prim üretimi şirketler bazında incelenmiş ve 2018-2023 dönemini kapsayan tüm yıllarda en fazla prim üretimine sahip ilk iki şirketin “Neova Katılım Sigorta A.Ş.” ve “Bereket Sigorta A.Ş.” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 2023 yılında toplam prim üretimi en az olan şirketin “Türkiye Sigorta A.Ş.”, 2022 yılında “Doğa Sigorta A.Ş.”, 2021, 2020, 2019 yıllarında “Groupama Hayat A.Ş.” ve 2018 yılında ise “Bereket Emeklilik ve Hayat A.Ş.” olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada katılım sigorta şirketlerinin pazar paylarının yıllara göre dağılımı sonucunda 2018-2023 yılları arası dönemde katılım sigortacılığı sektöründe en fazla pazar payına sahip şirketin “Neova Katılım Sigorta A.Ş.” olduğu ve “Bereket Sigorta A.Ş.”nin takip ettiği görülmüştür. 2023 yılında katılım sigortacılığı sektöründe en az pazar payına sahip şirketin “HDI Sigorta A.Ş.”, 2022 yılında “Doğa Sigorta A.Ş.”, 2021, 2020 ve 2019 yıllarında “Groupama Hayat A.Ş.” ve 2018 yılında “Bereket Emeklilik ve Hayat A.Ş.” olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2017 yılında Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan “Katılım Sigortacılığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” adlı yönetmeliğin yürürlüğe girmesiyle beraber katılım sigortacılığı ulusal piyasada daha tanınır bir hâle gelmiş ve bu alanda yapılan işlemler ve faaliyet gösteren şirketler daha düzenli ve standart bir zemine oturmuştur. Zaman içerisinde katılım bankalarının yanı sıra mevduat bankalarının bir kısmının da katılım sigortacılığını mevcut sistemlerine dahil etmesi Türk ekonomisine sağladığı katkılar sebebiyle devlet nezdinde önemli bir yeri olduğunu göstermektedir. Kâr zarar edasıyla hareket etmesi ve bireysel birikimlerini reel ticarete dahil etmesi sonucu piyasalarda da etkili olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde katılım sigortacılığı gelişmiş ekonomilerde de gelişmekte olan ekonomilerde de ciddi anlamda pazar payına ulaşacağı beklenmektedir.

Araştırmanın daha ileride bu alanda yapılacak çalışmalar için yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Katılım sigortacılığı alanında yapılacak çalışmalar ilerleyen dönemlerde uluslararası finansal ve ekonomik pazarın önemli sac ayaklarından biri hâline gelebilecek katılım sigortacılığının ve alanda hizmet verecek sigorta şirketlerinin de sektör içinde tanınmasına ve önünün açılmasına yardımcı olacaktır.

Ülkemizde katılım sigortacılığının daha çok tanınması ve gelişmesi adına Diyanet İşleri Bakanlığı bu alanda yapılan çalışmaları destekleyebilir, kamu katılım bankacılığına verilen desteğin kamu katılım sigortacılığına da aktarılması, kamu spotlarının katılım sigortacılığını halka daha iyi anlatabilmek adına kullanılması, katılım sigortacılığı alanında söz konusu çalışma gibi çalışmaların nitelik ve nicelikçe artırılması hatta katılım sigortacılığı alanında üniversitelerin ilgili bölümlerinde derslerin verilmesi katılım sigortacılığı sisteminin daha da tanınmasını ve kullanım alanının genişlemesini sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- AAOIFI. The Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions Shari'ah Standards (2015). Faizsiz Finans Kuruluşları Muhasebe ve Denetleme Kurumu Faizsiz Finans Standartları 2015. çev. Sabahattin Zaim Üniversitesi. İstanbul: TKBB, 2018.
- Abduh, Muhamad vd. "A Study on Finance-Growth Nexus in Dual Financial System Countries: Evidence from Bahrain". *World Applied Sciences Journal* 20/8 (2012), 1166-1174.
- Abojeib, M., & Habib, F. (2019). Blockchain for Islamic Social Responsibility Institutions. In *Fintech as a Disruptive Technology for Financial Institutions* (pp. 221–240). IGI Global.
- Akhter, W. ve Khan, S. U. (2017). Determinants of Takāful and Conventional Insurance Demand_ A Regional Analysis. *Cogent Economics & Finance*, 5(1), s.1–18.
- Akmut, Özdemir; Hayat Sigortası, Teori ve Türkiye`deki Uygulamalar, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No: 447, Ankara, 1980
- Aksoy, M. , A. "Türkiye`de Katılım Sigortacılığı". *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 22/2 (2018), 3-36.
- Aktan, H. (1989). Âkile. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm ansiklopedisi içinde (C. 2, s. 248-249). İstanbul: TDV Yayınları.
- Altıntaş, K. , M. (2016). "Katılım Bankacılığı Çerçevesinde Alternatif Bir Sigorta Sistemi: Tekâfül Sigorta Sisteminin Türkiye`de Uygulanabilirliği", *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:16, Yıl:16, Sayı:2, 2016, 115-142.
- Altıntaş, K. M. (2016). Katılım Bankacılığı Çerçevesinde Alternatif bir Sigorta Araştırmaları Dergisi, 39-53.
- Altıntaş, K. M. (2016). Katılım Bankacılığı Çerçevesinde Alternatif Bir Sigorta Sistemi: Tekâfül Sigorta Sisteminin Türkiye`de Uygulanabilirliği. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 115-142.
- Asif, M. vd. "Impact of Islamic Investment Trend on Economic Growth A Case Study of Pakistan". *Research Journal of Management Sciences* 3/8 (2014), 8-17.

- Aslan, H. (2015). Türkiye’de Tekafül (İslami Sigorta) Uygulamaları: Problemler ve Çözüm Önerileri. *Uluslararası İslam Ekonomisi ve Finansı Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 93-117.
- Aslan, H., & Durmuş, M. E. (2015). İslami Sigortacılık (Tekâfül): Yöneticilerin Perspektifinden Türkiye Uygulaması. *International Congress on Islamic Economics and Finance*, (s. 17-29). Sakarya.
- Aslan, Hakan. “Türkiye’de Tekafül (İslami Sigorta) Uygulamaları: Problemler ve Çözüm Önerileri”. *International Journal of Islamic Economics and Finance Studies* 1/1 (2015).
- Avcı, M. (1987). İslam’a Göre Sigorta. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1987.
- Aydemir, İsmail. “Hayat Sigortacılığında Tekâfül (Katılım Sigortacılığı)”. *Tekâfül Teori ve Uygulama*. ed. Süleyman Kaya, vd. İstanbul: Ensar Yayınları, İSEFAM 2017.
- Aydın, A. ; Üstün, Y . "İslam Hukukuna Uygun Kooperatif Sigortacılığı Modeli". *Hitit İlahiyat Dergisi* 20 / 3 (December 2021): 159-186 .
- Aydın, A. “İslam Hukuku Açısından Kooperatiflerin Hukuki Niteliği”. *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi* 6/1 (2021), 253-303.
- Aytekin, Mehmet Ali. *Uluslararası İslamî Sigortacılık ve Finans Sempozyumu*. ed. Abdullah Çolak - Güngör Karakaş. Çorum: Hitit Üniversitesi, 1. Basım, 2021.
- Ayub, Muhammad. *İslâmî Finansı Anlamak*. çev. Abdurrahman Yazıcıoğlu. İstanbul: İktisat Yayınları, 1. Basım, 2017.
- Başgümüş, A. (1997). Özel Finans Kurumlarının Sermaye Piyasası İçindeki Yeri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Başoğlu, B. (2020). Türkiye’de Sigorta Sektörüne Katkıları Açısından Katılım Sigortacılığı Prim Üretimi Analizi . *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 22 (2) , 1043-1062 .
- Baştürk F. H., Çakmak, D. ve Demirtaş B. (2017) *Sigortacılığa Giriş*, Seçkin Yayıncılık, İstanbul.
- Bayındır, S. *Fıkhi ve İktisadi Açından İslami Finans (Para ve Sermaye Piyasaları)*. İstanbul: Süleymaniye Vakfı Yayınları, 2015.

- Bayyigit, Mehmet (ed.). 1. Uluslararası İslâm Ticaret Hukukunun Günümüzdeki Meseleleri Kongresi. Konya: Kombad Yayınları, 1997.
- Berberoğlu, H. (2004). Faizsiz Bankacılık Nakit Yönetimi. Basılmamış Doktora Tezi.
- Beşer, Faruk (1997), ‘İslam Şeriatı Açısından Sigorta’, I. Uluslararası İslam Ticaret Hukukunun Günümüzdeki Meseleleri Kongresi, Kombad Yayınları, Konya.
- Beşer, Faruk. Sosyal Riskler Sigorta ve İslam. İstanbul: Nun Yayınları, 3. Basım, 2016.
- Bilir, H. ve Başaran, Y. (2024). Tekafül Sigortası: Türkiye ve Malezya Özelinde Kıyaslamalı Bir İnceleme. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(1), 37-47.
- Calder, N. ; (çeviren: Saylan, Ş.). İbn Âbidin’in “Ukudü Resmi’l- Müfti” Adlı Risalesi. (Erişim tarihi: 22.06.2023).
- Coolen-Maturi, T. (2013). Islamic Insurance (Takaful): Demand and Supply in the UK. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*, 6(2), s.87–104.
- Çağrıçı, Mustafa. “Yardımlaşma”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. C. 43. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Çalık, A. (2011). Tekâfül Sigorta Sistemi Ve Katılım Bankalarında Uygulanabilirliği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Çayıroğlu, Y. (2014). İslâm İktisadının karakteristik özellikleri. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 149-183.
- Çetinkaya B. ; Özlem ve Çetin, Ali. “Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi’ nin Bibliyometrik Analizi”. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi* 11/2 (2016), 229- 263.
- Dalgın, N. (2003).İslam Hukuku Açısından Karşılıklı Sigortalar. *İslami Araştırmalar Dergisi*, 4.
- Dalgın, Nihat. “Sigorta”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 37/159-164. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Dalkılıç, N. ;Altun, A. , A. (2014). “Sigortacılıkta Tekafül Sisteminin Değerlendirilmesi”, *Sigorta Araştırmaları Dergisi*,(10), 39-53.
- Dalkılıç, N., Ada A. A. (2014). Sigortacılıkta Tekafül Sisteminin Değerlendirilmesi. *Sigorta Araştırmaları Dergisi*, 10, 39-53.

- DASK (2014). DASK Hakkında. Erişim linki: <https://dersimizdeprem.dask.gov.tr/dask-hakkinda>
- Dede, N., Er, H., Özden, H. (2021). Covid-19 sürecinde katılım sigortacılığı (Tekâfül). *Scientific Journal of Finance and Financial Law Studies*, 1(1), 64-80.
- Demirci, S. (2019). Sigortacılıkta Yeni Bir Yaklaşım: Katılım Sigortacılığı. İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 10(1), 25-39.
- Dilek, İ. (2019). Türkiye’de Tekâfül (Katılım Sigortacılığı) ve Uygulanabilirliği Üzerine Bir Değerlendirme. *Bankacılık Ve Sigortacılık Araştırmaları Dergisi*(13), 44-57.
- Durmuş, A. (2017). “AAOIFI Standartlarında Tekâfül Sigortacılığı”. Tekâfül (İslami Sigorta) Teori ve Uygulama. ed. Süleyman Kaya vd. 93-110. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2017.
- E. A. Güvel ve Afıtap Ö. Güvel, Sigortacılık, İstanbul: Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2018, ss. 306-309.
- Efe, A (2017). “İslam Ekonomisinde Sigortacılık ve Mülkiyet Üzerinde Bir Analiz”. Yönetim, Ekonomi, Edebiyat, İslami ve Politik Bilimler Dergisi 2/2 (2017), 218-248.
- Efe, A. (2021). Katılım Bankacılığı ve İslamî Finans Sektöründeki Temel Teknik Sorunların Çözümü. *Academic Platform, Araştırma Makalesi* 5 (2): 303-326.
- Engin, C., & Karakuş, B. (2020). Dünya, Avrupa Birliği ve Türkiye’de Sigorta Sektörü. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 173-189.
- Elmacı, M.(2017). “Sigorta Kooperatifçiliği, Tekâfül ve Türkiye İçin Tekâfül Kooperatifçiliği”. Tekâfül (İslami Sigorta) Teori ve Uygulama. ed. Süleyman Kaya vd. 93-110. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2017.
- Er, H. ve Durmuş, H. (2020). A Research on the Perceptions of Individuals Towards Participation Insurance (Takaful). *Turkish Studies - Economics, Finance, Politics*, 15(4), s.2017–2033.
- Erdal, F., ve Erdal, L. (2012). Sigortacılığın Genel İlkeleri ve Yapıları. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayını.
- Eren, Z. (2018). Türkiye’deki Katılım Sigortacılığının Gelişiminin Malezya ve Körfez İşbirliği Konseyi Ülkeleri ile Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi, Finans Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.

- Ergene, L. ; Ülev, S. (2023). Muhafazakâr İş Adamlarının Katılım Sigortacılığı (Tekâfûl) Farkındalığı ve Tercih Nedenleri . Abant Sosyal Bilimler Dergisi , 23 (1) , 98-111 .
- Ernst & Young. (2014). Global takaful insight. 24.06.2023 tarihinde [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY_Global_Takaful_Insights_2014/\\$FILE/EY-global-takaful-insights-2014.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY_Global_Takaful_Insights_2014/$FILE/EY-global-takaful-insights-2014.pdf) adresinden edinilmiştir.
- Erol, M. E. (2020). Katılım Sigortacılık Sisteminin Bireylerin Sigorta Eğilimlerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ersoy, B. ve Meral, H. (2024). Türkiye’de Katılım Sigortacılığı: Geleneksel Sigortacılıkla Karşılaştırmalı Bir Analiz. *İzmir İktisat Dergisi*, 39(1), 180-199.
- Ersoy, B., Kaygusuz, M., Bozdoğan, T. (2019). Katılım Sigortacılığı Faaliyetinde Bulunan Hayat ve Emeklilik Sigorta Şirketlerinin Finansal Performanslarının Topsis Yöntemiyle Değerlendirilmesi. *Social Sciences Studies Journal*, 5(48), 5978-5985.
- Fazlı, Y. M. (1997). “Tekâfûl İşletmesinin Kavramı ve İşleyişi Hakkında Kısa Tanıtma”, I. Uluslararası İslam Ticaret Hukukunun Günümüzdeki Meseleleri Kongresi, Kombad Yayınları, Konya.
- Fisher (2009), Handbook of Solvency for Actuaries and Risk Managers: Theory and Practice, Chapman & Hall/CRC Finance Series.
- Güler, E. (2010). Sigorta işletmelerinde iç denetim uygulamalarının iç denetim standartları ile birlikte değerlendirilmesi. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 10(19), 385-402.
- Gürbüz, Y. E. (2017). Tekâfûl (Katılım) Sigorta Sistemi ve Teorisi). (Ed. S. Kaya, Yardımcıoğlu ve H. Aslan), Tekâfûl Teori ve Uygulama içinde (1. Baskı), s.9–28). İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Güvel E. A. ve Güvel A. Ö. (2018). Sigortacılık, İstanbul: Seçkin Yayıncılık, İstanbul.
- Hacak, H. (2006). İslâm Hukukunda sigorta ve fıkıh bilginlerinin sigortaya yaklaşımının genel bir değerlendirmesi. M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi,30, 21-50.
- Hacak, H. (2019). “Teori ve Uygulama Açısından İslam ve Finans”. Tekâfûl (İslâmî Sigorta). ed. Necmettin Kızılkaya. İstanbul: İsar Yayınları, 1. Basım, 2019.

- Hacak, H. ; Gürbüz, Y. E. (2019). “İslami Finasta Sigorta ve Katılım Sigortası (Tekâfûl)”. Yaşayan ve Gelişen Katılım Bankacılığı. ed. Şakir Görmüş vd. 296-321. İstanbul: TKBB Yayınları, 2019.
- Hancı, M. (2007). Katılım Bankalarında Sigortacılık İşlemleri ve Uygulaması, Yüksek Lisans Tezi, Selçuklu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Hazine Müsteşarlığı. (2017). Katılım Sigortacılığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik.
- Hussain, M. M., ve Pasha, A. T. (2011). Conceptual and operational differences between general takaful and conventional insurance. *Australian Journal of Business and Management Research*, 1(8), 23-28.
- I. Uluslararası İslâm Ticaret Hukukunun Günümüzdeki Meseleleri Kongresi (1996), “Sigorta Sonuç Bildirisi”. Erişim 17 Mayıs 2023. <http://www.islamticarethukuku.org/pageflip/magazine.php?no=6>
- Izhar Ahmad, Mohd- Tariq Masood- Mohd Saeed (1989), ‘Problems and Prospects of Islamic Banking: A Case Study of Takaful’, Munich Personal RePEc Archive, 2010, <http://mpa.ub.uni-muenchen.de/22232/>(Erişim Tarihi: 30/05/2023).
- İbn Âbidîn, Muhammed Emîn. Reddû’l-muhtâr ‘ale’d-Dürri’l-muhtâr Hâşiyetü Kurreti ‘uyûni’l-ahyâr tekmlletü Reddi’l-muhtâr. İstanbul, ts.
- Kahveci, Nuri (2015), Mukayeseli İslam Borçlar Hukuku, Hikmetevi Yayınları, İstanbul.
- Karaman, D. (2017). “Sigorta ve Risk Kavramları”, Sigortacılık, Ed. (Kaya, F.), İstanbul: Beta Yayıncılık.
- KARAMAN, D. (2018). Sigortacılık sektörünün güncel sorunlarının belirlenmesi: Alanya’da bir araştırma. *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(10), 29-37.
- Karayazgan, A. (2008). Takaful (İslâmî sigorta). *Sigorta Araştırmaları Dergisi*, 4, 109.
- Katılım Sigortacılığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete Tarihi: 20/09/2017, Sayı: 30186. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/09/20170920-7.htm> (Erişim Tarihi: 23/04/2023).
- Kaya, S. vd. (ed.). Tekafül (İslami Sigorta) Teori ve Uygulama. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2017.

- Kelleroğlu, F. (2017). KATILIM BANKACILIĞI ALANINDA YAŞANAN KÜRESEL GELİŞMELER. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 157-172.
- Khan, Mohammed. “Takaful vs. Conventional Insurance”. *Islamic Finance: A Guide for International Business and Investment*. ed. Habiba Anwar. 139-142. United Kingdom: GMB Yayınları, 2008.
- Khan, A., Hassan, M. K., Paltrinieri, A., Dreassi, A., ve Bahoo, S. (2020). A bibliometric review of takaful literature. *International Review of Economics & Finance*, 69, 389-405.
- Kılıç, M. (2018). Katılım Sigortacılığı (Tekafül) Sistemi ve Türkiye’deki Durumu. *II. International Symposium on Economics, Finance and Econometrics, December 6-7, 2018, Bandırma/Balıkesir*, 301-309.
- Kılıçkaplan, S., & Karpas, G. (2004). Türkiye hayat sigortası sektöründe etkinliğin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 1-14.
- Kısacık, H. (2021). “Katılım Sigorta (Tekâfül) Ve Muhasebe Süreci”. *Hitit İlahiyat Dergisi* 20/3 265-288.
- Koch, Peter; Gabler Versicherungslexikon, Wieland Weiss, Betriebswirtschaftlicher Verlag Dr.Th.Gabler GmbH., Wiesbaden, 1996
- Koç, Ö. (2012). Değişen Dünyada Mütuel Sigorta ve Tekafül Konferans Sunumu, 12-13 Kasım 2012, http://www.segem.org.tr/basin/segem_wb_program.htm (Erişim tarihi: Mayıs 2023)
- Lök, H. (2018). Türkiye’de Sigortacılığın Yeni Bir Trendi: Tekafül (Katılım Sigortacılığı). *International Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 5(25), 2020-2029.
- Malik, A. ve Ullah, K. (2019). *Introduction to Takaful Theory and Practice*. Gateway East, Singapore: Palgrave Macmillan.
- Marşap, B. (2007). Sigorta İşletmelerinin Sigorta Muhasebe Sistemi ve Muhasebe Standartları Açısından Değerlendirilmesi. *MÖDAV Dergisi*, 9(1).
- Milliman Research Report. Global Takaful Report 2017. <http://ae.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf> adresinden alındı. (Erişim Tarihi : 15.07.2023).

- Mokhtar, H. S. A., Abdul Aziz, I. ve Md Hilal, N. (2017). Corporate Demand for General Takāful in Malaysia. *ISRA International Journal of Islamic Finance*, 9(2), s.164–184.
- Neova Sigorta. “Şirketimizin Uyguladığı Model”. Erişim 20 Aralık 2022. <https://www.neova.com.tr/hakkimizda/sirketimizin-uyguladigi-model>.
- Onur, A. (2016). Tekâfûl Sisteminde Vekalet ve Mudarebe Modelleri. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Orhaner E. (2013). Sigortacılık, Siyasal Kitabevi, Ankara
- Ölçen, O. “Tekaful Sigortacılık Sistemi”. *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi* 3/5 (2014), 169-196.
- Öner, M, H. (2018). Katılım Sigortacılığı Yönetmeliği Perspektifinde İslami Sigortacılığın Gelişimi . *Joeep: Journal Of Emerging Economies And Policy* , 3 (1) , 59-71 .
- Öner, M, H.(2018). “İslam Ekonomisinde Sosyal Güvenlik Kavramı: Tekâfûl Sigorta Sistemi Örneği”. *Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi = Die Elektronische Zeitschrift für Politikwissenschaftliche Studien = Electronic Journal Political Studies IX/2* (2018), 72-80-80.
- Öner, M. H. (2018). Development of Islamic Insurance From the Perspective of Participation Insurance Regulation. *JOEEP: Journal of Emerging Economies and Policy*, 3(1), 59–71.
- Öner, M. H. (2021). Türkiye’de Katılım Sigortacılığı ve Gelişimi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 58, 35-58.
- Öz, A. (1996). İslâmî Sigortacılığın Kriterleri, Marmara Üniversitesi, 1996.
- Öz, B. (2020). Katılım Sigortacılığı ve Bireylerin Katılım Sigortacılığını Tercih Nedenlerine Yönelik Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özbolat, M. (2017). *Temel Sigortacılık: Mevzuat, Organizasyon, Uygulama*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Özeroğlu, A. İ. (2014). Sukuk Ve Türkiye’de Sukukun Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi . *Tarih Okulu Dergisi* , 751-772.
- Özsoy, İ. (1995). Faiz. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm ansiklopedisi içinde (C. 12, s. 110-126). İstanbul: TDV Yayınları.

- Özuren, B. R. (2010). *Temel Performans Göstergeleri ile Türkiye'deki Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin Karşılaştırmalı Analizi* (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Özüdoğru, H. (2018). Katılım Sigortacılığı ve Türkiye'deki Durumu. 3. *Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 53(1), 1–16.
- Pehlivan, P. ve Dede, M. (2018). Türkiye'de Katılım Sigortacılığı ve Sigortacılık Sektöründeki Önemi. *Journal on Social Sciences*, 4 (13), 1332-1339.
- Reyazat, F. And Nazeer, T. (2011). 2010 A year of innovation-islamic finance and banking report, Global Islamic Finance.
- Riaz, S., Saleem, Q., Ishaq, H. M. ; Aqdas, R. (2021). The Determinants of FamilyTakaful. *Hamdard Islamcus*, XLIV(2), s.77–100.
- Sağlam, Hadi. “İslam Hukuk Tarihinde Sosyal Güvenlik Kurumları ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teknikler”. *E-Akademi İnternet Dergisi* 9/1 (2009), 123-155.
- Sağlam, Hadi. “İslâm Hukuk Tarihindeki Âkile Bugünün Sigortası mıdır?” *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15/1 (15 Haziran 2011), 265-292.
- Saka, T. (2010). Sigortacılıkta risk yönetimi ve aşırı uç değer teorisi. *Doktora Tezi*, İstanbul Üniversitesi.
- Samar, M. (2018). Servet Bayındır, Fıkhî ve İktisadî Açından İslamî Finans II . *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* , 46 (46) , 261-264 .
- Samar, Mahmut. “Türkiye’de Katılım Sigortacılığı (Tekâfül) Literatürü”. *İlahiyat Akademi* 13 (2021), 97-122.
- Sarac, M. ve Zeren, F. (2015), "İslami banka faizlerinin geleneksel banka faiz oranlarına bağımlılığı: Türkiye'den daha fazla kanıt", *Applied Economics*, Cilt. 47 No. 7, s. 669- 679.
- SEDDK (2024). (<https://seddk.gov.tr/upload/doc/hayat-disi-grubu-sigorta-branslarinda-faaliyet-gosteren-sirketler-2.pdf>)
- Selçuk, M. “İslâmî Bir Sigorta Deneyimi Olarak Tekâfül”. IV. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı -IV Kütahya 14-17 Mayıs 2015. İstanbul: İlahiyat Yay., 2015, 349-358.

- Sezal, L. (2017). Türkiye Sigortacılık Sektörünün Değerlendirilmesi Ve Faizsiz Sigortacılık Sisteminin Uygulanabilirliği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52), 1156-1167.
- Shah, B. A. ve Sohail, N. (2015). Family Takaful Demand: Analysis of Four Important Factors. *City University Research Journal*, 10(2), s.228–252. <http://cusitjournals.com/index.php/CURJ> adresinden erişildi.
- Sinha, T. ve Vaughan, E. J. (1994). *Fundamentals of Risk and Insurance*. *The Journal of Risk and Insurance* (C. 61).
- Soylu, A. B. ve Kırkbeşoğlu, E. (2020). Dini İnançların Sigorta Talebi Üzerindeki Etkileri: Fenomenolojik Bir Araştırma. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(3), s.1524–1539.
- Swart and Coetzer (2010). Banking: A Case Study of Tegaful Munich Personel RepectAchieve. s. 33-39.
- Şahin, Yasin. Tekâful Sigortacılığında Malezya Uygulaması. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Şen, Yusuf . "İslam Hukukunda Tekâful Sigortası-Zekât İlişkisi Ve Ekonomiye Etkisi Üzerine Bir Değerlendirme". *İslami İlimler Araştırmaları Dergisi* / 13 (June 2023): 56-74 .
- Şen, Yusuf. “İnsan, Din ve Erdemlilik”. *İslâm Hukukunun Ahlâkî Referansları Bağlamında Finans Kaynağı Olarak Karz-ı Hasen Uygulaması*. ed. Mustafa Çakmak. İstanbul: Dem Yayınları, 1. Basım, 2022.
- Şimşek, Murat. “Türkiye’de Katılım Sigortacılığı: Teysir Modeli”. Erişim 21 Aralık 2022. <https://islamiktisadi.net/2022/06/24/turkiyede-katilim-sigortaciligi-teysir-modeli/>
- Taşçı, M. Z. ve Aydın-Ünal, E. (2022). Türk Katılım Sigortacılığı Sektörünün SD-Waspas Modeliyle Analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 25(2), 781-792.
- Tanilyan Sürer, T., & Catikkas, O. (2023). Katılım Sigortacılığı Şirketlerinin 2019-2021 Yılları Arasında Veri Zarflama Analizi ile Etkinliklerinin Ölçülmesi. *Journal of Banking and Financial Research*, 10(2), 123-142. <https://doi.org/10.55026/jobaf.1301801>

- tekaful.net. “Fıkhî Açidan Tekâfûl”. Erişim 14 Haziran 2023.
http://tekaful.net/?page_id=49.
- Terzioğlu, Begüm. Sigorta Acentelerinin Konvansiyonel ve Tekafül Sigorta Pazarlamasına Yaklaşımları Üzerine Uygulama. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- TKBB (2021). Türkiye Katılım Bankaları Birliği: Faizsiz Finans Sözlüğü, <http://www.tkbb.org.tr/> (E.T.: 04.07.2023).
- Tolefat, Abdulrahman Khalil ve Asutay, Mehmet. Takaful Investment Portfolios: A Study of Composition of Takaful Funds in the GCC and Malaysia. Singapore: John Wiley&Sons, 2013.
- TSB (2021). Türkiye Sigorta Birliği, <https://www.tsb.org.tr> (E.T: 25.06.2023).
- TSB, (Türkiye Sigorta Birliği), (2022a), TSB İstatistikler. <https://www.tsb.org.tr/tr/istatistikler>, (Erişim Tarihi: 09/04/2023).
- Turğut, İ. (2020). Sigorta Yaptıran Bireylerin Tekâfûl Uygulamalarına Yönelik Bakış Açıları, Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Uludağ, Süleyman. İslâm'da Emir ve Yasakların Hikmetleri. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2. Basım, 1989.
- Uralcan, G. Ş. (2011). *Temel sigorta bilgileri ve sigorta sektörünün yapısal analizi* (Vol. 20). Hiperlink eğit. ilet. yay. san. tic. ve ltd. sti..
- Ustaoglu, M. (2014). Alternatif Faizsiz Sigortacılık Uygulamaları ve Gelir Seviyesine Göre Kamu Bilincinin Değerlendirilmesi: Ampirik Bir Analiz. Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 2(2), s.109–130.
- Ünal, İ. (2019). Türkiye'nin Tekâfûl Sigortacılığı Potansiyeli ve Sorunlar. İslami Sigortacılık Sisteminin Türkiye’de Uygulanması Hakkında Ampirik Bir Analiz, Yüksek Lisans Tezi, Selçuklu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Üstün, H. (2014). Sigorta, Tekâfûl ve Kooperatif Sigortacılığı. Tekâfûl; Kooperatif Sigortacılığında İslami Model. Karınca Dergisi, Sayı 927, 35-58. Yanpar, A. (2011). İslami Finans, İstanbul: Scala Yayıncılık.
- Üstün, Y. (2014). Tekafül; kooperatif sigortacılığında İslâmî model. Karınca Dergisi, 927, 20-28.

- Warde, İ. (2000). *İslamic Finance in the Global Economy*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Williams, C. A., Heins, R. M. (1989). *Risk Management and Insurance*, McGraw-Hill Insurance Series.
- Yankı, Kaan, Sigorta, AZ Yayınları, İstanbul, 2008, s.10 (2)
- Yanpar, Atila. *İslami Finans: İlkeler, Araçlar ve Kurumlar*. İstanbul: Scala Yayıncılık, 2015.
- Yaslıdağ, B. (2017). *Sigortacılık: Sigorta Aracıları, Sigorta İşlemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yayla, Ş. O. (2019). Sigortacılık ve Türkiye’de sigorta sektörünün durumu. *Liberal Düşünce Dergisi*, 24(94), 107-125.
- Yazıcı, Servet. *Tekâfül Sigortacılığında Ürün Geliştirme*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Yeşilyaprak, M. (2019). “Sigortacılıkta Yeni Bir Yaklaşım: Katılım Sigortacılığı (Tekâfül) ve Türkiye Uygulaması.
- Yıldırım, İ. (2014). Tekâfül (İslâmî) Sigortacılık Sisteminin Dünyadaki Gelişimi ve Türkiye’de Uygulanabilirliği. *Hitit Üniversitesi, Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi* (6)2, s. 49-58.
- Yılmaz, Ahmet . "İslam Hukuku Açısından Sigorta". *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* / 3 (Haziran 1997): 133-162.
- Yurtadur, M. ; Yıldız, İ. *Faizsiz Finans*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 2017.
- Yusuf, Muhammed Fazlı. “Tekâfül İşletmesinin Kavramı ve İşleyişi Hakkında Kısa Tanıtma (İslâmî Sigorta)”. V. Oturum Sigorta. 929-956. Konya: Kombad Yayınları, 1997.
- Zerka, M. , A. *İslam Düşüncesinde Ekonomi, Banka ve Sigorta*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2003.

İnternet Kaynakları

<https://www.tobb.org.tr/>

<https://www.tsb.org.tr/>

KATSİDER. <http://www.katilimsigortaciligi.org/kurumsal/katilim-sigortaciligidernegi-7.html>

KPMG Türkiye (2021). KPMG Perspektifinden Sigortacılık Sektörüne Bakış <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/tr/pdf/2021/05/sigorta-sektorel-bakis-2021.pdf>

TKBB 2019 FAALİYET RAPORU <https://tkbb.org.tr/Documents/tkbb-yayinlari-97/Katilim-Bankalari-2019.pdf>

Topçu, F. E. (2022). <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/katilim-bankalarinin-aktif-buyuklugu-2021-yilinda-716-5-milyar-tl-yi-asti/2542260>

Katılım Emeklilik (2023),. <https://www.katilimemeklilik.com.tr/bilgilendirme/ic-sistemler-raporlamalari/2023>

BereketEmeklilik. (2024). *Hakkımızda.* Bereket sigorta: <https://www.bereket.com.tr/bereket-emeklilik>

BereketSigorta. (2024). *Hakkımızda.* Bereket Sigorta: <https://www.bereket.com.tr/bereket-sigorta>

BloombergHT. (2023). *Groupama Sigorta'nın AXA'ya devri tamamlandı.* Bloomberg HT: <https://www.bloomberght.com/groupama-sigorta-nin-axa-ya-devri-tamamlandi-2331015> adresinden alındı

DoğaSigorta. (2024). *Hakkımızda.* Doğa Sigorta: <https://www.dogasigorta.com/detay/hakkimizda> adresinden alındı

HDISigorta. (2024). *Hakkımızda.* HDI Sigorta: <https://www.hdisigorta.com.tr/hdi-hakkinda/hakkimizda> adresinden alındı

NeovaSigorta. (2023). *Hakkımızda.* Neova Sigorta: <https://www.neova.com.tr/hakkimizda/tarihsel-gelisim> adresinden alındı

Türkiye Sigorta. (2024). <https://www.turkiyesigorta.com.tr/yatirimci-iliskileri/sigorta/sirket-kunyesi/ortaklik-yapisi>

UnicoSigorta. (2024). *2022 Faaliyet Raporu.* Unico Sigorta: https://www.unicosigorta.com.tr/assets/uploads/31_12_2022_Faaliyet_Raporu.pdf adresinden alındı

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	Semih DAMRA YAVUZ
Kişisel Bilgiler	Uyruğu: T.C. Doğum Tarihi ve Yeri:
İletişim Bilgileri	E-posta:
Öğrenim Bilgileri	Lisans: Akdeniz Üniversitesi İşletme Fakültesi Yüksek Lisans: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı.